

Hoofdpijnen van de Bijbel

in vragen en antwoorden

door

C. van der Leest

(emeritus-predikant van de GKV te Groningen-Oost)

3e, herziene uitgave, Groningen 2011

Voor vragen en/of begeleiding mail naar cvanderleest@hetnet.nl

WOORD VOORAF

Deze cursus is vooral bedoeld voor wie geen of weinig kennis hebben van de Bijbel.

Deze lessen bevatten niet alleen vele feiten maar gaan ook over de betekenis van die feiten. Verder leg ik verbindingen met het leven als christen vandaag.

Om dit alles is dit boekje ook bruikbaar voor wie de Bijbel systematisch wil doornemen.

Ik heb gekozen voor de aloude vraag- en antwoord-vorm vanuit de overweging dat mensen die weinig omgaan met teksten zo gemakkelijker greep krijgen op de stof.

De vragen voor verdere bespreking staan verspreid door de les zelf. Ze zijn herkenbaar aan een liggend streepje voor het nummer, bijvoorbeeld: -3.

Is deze cursus afgerond, dan kan overgestapt worden op het eveneens door mij geschreven boekje 'Groeï. Cursus voor belijdeniscatechisanten, in vragen en antwoorden'.

Al ligt in deze cursusboekjes grote nadruk op kennis, het bijbrengen daarvan is niet m'n hoofddoel. Waar ik vooral op hoop is dat m'n beide cursussen op de een of andere manier eraan meehelpen dat cursisten hun hart geven aan God, aan Jezus Christus.

Ik ben uitgegaan van de tekst en versindeling van de NBV (Nieuwe Bijbel Vertaling) uit 2004. Soms vermeld ik 'NBG', waarmee ik de vertaling bedoel van het Nederlands Bijbelgenootschap uit 1951.

INHOUD

1	De Bijbel	4
2	De schepping; Gods bestuur	8
3	Mensen; engelen; de opstand tegen God	12
4	Gods straf en gunst	16
5	Adams eerste nakomelingen; de kerkdienst	20
6	Van Adam tot Noach	24
7	Van de torenbouw tot Abram	28
8	Gods verbond met Abram	32
9	De besnijdenis, de doop; Isaak; Esau en Jakob	36
10	Jakob en zijn zoons	40
11	Jozef	44
12	Mozes	48

13	Israëls bevrijding uit Egypte; het avondmaal	52
14	Het begin van de woestijnreis	56
15	Gods verbond met Israël; de tien geboden	60
16	Het gouden kalf; de tabernakel	64
17	Priesters; offers; feesten; rein-onrein	68
18	Israëls verblijf in de woestijn	72
19	Aan de grens van Kanaän	76
20	De inbezitneming van Kanaän	80
21	De tijd van de rechters: Gideon en Simson	84
22	Ruth	88
23	Samuël; Israëls vraag om een koning	92
24	Saul; de opkomst van David	96
25	David's eerste regeringsjaren; Jeruzalem; de ark	100
26	De glorie en ontluistering van koning David	104
27	David en de eredienst; de Psalmen; bidden	108
28	Salomo; Rechabeam en Jerobeam	112
29	Achab; Elia	116
30	Josafat; Elisa; Jehu; Atalja en Joas	120
31	Jona; Amos en Hosea; de ondergang van Israël	124
32	Hizkia; Jesaja	128
33	De ondergang van Juda; Jeremia en Ezechiël	132
34	Daniël; de terugkeer	136
35	Ester	140
36	Job	144
37	Spreuken; Prediker; Hooglied	148
38	Inleiding op de evangeliën; het optreden van Gabriël; Johannes' geboorte	152
39	Rond de geboorte van Jezus	156
40	De magiërs; Jezus vrijgekocht; Simeon en Anna	160
41	De 12-jarige Jezus in de tempel; Johannes de Doper; Jezus in de woestijn	164
42	De eerste periode van Jezus' optreden	168
43	De twaalf apostelen; ambtsdragers; de bergrede	172
44	Gelijkenissen; wonderen; Caesarea Filippi	176
45	Jezus over zichzelf; zijn laatste week	180
46	Getsemane; Jezus' gevangenneming; Judas; Petrus	184
47	Jezus' proces; op weg naar het kruis op Golgota	188
48	Jezus aan het kruis; de gebeurtenissen daarna	192
49	Jezus' begrafenis, levendwording en vertrek	196
50	De komst van Christus' Geest	200
51	De gemeente in Jeruzalem; het verzet van het sanhedrin	204
52	Filippus; Paulus in Damascus; Petrus, Cornelius	208
53	Het apostelconvent; Paulus' zendingsreizen	212
54	Paulus' gevangenschap en brieven; Christus' terugkeer	216
55	Bijlage: Jaartallen van het oudtestamentische Israël	220

1 DE BIJBEL

- 0. Lees over het gezag en de bedoeling van de Bijbel: 2Timoteüs 3:14-17; 2Petrus 1:20-21; noteer je eventuele vragen.
1. In welke twee hoofddelen is de Bijbel verdeeld?
    - a) Het Oude Testament (= OT).
    - b) Het Nieuwe Testament (= NT).
  2. Hoe is het OT verder ingedeeld?
    - a) Historische boeken: Genesis t/m Ester.
(de eerste vijf, Genesis t/m Deuteronomium, worden ook wel aangeduid als: 'de boeken van Mozes')
    - b) Dichterlijke boeken: Job t/m Hooglied.
    - c) Profetische boeken: Jesaja t/m Maleachi.
  3. Hoe is het NT ingedeeld?
    - a) Historische boeken: Matteüs t/m Handelingen.
    - b) Brieven: Romeinen t/m Judas.
    - c) Een profetisch boek: Openbaring.
  4. In welke talen is de Bijbel oorspronkelijk geschreven?

Het OT in het Hebreeuws en het NT in het Grieks.
  5. Noem eens vijf Nederlandse bijbelvertalingen.
    - a) 1637: De Oude Vertaling of 'Statenvertaling'.
    - b) 1951: De Nieuwe Vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap (het NBG).
    - c) 1975: De Willibrord Vertaling van de Katholieke Bijbelstichting (de WBV).
    - d) 1982: De Groot Nieuws Bijbel (GNB).
    - e) 2004: De Nieuwe Bijbel Vertaling (NBV).
  - 6. Waarom zijn telkens nieuwe bijbelvertalingen nodig?

7. Wat betekent het woord 'Bijbel'?

Het komt van het Griekse woord biblia = boeken.

8. Uit hoeveel boeken bestaat de Bijbel?

Totaal 66, geschreven door verschillende schrijvers.

9. Waarom zijn al deze boeken toch samen één boek?

- a) Ze hebben uiteindelijk maar één 'Schrijver': God.
- b) Ze hebben één en dezelfde hoofdinhoud: Christus.

10. Waarom heet de bijbel dus Gods Woord?

-Omdat daarin niet allereerst mensen aan het woord zijn,
-maar omdat daarin God zelf tot ons spreekt.

11. Maar de Bijbel is toch door mensen geschreven?

Jawel, maar die zijn hierbij geleid door Gods Geest.

12. Wat houdt deze leiding van de Heilige Geest niét in?

-Dat Gods Geest die mensen als printers gebruikt heeft,
-want hun karakter, aanleg en studie zijn ingeschakeld.

13. Wat houdt deze leiding van de Geest dan wèl in?

Dat de bijbelschrijvers betrouwbaar hebben opgeschreven wat God wilde en zoals Hij het wilde.
-Zie met betrekking tot het OT: 2Tim.3:14-17; 2Petr.1:20-21.
-Zie met betrekking tot het NT: 2Petr.1:16; 3:15-16; Joh.14:26.

14. Wat heeft de Geest nú nog met de Bijbel te maken?

Met behulp van de Bijbel werkt Hij op ons in, zodat de inhoud ervan ons denken en doen al meer beïnvloedt.

Les 1 (vervolg)

- 15. Al bijbellezend horen we dus in feite God spreken.
a) Hoe moeten we daarom met de Bijbel omgaan?
b) Er zijn mensen die hun versleten bijbels niet bij oud papier doen maar in hun tuin begraven. Wat vind je daarvan?
- 16. a) Heeft de kerk de boeken van de Bijbel:
-als gezaghebbend verkláárd; of:
-als gezaghebbend erkènd en aanváárd ?
b) Wat is het verschil tussen beide uitspraken?
17. Wat betekent het goddelijk gezag van de Bijbel in het geval van de bijbelse verhalen?

Wat die verhalen ons vertellen, is echt gebeurd en gezegd.
18. Het gaat toch niet om de féiten maar om de bóódschap?

Ook de feiten zelf zijn belangrijk: wat de Bijbel over God zegt en over zijn betekenis voor ons, heeft alleen waarde als dat gebaseerd is op echt-gebeurde voorvallen.
- 19. Maar soms zijn die verhalen toch niet te geloven, bijvoorbeeld dat de dode Christus weer levend is geworden?!
Een goede reactie is: 'Dit gaat wel boven ons verstand uit maar niet tegen ons verstand in.' Kun je het verschil uitleggen?
20. Wat betekent het goddelijk gezag van de Bijbel in het geval van de bijbelse geboden?

Wat in die geboden ons bevolen wordt, is echt Gòds opdracht aan ons - onafhankelijk van wat wij er persoonlijk van vinden.
21. Toch houden we ons niet meer aan àlle geboden in de Bijbel. Waarmee moeten we namelijk rekening houden?

Wanneer en aan wie die geboden voor het éérst zijn gegeven.

22. Want waartussen bestaat een heel duidelijk verschil?

- a) Tussen de tijd van het Oude en de tijd van het Nieuwe Testament; zo moesten gelovigen vroeger dierenoffers brengen, maar nu Christus zich aan het kruis heeft opgeofferd hoeven wij zulke offers niet meer te brengen.
- b) Soms ook: tussen taken van vroeger en taken van nu; zo moest Abraham wegtrekken uit zijn vaderland, maar wij hebben die opdracht niet.

-23. Welke twee gezaghebbende bronnen erkent de rooms-katholieke kerk naast de Bijbel?

-24. Wie bepaalt hoe we de Bijbel moeten uitleggen: de individuele bijbellezer, de kerk en/of de Bijbel zelf?

25. Wat is de hoofdinhoud van de Bijbel (zie no.9b)?

- God komt naar ons toe met zijn liefde-door-Christus.
- Want door Christus' werk wil Hij ons redden uit de macht van het kwaad en ook de aarde waarop we wonen herstellen.

26. De hele Bijbel kunnen we daarom 'evangelie' noemen. Wat betekent dat woord?

Blijde boodschap, of: groot nieuws, namelijk over Christus.

27. Hoe komt Christus' werk in het OT aan de orde?

- a) Het is voorspeld in de profetieën.
- b) Het is uitgebeeld door de dierenoffers.
- c) Het is voorbereid door feiten uit Israëls geschiedenis.

28. Waarom is het NT groot nieuws over Jezus Christus?

Daarin wordt verteld hoe Christus zijn werk:

- a) Tijdens zijn verblijf op aarde voor een beslissend deel al heeft verricht.
- b) Nu vanuit de hemel verder aan het voltooien is.

2 DE SCHEPPING; GODS BESTUUR

- 0. Lees Gen.1:1-2:3; noteer je eventuele vragen.

- 1. Waarom heet het eerste bijbelboek 'Genesis'?
  - Dit Griekse woord betekent 'wording'.
  - In dit boek wordt namelijk de wording beschreven van de wereld èn van Gods volk Israël, de toenmalige kerk.

- 2. Wat ontbreekt in Gen.1 met betrekking tot God en waarom?
  - a) -Een omschrijving wie God is,
    - want het gaat ons begrip te boven hoe God op zichzelf bestaat.
  - b) -Een verklaring waar God vandaan komt,
    - want God heeft altijd al bestaan.

- 3. Hoe komt God dan wel in Gen.1 ter sprake en waarom?
  - Hij wordt inééns genoemd, met zijn woorden en daden.
  - Want het is daardoor dat we Hem (kunnen) kennen.

- 4. In hoeveel dagen heeft God de wereld gemaakt?

In zes dagen, terwijl Hij op de zevende dag rustte.

- 5. Moet je geloven dat alle zes dagen uit Gen.1 24 uur hebben geduurd of kunnen die dagen ook tijdperken zijn geweest van miljoenen jaren? Betrek hierbij Gen.1:14-18 èn 1:5,8,13.

- 6. In welke volgorde heeft God alles gemaakt?
  - 1e dag: het licht, en scheiding tussen licht en duisternis.
  - 2e dag: het uitspansel = scheiding water boven en beneden.
  - 3e dag: scheiding tussen water en land; planten en bomen.
  - 4e dag: zon, maan en sterren = scheiding dag en nacht.
  - 5e dag: zeedieren en vogels.
  - 6e dag: landdieren en de mens.

7. Hóe heeft God dit alles tot stand gebracht?
- a) God de Vader heeft zich uitgesproken door God de Zoon (Joh.1:1-3; Kol.1:15-17), die later mens is geworden, Jezus.
  - b) God de Vader heeft de kracht van God de Heilige Geest laten inwerken op de aarde. (Gen.1:2)
8. Waarom is hier sprake van God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest? Zo lijkt het net alsof er drie goden zijn. Er is toch maar één God?
- Jawel, maar in de Bijbel is bekendgemaakt dat de ene God bestaat uit drie verschillende Personen.
9. Noem eens twee uitspraken uit de Bijbel waarin tegelijk over de Vader, de Zoon en de Heilige Geest wordt gesproken.
- a) De formule die bij het dopen wordt gebruikt. (Mat.28:19)
  - b) De zegen die aan het einde van een kerkdienst wordt gebruikt. (2Kor.13:13)
- 10. Je kunt zeggen: dat we de ene God kennen als Vader, Zoon en Heilige Geest zegt iets over de rijkdom in God. Leg dat eens uit.
11. Wat stelt de zogenaamde evolutietheorie over het ontstaan van de levende wezens in de wereld?
- Dat alle leven zich op eigen kracht, geleidelijk en/of sprongsgewijs, al verder ontwikkeld heeft.
12. Wat is het sterkste argument tegen de evolutie-theorie?
- Gods eigen Woord, bijv. Hebr.11:3: 'Door geloof komen we tot het inzicht dat de wereld door het woord van God geordend is, dat dus het zichtbare is ontstaan uit het niet-zichtbare.'
- 13. De evolutietheorie is niet alleen maar verkeerd: je moet onderscheid maken tussen feiten en úitleg van feiten. Hoe zit dat?

Les 2 (vervolg)

14. Laat God na de schepping van de wereld alles z'n gang gaan?

We geloven aan Gods voorzienigheid, dus dat God de wereld voortdurend in stand houdt en bestuurt.

- 15. a) Maar hoe combineer je het geloof aan Gods bestuur van alles met de natuurkundige verklaring van de dingen?
b) Concreet: hoe kun je vasthouden aan de natuurkundige verklaring van het onweer en tegelijk met overtuiging Ps.29 zingen? Graag argumenten.

16. Dat alles van God afkomstig is, wat betekent dat voor onze visie op de wereld om ons heen?

-Dat we die niet opgedeeld zien in een gewijd of godsdienstig en een ongewijd of alledaags terrein, maar:
-Dat we die in haar geheel zien als Gods wereld.

17. Maar de wereld om ons heen ondervindt toch ook de vernietigende uitwerking van het kwaad?

Jawel, maar tegelijk geldt nog altijd dat we in deze wereld:
a) Leven onder het oog van God.
b) In aanraking komen met de glorie die van God afstraalt.
c) Werken met de mogelijkheden die God gegeven heeft.

- 18. a) Kun je bij no.17b een toelichting geven?
b) Kun je bij no.17c een toelichting geven?

19. Hoe moeten we ons niet en hoe wel in de wereld opstellen?

-We moeten ons niet alleen bezighouden met geloofszaken.
-We moeten ook betrokken zijn bij deze wereld met haar mogelijkheden, maar dat wel in verbondenheid met God.

-20. Is het dan wel een goede keus dat mensen het klooster ingaan?

- 21. Ook christenen hebben last van de secularisatie die gaande is in de westerse wereld.
- Wat zou met secularisatie bedoeld worden?
  - Hoe blijkt het dat christenen daar last van hebben?
22. Waarom is het bemoedigend voor ons dat God alles bestuurt?
- Hij is onze Váder, die voor onze redding zijn eigen Zoon heeft overgehad, en dus: Hij houdt van ons en zorgt voor ons.
23. Waar kunnen we dus op vertrouwen als er nare dingen gebeuren in ons leven?
- Nooit vallen we uit de handen van God en zijn we dus slachtoffer van stomme pech.
-Dwars door het nare heen brengt Hij ons op onze bestemming.
- 24. Naar de letter zijn Psalm 121:4 ('De Heer slaapt niet') en Psalm 44:24 ('Heer, waarom slaapt U?') tegenstrijdig.
Hoe kun je beide teksten toch met elkaar combineren?
25. Met God kunnen we moeiten verdragen. Wat houdt dat in?
- We worden tegenover God niet bitter en opstandig, want we beseffen dat we maar klein zijn tegenover God.
  - We laten ons door onze moeiten aansporen om God nog meer toegewijd te zijn. (zie Hebr.12:4-13)
26. Moeiten gelaten aanvaarden past dus niet bij het christelijk geloof. Als het kan mogen we moeiten zelfs bestrijden. Waarom eigenlijk?
- We mogen de gevolgen van het kwaad tegengaan (denk aan Christus' wonderen).
  - We moeten de middelen gebruiken die God ons geeft.
- 27. Lees Luc.13:1-5 en beantwoord de volgende vragen:
- Tegen welke opvatting keert Christus zich hier?
  - Wat bindt Christus ons daartegenover op het hart?

3 MENSEN; ENGELEN; DE OPSTAND TEGEN GOD

-0. Lees Gen.1:26-28 en 2:4-3:8; noteer je eventuele vragen.

1. Hoe heetten de eerste mensen en waar woonden ze?

-Adam en Eva.

-Ze woonden in de hof van Eden, het paradijs.

2. Hoe heeft God Adam, de eerste mens, gemaakt?

Hij heeft hem gevormd van stof van de grond en hem toen de levensadem ingeblazen.

3. Hoe is Eva in de wereld gekomen?

God heeft haar gevormd met behulp van een rib van Adam, waarom die haar 'mannin' (NBG) noemde.

-4. In Gen.2:18 wordt de vrouw aangeduid als helper voor de man.

a) Betekent dit dat de man meer waard is dan de vrouw?
(vergelijk hierbij Gen.1:27)

b) Leg eens uit: man en vrouw zijn wel gelijkwaardig maar ze zijn niet gelijk.

5. Het is belangrijk deze geschiedenis over de oorsprong van de mens als echt-gebeurd te aanvaarden. Want wat geeft dat begin aan op het gebied van seksualiteit?

a) Wat Gods bedoeling is met het seksuele verschil: dat man en vrouw een verbintenis aangaan en elkaar van dienst zijn.

b) Wat de basisnorm is op seksueel gebied: dat man en vrouw elkaar trouw zijn.

6. Wat is volgens Genesis 1 het belangrijkste verschil tussen mensen en dieren?

-Niet: dat mensen verstand hebben en dieren niet.

-Maar: dat mensen als Gods evenbeeld gemaakt zijn.

7. Wat betekent het dat mensen Gods evenbeeld zijn?

- Niet dat mensen uiterlijk of innerlijk op God lijken, maar:
- Dat mensen namens God optreden, Gods onderkoning zijn.

8. Wat voor taak is aan deze functie verbonden?

De mens moet het geschapene beheren en ontwikkelen.

9. Wat is nog altijd het doel van ons werk, betaald en onbetaald?

- a) De aarde, de samenleving en onszelf tot ontwikkeling brengen.
- b) Voorzien in ons levensonderhoud.
- c) Royaal kunnen weggeven aan de kerk en aan mensen die hulp nodig hebben.

-10. Beweerd wordt: 'Het is voor ons een last te moeten werken.'
Wat valt hiervan te zeggen?

11. Waardoor kon de mens z'n oorspronkelijke taak aan?

- a) Doordat God hem voorzien had van kwaliteiten.
- b) Doordat hij gehoorzaam was aan God, de Heer van alles.
- c) Doordat hij een eindeloos bestaan voor zich had.

12. Was de mens in het paradijs onsterfelijk?

- Nee, de mens was sterfelijk (= hij kon sterven).
- Maar door te eten van de boom van het leven, die in het paradijs stond, zou hij blijven leven.

13. Wat moeten we dus over de dood van mensen zeggen?

Die is iets onnatuurlijks: die hoort niet tot de wereld zoals God die in het begin heeft gemaakt.

-14. Voor gelovigen heeft de dood ook een p ositive functie. Welke?

Les 3 (vervolg)

15. God heeft niet alleen mensen, dieren en planten gemaakt maar ook engelen. Maar wat zijn engelen?

- Letterlijk: boden; ook heten ze wel 'zonen van God'.
- Het zijn geesten die God gemaakt heeft nog vóór zijn schepping van de aarde in zes dagen. (Job 38:4-7)

16. Wat is de taak van de engelen?

God dienen en zo Gods glorie laten uitkomen.

17. Hóe dienen ze God?

- a) Ze loven God met hun zang.
- b) Ze treden op als Gods leger.
- c) Ze zijn door God ingeschakeld bij het besturen van de wereld.
- d) Ze treden namens God op onder de mensen.
- e) Ze zorgen voor de gelovigen.

-18. a) Wat zongen de engelen in de kerstnacht? (zie Luc.2:12)
b) Heb je in je leven de zorg van een engel voor jou wel eens gemerkt?

19. Wie staan tegenover deze goede engelen?

- De kwade engelen, ook wel aangeduid als: duivels, demonen, boze/onreine geesten.
- Ze staan onder leiding van de duivel, ook wel aangeduid als: Satan (= tegenstander), Beëlzebul, het kwaad zelf, de oude slang, de draak.

20. Hoe is hun bestaan te verklaren?

- Ze waren oorspronkelijk goede engelen.
- Maar nog vóór de menselijke opstand zijn ze ongehoorzaam geworden aan God.

21. Wat is hun opzet?

Ze willen afbreuk doen aan Gods werk, met name:

- a) Door gelovigen ertoe te verleiden God ontrouw te worden.
- b) Door in de wereld allerlei verschrikkelijks te laten gebeuren.

22. Wat voor kwalijks heeft de duivel in het paradijs gedaan?

Hij heeft een slang heel listig met Eva laten praten, zodat ze ongehoorzaam werd aan God en Adam daarin meesleepte.

23. Door welke daad werden de mensen toen ongehoorzaam?

Ze aten van de boom van de kennis van goed en kwaad.

24. Wat was dat voor een boom?

Als de mensen daarvan aten, zouden ze kennis krijgen van goed en kwaad = zouden ze ontdekken wat nuttig en wat schadelijk is.

25. Waarom mochten de mensen toch niet van die boom eten?

Ze moesten erop vertrouwen dat God hun die kennis zou geven.

26. Wat lieten de mensen God merken toen ze toch van die boom gingen eten?

Ze wilden niet langer afhankelijk zijn van God maar zelf de baas zijn; dat is nog altijd de hoofdfout van alle mensen.

-27. Waarom heeft God de mens zo gemaakt dat hij ontrouw kòn worden?

-28. Hoe blijkt in het paradijs dat de menselijke ontrouw aan God verstrend inwerkte op de onderlinge verhoudingen? (zie Gen.3:7-8)

4 GODS STRAF EN GUNST

-0. Lees Gen.3:8-24; noteer je eventuele vragen.

1. Wat is het gevolg van Adams ongehoorzaamheid voor ons die na hem leven?

- a) Dat we allemaal al vanaf onze geboorte een slechte aard hebben, waardoor we - aan onszelf overgeleverd - uit zijn op allerlei kwaad.
- b) Dat we onszelf elke dag al dieper bij God in de schuld werken.

2. Maar wat hebben wij met Adams ongehoorzaamheid te maken?

Adam was het hoofd van de hele mensheid. Daarom had God bepaald: de richting die Adam zou inslaan, zou de richting zijn van alle mensen na hem.

3. Zijn we sinds Adam van onszelf alleen maar slecht?

-Nee, want God perkt de macht van het kwaad in.
-Daardoor kunnen ook ongelovigen voorbeeldig zijn in hun gedrag.

-4. Kun je bedenken op welke manieren God de macht van het kwaad bij mensen inperkt?

5. Al valt er ook allerlei goeds van mensen te zeggen, wat voor negatiefs moeten we onder ogen zien?

In ons doen en laten schieten we zo tekort dat we zelf onze schulden bij God onmogelijk ook maar iets kunnen afbetalen.

6. Als we ons dit realiseren, hoe stellen we ons dan op tegenover God en onszelf?

We zijn bescheiden tegenover God en hebben een hekel aan onszelf voor zover we God ontrouw zijn: een beperkte zelfhaat.

7. Besef van eigen zondigheid is iets anders dan een negatief zelfbeeld. Ze hebben bijvoorbeeld verschillende gevolgen. Welke?
- a) Besef van eigen zondigheid stimuleert je om je redding te zoeken bij Christus en loopt uiteindelijk uit op vreugde.
  - b) Een negatief zelfbeeld bewerkt dat je je vooral richt op je nietswaardigheid en gaat altijd samen met somberheid.

8. Tegenover de beperkte zelfhaat van no.6 hoort in ons leven ook iets anders aanwezig te zijn en waarom?

Een beperkte zelfliefde, want door wat God ons heeft gegeven zijn we waardevol.

9. In welke opzichten zijn we dan waardevol?

- a) We zijn door God gemaakt, van kwaliteiten voorzien en met een taak belast.
- b) We zijn gekocht met het bloed van Gods eigen mensgeworden Zoon en zijn zo kinderen van God.
- c) We zijn een tempel van Gods Geest doordat Hij in ons woont en werkt.
- d) We worden gediend door engelen.
- e) We gaan een grootse toekomst tegemoet.

10. Wat heeft God met de mens gedaan na diens ontrouw?

Hij heeft hem uit het paradijs gestuurd, weg van de boom van het leven.

11. Wat heeft God de vrouw aangekondigd?

- a) Het krijgen van kinderen zou met pijn samengaan.
- b) De verhouding man-vrouw zou verstoord zijn doordat ze zouden proberen over elkaar te heersen.

12. Waarmee heeft God de mens verder gestraft?

- a) Hij heeft de mens in de macht van de dood laten komen.
- b) Hij heeft een vervloeking over de aarde uitgesproken.

Les 4 (vervolg)

13. Wat voor gevolg heeft het voor ons dat God een vervloeking over de aarde heeft uitgesproken?

De wereld werkt ons bij onze bezigheden tegen (denk aan de dorens en distels uit Gen.3:18 en aan natuurrampen).

14. Wat betekent no.12-13 voor onze taak?

We kunnen onze oorspronkelijke taak alleen nog moeizaam verrichten:

- a) We moeten zwóegen, ons in het zweet werken.
- b) We moeten op allerlei gebieden als het ware puinruimen.

- 15. Toch worden in Psalm 8:6-9 grote woorden over de mens gesproken: 'gekroond met glans en glorie' en: 'alles aan zijn voeten gelegd.'

- a) In hoeverre klopt dat niet als je op de huidige mens let?
- b) In hoeverre klopt dat wel als je op de huidige mens let?

16. Hoe heeft God de mens in het paradijs weer uitkomst gegeven?

Hij heeft een grootse belofte gedaan: Gen.3:15, de zogenaamde moederbelofte (= de eerste belofte en die wordt uitgewerkt in een reeks volgende beloften).

17. Wat hield die belofte in?

-Het nageslacht van de vrouw zou gewond raken,
-maar tenslotte de kop van de slang vermorzelen.

18. Wat betekent dat?

-Christus zal door zijn lijden de duivel uitschakelen, en dus:
-Hij zal het weer goed maken tussen God en ons.

- 19. Wat is blijkens de belofte van Gen.3:15 typerend voor God?

- 20. a) Vaak is over de mededeling van Gen.3:21 de spot gedreven, als zou God hier getekend worden als een leerlooier en kleermaker. Waarom is die spot niet ter zake?
b) Wat hebben Gen.2:25 en 3:21 ons te zeggen over de vraag of/wanneer we ons naakt kunnen vertonen?

21. In de belofte uit Gen.3:15 staat goed beschouwd Christus centraal. Wat heeft Christus intussen allemaal voor ons bereikt?

- a) Hij heeft voor ons schatten (vergeving, eeuwig leven) verworven, doordat Hij geboet heeft voor onze overtredingen.
b) Hij stelt ons die schatten ook ter hand, doordat Hij ons met behulp van zijn Geest laat geloven.
c) Hij geeft die aan-ons-geschonken schatten een tastbare uitwerking, doordat Hij met behulp van zijn Geest nieuwe mensen van ons maakt.

-22. Hoe worden Adam en Christus in Rom.5:17-19 met elkaar vergeleken?

23. Is het al zover dat Christus de duivel volledig onschadelijk heeft gemaakt?

- Wel heeft Christus door zijn werk op aarde de duivel een beslissende nederlaag toegebracht.
-Maar de volledige overwinning moet nog komen.

24. Waar werkt Christus aan deze eindoverwinning?

In de hemel: daar regeert Hij als Gods onderkoning over alles.

25. Waar wachten wij nu nog op?

Dat Christus terugkeert naar de aarde en daar zijn rijk van allesomvattende vrede sticht.

26. Wat gaan wij in die tijd doen?

Met Christus mee regeren over heel de wereld.

5 ADAMS EERSTE NAKOMELINGEN; DE KERKDIENST

-0. Lees Gen.4; noteer je eventuele vragen.

1. Wat voor verschil bestond er tussen de twee oudste zoons van Adam en Eva?

- a) Kaïn, de oudste, liet zich door het kwaad beheersen en bracht dan ook een niet-gemeend offer, met als gevolg dat God dit offer niet aanvaardde.
- b) Abel was God toegedaan en bracht zijn offer uit liefde, met als gevolg dat hij met z'n offer bij God in de gunst stond.

2. Waar liep deze tegenstelling op uit?

Dat Kaïn z'n jongere broer Abel vermoordde en door God weggestuurd werd, bij z'n familie vandaan.

-3. In Gen.4:17 blijkt opeens dat Kaïn getrouwd was terwijl in het voorafgaande alleen sprake was van Adam, Eva, Abel en Kaïn zelf. Wat moeten we aan met dit gegeven?

4. Hoe heette een bekende nakomeling van Kaïn?

Lamech, die twee vrouwen had.

5. Hoe heetten zijn zoons en wat was hun betekenis?

- a) Jabal: de stamvader van hen die vee houden en daarbij in tenten wonen.
- b) Jubal: de stamvader van hen die de lier of de fluit bespelen.
- c) Tubal-Kain: de stamvader van hen die brons en ijzer bewerken.

6. Wat bewijzen die vaardigheden van Lamechs zoons?

Dat zij de door God gewilde ontwikkelingstaak (zie les 3.8) metterdaad uitvoerden.

7. Betekent dit dat zij om hun inzet te prijzen waren?

Nee, want in Lamechs familie waren (net zoals tegenwoordig vaak) de culturele activiteiten dienstbaar:
-niet aan de glorie van God,
-maar aan de eer en de begeerte van de mens.

-8. Hoe zou het komen dat we in de kunst van de laatste eeuw verhoudingsgewijs weinig producten tegenkomen van overtuigde christenen?

9. Waaruit blijkt dat Lamechs familie zich onafhankelijk van God opstelde?

Uit het wraaklied van Lamech.
-Daarin zong hij z'n hoogmoed uit,
-kennelijk in reactie op het mooie dat z'n familie had bereikt.

10. Wat voor hoogmoedigs verklaarde Lamech in z'n lied?

-Anders dan Kaïn had hij Gods bescherming niet nodig,
-want tegenover bedreigingen kon hij zich op eigen kracht handhaven.

11. In hoeverre komt deze opstelling nu nog voor?

- a) Velen verwachten alles van de mens met z'n mogelijkheden en geloven dan ook aan de maakbaarheid van alles.
- b) Daarbij rekenen ze onvoldoende met de beperkingen van de mens en de weerbarstigheid van de dingen, terwijl ze zich afsluiten voor Gods onderwijs in de Bijbel.

-12. Kun je voorbeelden geven van die opstelling uit no.11, dus dat mensen geloven aan de maakbaarheid van de dingen?

13. Bij wie was in Lamechs tijd een andere opstelling aanwezig?

-Bij de zoon die Adam en Eva in plaats van Abel kregen: Set.
-Bij diens zoon Enos.

Les 5 (vervolg)

14. Waaruit blijkt dat zij niet op zichzelf vertrouwden?

- a) Uit de betekenis van de naam Enos: vergankelijk mens, sterveling.
- b) Uit het feit dat zij Gods naam begonnen aan te roepen.

15. Wat erkenden zij hiermee?

Dat de mens beperkt is en afhankelijk van God.

16. Wat wordt ermee bedoeld dat men Gods naam begon aan te roepen?

Dat men ertoe overging een gemeenschappelijke en publieke eredienst te houden, met offers, gezangen, gebeden en dergelijke: de eerste kerkdiensten.

-17. Wat voor betekenis heeft Paulus' voorschrift uit 1Kor.14:40 voor kerkdiensten?

18. Wat is een kerkdienst eigenlijk?

- Een samenkomst van de gelovigen met hun kinderen en God.
- Een soort gesprek tussen de twee partijen van het verbond.

19. Bij welke onderdelen van de kerkdienst krijgen we Gods Woord te horen?

- a) De zegengroet aan het begin en de zegen aan het eind.
- b) De wet en de bijbellezing.
- c) De preek.

20. Welke zegen wordt aan het eind van een dienst vaak gebruikt?

'De genade van de Heer Jezus Christus, de liefde van God en de eenheid met de Heilige Geest zij met u allen.' (2Kor.13:13)

21. Wat is de betekenis daarvan?

-Daarmee worden de kerkleden Gods geschenken aangeboden:
zijn vergevende liefde en zijn zorgzame nabijheid,
-en die geschenken zijn van hen als ze die aanpakken = als ze
in God geloven.

22. Bij welke onderdelen van de kerkdienst zijn de kerkleden (vaak
via de predikant) aan het woord?

- a) De openingsbelijdenis (in het Latijn: votum).
- b) De geloofsbelijdenis.
- b) Het bidden.

23. Wat wordt in de openingsbelijdenis gezegd?

'Onze hulp is de naam van de HEER
die hemel en aarde gemaakt heeft.' (Psalm 124:8)

24. Wat erkennen de kerkleden met deze uitspraak?

-Dat zij zich in deze kerkdienst en onder alle omstandigheden
afhankelijk weten van Gods hulp.
-Dat zij erop vertrouwen dat God als Schepper kan helpen
en als Vader ook wil helpen.

25. Welke functies heeft het zingen tijdens kerkdiensten?

- a) Je uiten: je verwoordt tegenover God wat er bij jezelf leeft.
- b) 'Innen': je verwoordt tegenover God waarvan je hoopt dat
het bij jou zal gaan leven.
- c) Meeleven: je verwoordt tegenover God wat er bij anderen
leeft, al kun je zelf hun emoties misschien niet meemaken.

26. Waarom is het belangrijk trouw te zijn in de kerkgang?

Vanwege de waarde van kerkdiensten, want daarin:

- a) Ontmoeten de gelovigen God (zie no.18).
- b) Ontmoeten de gelovigen elkaar.
- c) Worden de gelovigen gestimuleerd in hun geloof.

6 VAN ADAM TOT NOACH

- 0. Lees Gen.5-9; noteer je eventuele vragen.
1. Noem eens drie bekende namen uit de lijst van Genesis 5.
- a) Henoeh: hij 'leefde in nauwe verbondenheid met God; aan zijn leven kwam een einde doordat God hem wegnam.'
(Elia was de tweede die regelrecht naar de hemel is gehaald, les 30.6)
  - b) Metuselach: hij leefde het langst van de daar vermelde mensen: 969 jaar.
  - c) Noach (zoon van een andere Lamech dan die uit les 5.4):
Hij 'zal ons troost geven voor het werken en zwoegen dat ons deel is omdat de HEER het akkerland heeft vervloekt.'
- 2. a) Hoe moeten we het ons voorstellen dat Henoeh lichamelijk naar de hemel is gegaan?
b) Vaak wordt gezegd dat die hoge leeftijden uit Gen.5 natuurlijk niet op feiten teruggaan. Wat vind jij daarvan?
3. Waaruit blijkt dat de mensen God al ongehoorzamer werd?
- 'De zonen van God' (NBG) trouwden met 'de dochters van de mensen', wat betekent:
-De gelovige familie van Set verbond zich door huwelijken met de ongelovige familie van Kaïn, of:
-De vorsten namen de vrouwen die ze maar wilden.
4. Wat besloot God in reactie op deze algemene ontrouw?
- Om de mensheid door middel van een zondvloed (= grote watervloed) te vernietigen.
5. Keerde God zich tegen iedereen?
- a) Hij besloot de acht leden van Noachs gezin te sparen:
Noach zelf en z'n drie zoons: Sem, Cham en Jafet, elk met z'n vrouw.
  - b) Ook spaarde Hij exemplaren van de dieren.

6. Wat moest Noach vervaardigen en wat was de bedoeling daarvan?

Een boot (ark):

- a) Van de jarenlange bouw en Noachs uitleg daarvan ging een voortdurende oproep uit naar Noachs tijdgenoten om alsnog naar God terug te keren.
- b) Op deze manier werd Noach en de zijnen het middel verschaft waardoor ze konden ontsnappen.

7. Waarvan vormt Noachs overleving-door-de-ark een afbeelding?

Van de doop (1Petr.3:20-21):

- Zoals het water van de vloed bevrijding bracht uit de goddeloze wereld en van Gods toorn,
- zo onderstreept het water van de doop dat we niet meer bij de zonde horen maar bij God met zijn gunst.

- 8. Hoe zou het komen dat wij zoveel moeite hebben met deze allesvernietigende straf van God?

9. Hoe wist Noach dat de vloed aan het aflopen was?

Door drie keer een duif uit te laten:

- a) De eerste keer keerde die terug omdat er nog overal water was.
- b) De tweede keer keerde die terug met een vers olijfblad in de snavel (nu een symbool van de vrede).
- c) De derde keer kwam hij niet terug.

- 10. a) Een paar keer hebben mensen geprobeerd op de Ararat (de resten van) de ark op te sporen. Wat vind je daarvan?
b) Mag van geologen verwacht worden dat ze bij hun onderzoek van aardlagen rekening houden met een wereldwijde zondvloed? Geef argumenten.

11. Wat heeft God na de zondvloed gedaan?

Hij heeft met Noach en met héél de aarde een verbond gesloten dat tot op vandaag geldig is.

Les 6 (vervolg)

12. Wat bevat dit verbond?

- a) Een belofte: God zorgt ervoor:
  - dat er nooit weer een allesvernietigende vloed komt, en:
  - dat de wisseling van dag en nacht, zomer en winter onafgebroken doorgaat.
- b) Een teken (= uiterlijke bekrachtiging): de regenboog: als die aan de hemel staat, worden God en mens herinnerd aan de belofte die God gedaan heeft.

-13. Uit Gen.9:12-13 wordt wel afgeleid dat de regenboog vóór die tijd nog niet bestond. Graag jouw reactie.

14. Dat God dit verbond heeft gesloten, aan wie hebben we dat niét te danken?

Niet aan onszelf omdat we het zouden verdienen: want ook na de zondvloed bleef de mens slecht.

15. Uit welk voorval meteen na de zondvloed blijkt dit?

Uit Noachs dronkenschap, maar vooral hieruit dat Cham zich door z'n zoon Kanaän vrolijk maakte over z'n vaders naaktheid.

-16. Op grond van deze geschiedenis is wel verdedigd dat Chams nakomelingen, de negers, vervloekt zijn en daarom terecht als slaven zijn behandeld. Waarom is dit onjuist? (zie Gen.9:25)

17. Waardoor heeft God zijn verbond dan wel kunnen sluiten?

Doordat Noach dieren heeft geofferd.

18. Wat is de betekenis van de oudtestamentische offers?

De offerdieren kregen de doodstraf die de mens om z'n ongehoorzaamheid aan God verdiend had.

19. Dieren kunnen de straf die mensen verdienen, nooit overnemen. Waarom vond God in het OT die offers toch voldoende?

Ze waren een voorproef van het laatste en beslissende offer: Christus, die onze schulden betaald heeft.

20. Dus waarom kon Noachs offer een afdoende reden voor God zijn om het in no.12 vermelde verbond te sluiten?

-Omdat Noachs offer een uitbeelding vormde van Christus' zelfopoffering, en dus:
-Omdat God vooruitgreep op de resultaten van Christus' werk.

21. Wat bereikte God door het sluiten van dit verbond?

Dat er tijd en een plaats beschikbaar bleven voor Christus om later zijn reddingswerk te kunnen doen.

22. Blijven die tijd en plaats altijd door beschikbaar?

Nee, aan het einde van de geschiedenis vindt Gods beslissende afrekening plaats - zoals beloofd niet door water maar door vuur. (zie 2Petr.3:7,12)

23. Waarom blijft die afrekening zo lang uit?

Vanwege Gods geduld (NBG: lankmoedigheid), want net als in Noachs tijd wil God de mensen gelegenheid geven alsnog naar Hem terug te keren.

24. Maken de mensen gebruik van dit geduld van God?

Net als in Noachs tijd gaan de meeste mensen op in eten, drinken en trouwen, terwijl ze het nalaten rekening te houden met de aangekondigde straf. (Mat.24:37-42)

- 25. Hoe zou het komen dat de meeste mensen zich niets aantrekken van Gods aanstaande afrekening, ook al is die nog zo duidelijk aangekondigd? (zie 2Petr.3:3-4; Pred.8:11)

7 VAN DE TORENBOUW TOT ABRAM

-0. Lees Gen.10-14; noteer je eventuele vragen.

1. Wat bouwden de mensen na de zondvloed?

Een stad (Babel) met een hemelhoge toren.

2. Waarom wilden ze per se bij elkaar blijven?

Ze voelden zich door hun omgeving bedreigd en gingen ervan uit: eendracht maakt macht.

3. Waarom was dit streven naar eenheid verkeerd?

- a) Omdat ze zich op eigen kracht probeerden te handhaven. (vergelijk les 5.11)
- b) Omdat ze daarbij voorbijgingen aan hun opdracht en aan Gods belofte.

4. Welke opdracht en belofte?

- a) De opdracht die God na de zondvloed gehandhaafd had, namelijk dat ze de aarde moesten bevolken en tot ontwikkeling brengen. (Gen.9:7)
- b) De belofte die God had gegeven, namelijk dat de bedreigingen van hun omgeving hun nooit boven het hoofd zouden groeien. (Gen.9:2)

5. Wat heeft God toen gedaan en wat gebeurde hierdoor?

-Hij bracht hun gemeenschappelijke taal in verwarring.
-Daardoor verstonden ze elkaar niet meer en raakten ze verstrooid over de hele aarde.

- 6. a) Vroeger werd gedacht dat het Hebreeuws de oorspronkelijke taal uit het paradijs zou zijn. Wat denk jij?
- b) In Gen.11:5 is sprake van Gods afdalen. Hoe moeten we dat opvatten, letterlijk? Zie Ps.139:7-10 en Jer.23:23-24.

7. Dat de mensen elkaar niet meer verstonden en verstrooid raakten, wat was daarvan het heilzame gevolg?

- a) De mensen gingen hun opdracht weer vervullen.
- b) Het kwaad werd in z'n uitwerking afgeremd.

8. Wat bereikte God hierdoor?

Dat de weg open bleef naar Christus' rijk van echte eenheid.

9. Waardoor wordt echte eenheid tot stand gebracht?

- Door het geloof in God en in Jezus Christus.
- Want dat doorbreekt pas goed de scheidslijnen die anders onvermijdelijk zijn door de verschillen in taal, cultuur, ras en nationaliteit. (vergelijk: Hand.2:4-11; Ef.4:3-6)

-10. Er zijn mensen die als ideaal hebben dat er één wereldomvattende regering is. Waarom is zo'n regering een slecht idee? (vergelijk no.7b en no.9)

11. Wat geven geslachtsregisters in beknopte vorm aan?

- Dat God ook in die eeuwen ermee bezig was:
- zijn belofte uit Gen.3:15 te vervullen, en dus:
  - zijn kerk te leiden, op weg naar Christus' komst.

12. Wat maken de geslachtsregisters uit Gen.10-11 ook nog duidelijk over de kerk?

- Dat God de kerk:
- eerst uit heel de mensheid bijeenbracht (Gen.10);
  - daarna beperkt heeft tot Abrams nageslacht (Gen.11).

13. Welke opdracht gaf God Abram met het oog hierop?

- Hij moest wegtrekken uit Ur en later uit Haran en apart gaan wonen in een eigen land, Kanaän.
- Dus ver weg van zijn familie en hun godsdienst.

Les 7 (vervolg)

14. Waarom is God tot deze apart-plaatsing overgegaan?

Omdat alleen op deze manier:

- a) De kerk te midden van de ongehoorzame mensheid in stand kon blijven.
- b) De komst van Christus goed kon worden voorbereid.

15. Hoe bleek dat God de mensen buiten Abrams familie niet aan hun lot overliet?

- a) Hij bleef ook die mensen van alles voorzien wat ze voor hun leven nodig hadden. (Hand.14:16-17)
- b) Hij geef aan Abram al de belofte: 'Door/in jou zullen alle volken op aarde gezegend worden.' (Gen.12:3; Gal.3:8)

16. Wat hield die belofte, achteraf gezien, in?

- Abrams nageslacht, het Joodse volk (= de toenmalige kerk) zou Christus voortbrengen.
- En dankzij Christus zou God weer over de héle aarde mensen in zijn reddingsplan opnemen.

-17. a) Sinds Abram (die ongeveer 2100 vóór Christus leefde) heeft God het 21 eeuwen nagelaten om naar de niet-Joodse volken mensen te sturen die hen de weg naar redding wezen. Is dat wel eerlijk? Betrek bij je antwoord Rom.9:18-21.

- b) Hoe komt het dat in die tijd de volken er toch allemaal een geloof op nahielden?

18. Wie gingen met Abram mee op reis?

Sarai, z'n halfzuster en vrouw, en: Lot, z'n neef (oomzegger).

19. Tweemaal is Abram een tijdje Sarai kwijtgeraakt. Waardoor?

Hij had verzwegen dat zij z'n vrouw was want hij was bang om haar vermoord te worden, met als gevolg: ze werd geschaakt.

20. Waarom was z'n handelwijze zo erg? (Gen.12:10-20; 20:1-18)

- Niet alleen dat hij zich leugenachtig gedroeg.
- Maar vooral omdat hij zelf z'n toekomst veilig wilde stellen en dus onvoldoende vertrouwen stelde in Gods belofte.

21. Hoe verliep de verhouding van Abram en Lot?

- Wel gingen ze in Kanaän uit elkaar, waarbij Lot zich eerst bij en vervolgens in Sodom vestigde.
- Maar toen een buitenlands leger ook Lot gevangennam, kwam Abram hem te hulp.

22. Door wie werd Abram na z'n geslaagde actie gezegend?

Door Melchisedek, de koning van Salem (later: Jeruzalem), die tegelijk priester van God was.

23. De naam Melchisedek keert terug in de brief aan de Hebreëen. Hoe wordt Christus daar genoemd? (Hebr.5:6,10; 6:20; 7:1-3)

Hogepriester zoals ook Melchisedek dat was.

24. Wat wordt hiermee bedoeld?

- Zoals Melchisedek vermeld wordt zonder familie en zonder priesterlijke voorgangers en opvolgers,
- zo is ook Christus geen tijdelijke priester uit een reeks maar is Hij door God voor altijd aangesteld.

25. Waarom is het van betekenis dat Christus priester is zoals ook Melchisedek dat was? (zie Hebr.7:11-27)

- Daardoor kon Hij eens en voor altijd zichzelf opofferen en zo afdoende redding mogelijk maken.
- Daardoor kan Hij onafgebroken in de hemel werkzaam zijn en zo voor ons blijven pleiten bij de Vader.

-26. Leg eens uit hoe blijktens no.25 zekerheid bij het geloof hoort.

8 GODS VERBOND MET ABRAM

-0 Lees Gen.15-20; noteer je eventuele vragen.

1. Wat heeft God met Abram en zijn nageslacht gesloten?

Een verbond (verdrag, overeenkomst, Gen.15; dit verbond is later bekrachtigd, Gen.17:1-14).

2. Op grond waarvan sloot God dit verbond?

Niet omdat Hij Abram zo voortreffelijk vond maar:

- a) Omdat Hij dit in zijn goedheid nu eenmaal wilde.
- b) Omdat er vóór de sluiting bloed van dieren was gevloeid, een uitbeelding van het verzoenend bloed van Christus.

-3. a) Bij de inwijding van het verbond ging God als een brandende fakkel tussen de stukken van de dieren door. Wat sprak Hij hiermee uit tegenover Abram en diens nageslacht?
b) Vroeger werd God vooral gezien als een strenge inspecteur, nu meer als een goedge opa. Wat valt daarvan te zeggen?

4. Welke onderwerpen komen in Gods verbond met Abram en diens nageslacht telkens aan de orde? (vergelijk les 15.2)

- a) Een herinnering, namelijk aan de onverdiende gunst die God hen bewezen heeft door zich aan hen te verbinden.
- b) Een opdracht: God verwacht van hen dat ze in Hem geloven en aan Hem gehoorzamen.
- c) Een belofte: leven ze verbondenheid met God, dan mogen ze verwachten dat God doorgaat met zijn zorg.
- d) Een bedreiging: leven ze los van God, dan kunnen ze verwachten dat God hen eens gaat straffen.
- e) Een teken: een uiterlijke bekrachtiging dat God en zij in verbond met elkaar leven: de besnijdenis. (zie les 9.1-4)

5. Wat hield Gods belofde zorg voor Abram vooral in?

- a) Abram zou tot een groot volk worden.
- b) Abrams nageslacht zou eigenaar worden van Kanaän.

6. Wat deed God om zijn volk-belofte (= 5a) kracht bij te zetten?

Hij veranderde:

- de naam Abram in Abraham = vader van een menigte.
- de naam Sarai in Sara = vorstin.

7. Waaraan wilde God met deze belofte verder werken?

- Aan de vervulling van Gen.3:15, en dus:
- Aan de komst van Christus, Abrahams voornaamste nakomeling.

8. Zijn belofte dat Abraham tot een groot volk zou worden, heeft God niet snel vervuld. Waaruit blijkt dat?

- a) Na z'n vertrek uit Haran heeft de 75-jarige Abraham maar liefst 25 jaar moeten wachten op de geboorte van z'n zoon Isaak.
- b) Op het einde was het biologisch gezien zelfs onmogelijk dat Abraham en Sara nog kinderen zouden krijgen.

9. Wat wilde God Abraham duidelijk maken door dit lange uitstel van Isaaks beloofde geboorte?

Dat de vervulling van deze belofte en dus uiteindelijk ook de komst van Christus te danken is:

- beslist niet aan de mens met z'n mogelijkheden;
- maar helemaal aan God met zijn onverdiende gunst.

10. Waaruit blijkt dat Abraham een keer geprobeerd heeft zèlf te zorgen voor de vervulling van Gods volk-belofte?

Na 10 jaar afwachten ging hij in op Sara's voorstel haar slavin Hagar als bijvrouw te nemen, wat uitliep op de geboorte van Ismaël.

- 11. a) Hoe kunnen we het verklaren dat Abraham naast z'n vrouw er nog een bijvrouw op nahield? (zie Gen.3:16b)
- b) Stel, een polygame man wordt christen. Moet die dan z'n tweede vrouw wegsturen?

Les 8 (vervolg)

12. Waarom wordt Abraham aangeduid als 'de vader van alle gelovigen'?

Omdat voor Abraham dezelfde regel gold die ook nog altijd voor ons geldt, namelijk: we moeten geloven en staan daarvoor bij God in de gunst. (zie Rom.4:1-13)

13. Wat houdt deze regel precies in?

-We verwachten onze redding niet (mee) van onze eigen inzet maar alleen van de inzet van Christus.
-En dan gaan we ondanks onze schulden vrijuit bij God.

14. Als we geloven, wat vindt er dan plaats tussen Christus en ons?

Een onbegrijpelijke ruil:
-Christus heeft de schuld van ons overgenomen.
-Wij krijgen van Christus daarvoor onschuld terug.

- 15. a) In de tijd van de Reformatie (16de eeuw) werden bij dit onderwerp over onze vrijspraak vaak deze Latijnse termen gebruikt: sola gratia en sola fide.
Wat zouden die termen betekenen?

b) Soms wordt gedacht dat de leer van onze vrijspraak door Christus gelovigen laks maakt in hun gedrag: 'Leef er maar op los, je krijgt toch wel onverdiend vrijspraak.'
Wat valt daarvan te zeggen?

16. Wat was Gods bedoeling met zijn land-belofte (= 5b)?

a) Hij wilde Abrahams nageslacht apart, in een eigen land laten wonen. (zie les 7.14)
b) Hij wilde een voorproef geven van de nieuwe aarde.

- 17. Mee op grond van Gods belofte uit Gen.15:18 wordt wel verdedigd dat het tegenwoordige Israël recht heeft op de westelijke Jordaanoever. Wat valt daarvan te zeggen?

18. Wat bewijst Kanaän als voorproef-van-de-nieuwe-aarde over Gods reddingswerk door Christus?

Dat dit verstrekkend is: het betreft niet alleen het innerlijk van de gelovigen maar héél het geschapene.

19. Ook zijn belofte dat Abraham eigenaar zou worden van Kanaän, heeft God niet snel vervuld. Waaruit blijkt dat?

Heel hun leven hebben Abraham, z'n zoon Isaak en z'n kleinzoon Jakob als vréémdeling, als gast in Kanaän gewoond.

20. Waarom heeft God er zo lang mee gewacht Abrahams nageslacht eigenaar van Kanaän te maken?

Pas na zoveel tijd zouden de schulden van de oorspronkelijke bewoners van Kanaän voor God groot genoeg zijn om hen daarvoor te vernietigen en plaats te laten maken voor Abrahams nageslacht.

21. En Sodom en Gomorra dan?

Ondanks Abrahams pleidooi verdienden die het tóen al vernietigd te worden.

22. Wat heeft Christus over Sodom en Gomorra gezegd?

-Op de dag van Gods eindvonnis zou het voor deze steden draaglijker zijn dan voor Gods ontrouwe volk.

-Volgens de regel: hoe meer je hebt gekregen, des te groter is je verantwoordelijkheid en des te meer wordt van je verwacht.

23. En hoe liep het af met Lot, die in Sodom woonde?

Die ontsnapte met z'n beide dochters aan de ondergang, maar z'n vrouw veranderde in een zoutpilaar.

- 24. Waarvoor waarschuwt Christus ons met zijn aansporing: 'Denk aan de vrouw van Lot'? (zie Luc.17:28-33)

9 DE BESNIJDENIS, DE DOOP; ISAAK; ESAU EN JACOB

-0. Lees Gen.21-28; noteer je eventuele vragen.

1. Gods verbond met Abraham en zijn nageslacht werd bekrachtigd door de besnijdenis. Hoe vindt die nog altijd plaats?

Er wordt een stukje huid aan de bovenkant van het mannelijk geslachtsdeel (de voorhuid) weggesneden, in Israël op de achtste dag na de geboorte.

2. Wat wilde God de Israëlieten duidelijk maken door juist in het lichaamsdeel van de voortplanting te laten snijden?

Dat Hij zijn verbond niet alleen met de gelovigen sluit maar evengoed met hun kinderen en kleinkinderen.

-3. Omstreeks welke leeftijd worden bij 'natuurlvolken' nog altijd jongens besneden en waarom?

4. Waarom passen christenen de besnijdenis niet meer toe?

-Omdat bij de besnijdenis bloed vloeide.

-Maar dat is niet meer nodig, nu Christus zijn bloed heeft laten vloeien.

5. Wat is in de plaats van de besnijdenis gekomen?

De doop, van jongens èn meisjes.

6. Wat wordt daarmee bekrachtigd?

Net als bij de besnijdenis: dat de betrokkene:

-Partij is van Gods verbond, en dus:

-Deel heeft aan Gods beloften: vergeving en eeuwig leven.

-7. Wat betekent: dopen in de náám van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest?

- 8. a) Het was toen niet voldoende úiterlijk besneden zijn; ook je h art moest besneden zijn. Wat zou dat betekenen?
b) Je bent er ook niet klaar mee gedoopt te zijn, want wat mag van gedoopte mensen verwacht worden?

9. Waarom was Isaaks geboorte vreugdevol voor Abraham?

- a) Omdat toen Gods belofte aan hem over een zoon, na 25 jaar, vervuld was.
b) Omdat deze geboorte de uitvoering van Gods plan verder bracht, namelijk dat Abrahams nageslacht (= Christus) de wereld tot zegen zou zijn. (les 7.15-16).

10. Waarom werd Isma el, Abrams oudste zoon, weggejaagd?

Omdat hij het weigerde te aanvaarden dat God de geschiedenis van zijn verbond via Isaak liet lopen.

11. Wat moest Abraham eens van God met Isaak doen en waarom gaf God hem deze zware opdracht?

Abraham moest Isaak offeren op de berg Moria, want:
-God wilde hem in z'n geloof op de proef te stellen, testen.
-Met andere woorden: God wilde zien of hij echt vertrouwd op Gods belofte dat hij via Isaak tot een groot volk zou worden.

-12. Wat heeft Gods opdracht aan Abraham ons te zeggen?

13. Hoe liep dit ingrijpende gebeuren op de berg Moria af?

- a) Op het laatste hield Gods engel Abraham tegen.
b) Abraham moest toen in plaats van Isaak een ram offeren.

14. Wat maakte God door dit alles duidelijk?

- a) Dat Isaak er geen recht op had om Gods belofte aan Abraham te erven.
b) Dat Isaak en wij allemaal een plaatsvervangende offer nodig hebben, Christus dus.

Les 9 (vervolg)

15. Hoe is Isaak aan z'n vrouw gekomen?

Abraham stuurde een dienaar naar Haran, waarna die terugkeerde met Isaaks achternicht Rebekka.

-16. a) Waarom liet Abraham z'n dienaar helemaal in Haran een vrouw voor Isaak laten halen? (zie Gen.24:2-4)
b) Wat heeft Abrahams motivatie ons vandaag nog te zeggen?

17. Wat valt er over de geboorte te vertellen van de tweeling van Isaak en Rebekka?

- a) De oudste werd Esau (ook wel Edom) genoemd omdat hij bij z'n geboorte rossig behaard was.
- b) De jongste werd Jakob genoemd omdat hij bij z'n geboorte z'n broertje bij de hiel vasthield.

18. Wat had God Rebekka tevoren bekendgemaakt?

Dat Hij de geschiedenis van zijn verbond wilde laten lopen via de jongere Jakob.

19. Waaruit blijkt dat Gods voorrang geven aan Jakob niet gegrond was op diens kwaliteiten?

- a) Gods keuze vond al plaats vóór de geboorte van Jakob en Esau. (Rom.9:10-12)
- b) Jakob bracht het niet op om Gods tijd af te wachten maar probeerde tweemaal de beloofde zegen eigenhandig naar zich toe te halen.

20. Hoe heeft hij dat dan gedaan?

- a) Doordat hij Esau met behulp van linzensoep diens eerstgeboorterecht ontfutselde.
- b) Doordat hij z'n blinde vader Isaak bedroog en zo Esau beroofde van de belangrijkste zegen.

21. Hoe reageerde Esau hierop?

Hij was verbitterd en gaf toen aan Jakobs naam een negatieve betekenis: 'hij die een beentje licht'.

22. Hoe bleek dat God ondanks Jakobs falen trouw bleef aan zijn keuze van Jakob?

- a) Toen Jakob op de vlucht was voor Esau, verscheen God met zijn engelen aan hem - waarom Jakob die plaats Betel noemde, = huis van God.
- b) Ook bekrachtigde God toen het verbond met z'n dubbele belofte (volk en land) dat Hij al met Abraham had gesloten. (zie les 8.5)

23. Bij welke activiteit van Hem is God op dezelfde manier te werk gegaan als toen bij Jakob?

-Bij zijn uitkiezen van mensen tot het eeuwige leven.
-een activiteit die dateert van vóór het ontstaan van de wereld.

24. Op grond waarvan zijn mensen dan tot het eeuwige leven uitverkoren?

-Op grond van Gods eigen vrije keus: in zijn gunst wilde Hij het zo (vroeger noemden we dat 'Gods welbehagen').
-Daarbij rekende Hij niet met wat iemand zelf zou gaan doen.

25. Wat voor gevolg heeft het als God iemand heeft uitgekozen voor het eeuwige leven?

Zo iemand wordt door God ertoe gebracht dat hij gaat geloven.

26. Moeten we dan maar passief afwachten totdat God ons het geschenk geeft dat we gaan geloven?

- a) God doet op iedereen een beroep om te geloven.
- b) Daarom is het onze verantwoordelijkheid dat we aan die oproep gehoor geven - wat haalbaar is dankzij Gods uitverkiezen van ons en zijn werk in ons. (Fil.2:12-13)

10 JAKOB EN ZIJN ZOONS

-0. Lees Gen.29-36; noteer je eventuele vragen.

1. Met wie is Jakob tijdens zijn ballingschap getrouwd?

Met twee nichten van hem, die zus van elkaar waren: Lea, de oudste, en Rachel, zijn liefste vrouw, elk met haar slavin.

2. Hoe was tenslotte de samenstelling van Jakobs gezin?

Lea:	Ruben	Lea's slavin:	Gad
.....	Simeon	.....	Aser
.....	Levi	Lea:	Issakar
.....	Juda	.....	Zebulon
Rachels slavin:...	Dan	.....	(Dina)
... Naftali		Rachel:	Jozef
		.....	Benjamin

-3. Nergens wordt Jakobs huwelijksleven afgekeurd. Maar wat komt uit Gen.30 duidelijk naar voren?

4. Hoe lang is Jakob bij z'n schoonvader Laban gebleven?

Twintig jaar: 7 voor Lea, 7 voor Rachel, 6 voor vee.

5. Toen Jakob uit z'n ballingschap terugkeerde naar Kanaän was hij erg bang voor z'n tweelingbroer Esau. Wat deed hij toen?

- a) Hij bad tot God en vroeg om diens bescherming.
- b) Daarbij herinnerde hij God eraan:
  - Dat God zelf hem had opgedragen terug te keren.
  - Dat God had beloofd hem voorspoed te geven en vele nakomelingen.
- = Jakob wist zich eindelijk helemaal afhankelijk van God.

-6. a) In Gen.32 bracht Jakob 'bid èn werk' in praktijk. Hoe dan?
b) Is het gebrek aan vertrouwen in God als je behalve bidt ook werkt? Waarom dan (niet)?

7. Nog vóór z'n ontmoeting met Esau had Jakob een andere ontmoeting. Waar dan en wat voor soort ontmoeting?

In Priël:

-Daar had hij een benauwende worsteling met een engel, dat wil zeggen: met God zelf,
-waarbij z'n heup werd ontwricht.

8. Wat heeft God Jakob door die twee voorvallen duidelijk gemaakt?

a) Door die worsteling: dat Jakob om z'n foute gedrag (zie les 9.20) alle reden had niet alleen voor Esau maar vooral voor God bang te zijn.

b) Door die ontwrichting: dat niemand, ook Jakob niet (zie les 9.19b), iets van God kan afdwingen.

9. Wat deed Jakob na de ontwrichting van z'n heup?

-Hij bleef God vasthouden en smeekte Hem om genade.
-Daarmee erkende hij opnieuw (zie no.5) z'n afhankelijkheid van God.

10. Hoe werd Jakob hierom door God genoemd en waarom?

-Israël = hij strijdt met God (ook de naam van het volk dat uit Jakob is gegroeid).

-Want hij had met God gestreden, èn overwonnen = door z'n smeken voor zich gewonnen.

11. Uit deze gang van zaken wordt duidelijk hoe we ons tegenover de vervulling van Gods beloften moeten opstellen. Hoe dan?

-We moeten niet zelf voor deze vervulling proberen te zorgen,
-maar die vol vertrouwen aan God overlaten.

12. Waarom lukt het ons niet om zelf Gods belofte te vervullen?

a) Omdat onze krachten tekortschieten om dat te doen.

b) Omdat wij daarbij gauw in de fout gaan.

Les 10 (vervolg)

- 13. Een illustratie van no.12: God heeft beloofd dat Hij door Christus een echte heilstaat op aarde zal vestigen.
- Geef er eens twee voorbeelden van dat mensen in de 20e eeuw geprobeerd hebben zelf een heilstaat te stichten.
  - En wat is daar van terechtgekomen?
  - Jakobs falen blijkt ook uit Gen.31:19b en 35:2,4. Hoe zo?

14. Welke zoon van Jakob koos God uit als voorvader van Christus?

-Niet Jakobs oudste zoon, Ruben; ook niet een zoon van z'n favoriete vrouw Rachel.
-Maar de vierde zoon van Lea: Juda, waarna de lijn liep via één van de tweeling die Juda verwekt heeft bij nota bene z'n schoondochter Tamar. (Gen.38)

15. Wat maakt deze gang van zaken (en trouwens ook al Gods keuze van Jakob, zie les 9.18) duidelijk over de manier waarop God zijn reddingsplan uitvoert? (vergelijk 1Kor.1:18-28)

Dat Hij vaak onverwachte wegen volgt, door mensen in te schakelen aan wie wij niet zouden hebben gedacht.

16. Als we ons voor onze redding-door-Christus op iemand willen beroemen, op wie moeten we dat dan doen?

-Beslist niet op onszelf met onze inbreng.
-Maar alleen op God met zijn onverdiende gunst.
(zie 1Kor.1:29-31)

17. Welke twee zoons van Jakob hebben hun onteerde zuster Dina gewroken en op wie? En waarom was hun wraak af te keuren?

Simeon en Levi, en wel op Sichem met de zijnen.

- Ze hebben daarbij moorden gepleegd en ook nog het teken van Gods verbond, de besnijdenis, misbruikt.
- Ze hebben zo het voortbestaan van Jakobs gezin op het spel gezet, want de Kanaänieten hadden met tegenacties kunnen komen.

18. Wat heeft Jakob later over Simeon en Levi verklaard?

De stammen die uit hen zouden voortkomen:
-zouden geen eigen gebied in Kanaän krijgen,
-maar zouden over de gebieden van de andere stammen
verstrooid worden. (Gen.49:5-7)

19. Wat is er later met de stam Simeon gebeurd?

Die werd wel als een stam meegerekend maar is tenslotte op-
gegaan in Juda. (vergelijk Joz.19:1,9)

20. Wat is er later met de stam Levi gebeurd?

- a) Levi is verspreid over heel Israël en telde niet mee als
afzonderlijke stam. (Num.2:33; Joz.21:1-3)
- b) De leden van deze stam werden de helpers van de priesters,
als beloning ervoor dat ze niet meededen met het vereren
van het gouden kalf bij de Sinaï. (Ex.32:26-29; Num.3:5-9)

21. Maar zonder Levi zijn er toch slechts èlf stammen terwijl er
steeds gesproken wordt over de twáálf stammen van Israël.
Hoe zit dat?

In het geval van Jozef is men niet op hemzelf teruggegaan
maar op diens beide zoons, zodat steeds sprake is van de
stammen Efraïm en Manasse.

22. Waarmee worden in het NT de twaalf stammen vergeleken?

Met de twaalf apostelen:
-Zoals de oudtestamentische fase van de kerk begon met
twaalf aartsvaders die tot twaalf stammen zijn uitgegroeid,
-zo is de nieuwtestamentische fase van de kerk begonnen met
Christus' twaalf apostelen.

- 23. a) Ook Christus' leven bewijst dat je van kerkleden allerlei
slechts kunt verwachten. Maak dat eens duidelijk.
- b) Wil je met vreugde kerklid worden/blijven, op wie moet je
blijkens deze les dus níét letten en op wie wèl?

11 JOZEF

- 0. Lees Gen.37-50; noteer je eventuele vragen.
1. Waarom werd Jozef door z'n oudere broers gehaat?
    - a) Omdat hij, als zoon van Jakobs favoriete vrouw Rachel, door Jakob werd voorgetrokken, wat bleek uit het veelkleurige bovenkleed dat hij kreeg.
    - b) Omdat hij hun z'n twee dromen vertelde waarin zij hem eer bewezen: hun schoof boog voor de zijne, terwijl ook elf sterren voor hem neerbogen.

  - 2.
    - a) Hoe moet een vader zich volgens Deut.21:15-17 tegenover zoons van verschillende vrouwen opstellen?
    - b) Wat vind jij van de uitspraak: 'Dromen zijn bedrog'?

  3. Wat hebben de broers in hun haat tegen Jozef gedaan?
    - a) Toen Jozef hen eens in Jakobs opdracht opzocht bij hun herderswerk, hebben ze hem in een put gegooid en daarna aan voorbijtrekkende kooplui verkocht.
    - b) Om hun wandaad tegenover Jakob te verbergen dompelden ze Jozefs kleed in het bloed van een bokje en lieten zo Jakob geloven dat Jozef door een roefdier verscheurd was.

  4. Wat is er verder met Jozef gebeurd?
    - a) Hij is in Egypte doorverkocht aan Potifar.
    - b) Vals beschuldigd door Potifars vrouw kwam hij in de gevangenis terecht, waar hij de schenker en bakker van de farao (de Egyptische koning) elk hun droom verklaarde.
    - c) Twee jaar later werd hij bij de farao gebracht nadat de vrijgekomen schenker de farao op hem had gewezen.

  5. Wat moest Jozef bij de farao doen?

Diens twee dromen uitleggen over:
-zeven vette koeien die door zeven magere werden opgegeten;
-zeven volle aren die door zeven armetierige werden opgeslokt.

6. Welke functies kreeg Jozef aan het hof?

Hij werd onderkoning en moest:

- in de zeven jaren van overvloed voorraden aanleggen, en
- in de zeven jaren van hongersnood de voedselvoorziening organiseren.

7. Hoe heeft hij zich tegenover z'n broers opgesteld toen die om voedsel in Egypte kwamen?

- a) De eerste keer gaf hij hun opdracht om de volgende reis Benjamin mee te nemen terwijl hij Simeon als gijzelaar gevangen hield.
- b) De tweede keer liet hij z'n beker bij Benjamin in diens zak met graan leggen; na 'ontdekking' hiervan dreigde hij Benjamin als slaaf vast te houden.

8. Wat was Jozefs bedoeling met dit optreden van hem?

- a) Hij wilde hen in het nauw brengen om hen zo te doordringen van het erge ervan dat zij zich vroeger niets van zijn benauwdheid hadden aangetrokken.
- b) Hij wilde hen op de proef stellen of ze zich tegenover Rachels andere zoon beter zouden opstellen dan ze tegenover hem hadden gedaan.

9. Waar gaat het in deze geschiedenis van Jozef om?

Om wat God wilde bereiken, dwars door alle menselijke daden en wandaden heen.

10. Wat wilde God dan met deze geschiedenis bereiken?

Dat Jozefs familie (= het beginnende volk Israël) in leven zou blijven ondanks de jarenlange hongersnood.
(zie de sleuteltekst Gen.45:5-8; vergelijk 50:20)

- 11. a) Waar ellende in ons leven goed voor is, wordt ons niet altijd duidelijk. Waardoor komt dat?
- b) Hoe moet je met deze onduidelijkheid omgaan?

Les 11 (vervolg)

12. Waarom wilde God dat de Israëlieten in leven zouden blijven?

Daardoor bleef meteen de weg naar Christus open.

13. Hoe blijkt uit het boek Genesis zelf dat God door Jozef de weg naar Christus open wilde houden?

Midden in de geschiedenis over Jozef wordt verteld over Juda en diens schoondochter Tamar, die samen voorouders van David en via hem van Christus zijn.

- 14. Vaak is uit Gen.38:9-10 afgeleid dat zelfbevrediging volgens de Bijbel verderfelijk is. Waarom is het fout deze tekst zo te lezen?

15. Dankzij Jozefs lotgevallen heeft God dus zijn doel kunnen bereiken. Toch pleit dat Jozefs broers niet vrij. Want als wij iets slechts doen, wat geldt dan?

-Enerzijds dat dit binnen Gods plannen valt en door God wordt ingeschakeld.

-Anderzijds dat dit tegen Gods geboden ingaat en dat wij daar zelf verantwoordelijk voor blijven.

- 16. Hoe komt dit 'enerzijds - anderzijds' in Hand.2:23 aan de orde bij het levenseinde van Jezus?

17. In dit verband wordt de term 'Gods wil' gebruikt. Maar die heeft twee betekenissen die we goed moeten onderscheiden. Welke?

a) Gods plan. Dat leren we kennen aan de hand van de feiten.

b) Gods gebod. Dat leren we kennen uit de Bijbel.

- 18. Vaak worden deze twee betekenissen met elkaar verward. Bijvoorbeeld: iemand heeft iets verkeerd gedaan en praat dat goed met als argument: 'Het was blijkbaar Gods wil. Anders was het toch niet gebeurd?' Wat vind je van deze benadering?

19. Toen Jakob aan het einde van z'n leven z'n zoons zegende, wat heeft hij toen over Juda uitgesproken?

'In Juda's handen zal de scepter blijven, tussen zijn voeten de heersersstaf, totdat hij komt die er recht op heeft (of: totdat Silo komt), die alle volken zullen dienen.' (Gen.49:10)

20. Op wie sloeg deze profetie, achteraf bezien?

- a) Voorlopig op David, de koning van Israël.
- b) Definitief op Christus, de Heer van de wereld.

- 21. Soms wordt gezegd: 'Dergelijke voorspellingen kunnen helemaal niet want niemand kan zo ver in de toekomst kijken. Dus zijn zulke 'voorspellingen' pas opgeschreven ná de gebeurtenis die ze zogenaamd aankondigen.' Wat vind jij hiervan?

22. Waar verbleef Israël aan het slot van het boek Genesis?

In Egypte, in de landstreek Gosen.

23. Welke opdracht gaf Jozef vlak voor z'n sterven?

Men moest z'n dode lichaam:
-niet naar Kanaän overbrengen zoals met Jakob gebeurd was,
-maar, gebalsemd, in een kist (sarcofaag) in Egypte laten.

24. Waarom vond Jozef het overbrengen naar Kanaän niet nodig?

Omdat hij ervan overtuigd was dat de Israëlieten later zelf naar Kanaän zouden terugkeren; bij die gelegenheid konden ze dan meteen de sarcofaag meenemen. (Hebr.11:22; vergelijk Ex.13:19; Joz.24:32)

25. Waarin steunde die klaarstaande sarcofaag dus de Israëlieten tijdens hun verblijf in Egypte?

In hun vertrouwen op Gods belofte dat ze eens Egypte zouden verlaten en weer in Kanaän zouden wonen.

12 MOZES

-0. Lees Ex.1-6; 7:1-7; noteer je eventuele vragen.

1. Waarom heet het tweede bijbelboek 'Exodus'?

-Dit Griekse woord betekent 'uittocht'.
-In dit boek wordt namelijk Israëls uittocht uit Egypte beschreven alsook het vervolg hierop.

2. Wat voor politieke verandering vond er een tijd na Jozefs dood in Egypte plaats?

Het bestaande koningshuis (mogelijk net als Jozefs familie van het semitische ras en van buiten Egypte) werd opgevolgd door een ander koningshuis, uit Egypte zelf.

3. Wat was het gevolg van deze verandering?

Dat de uitheemse Israëlieten als vijanden werden beschouwd en daarom wreed werden onderdrukt:

- a) De mannen moesten als slaaf in de bouw werken.
- b) De pasgeboren jongetjes moesten worden gedood.

4. Waarom kunnen we deze onderdrukking van Israël niet gelijkstellen met de onderdrukking van andere volken?

Omdat Israël Gods eigen volk was, de OT-kerk.

5. Wat was dan ook de betekenis van die onderdrukking?

Daarmee probeerde Satan de weg naar Christus te blokkeren en zo de vervulling van Gods belofte uit Gen.3:15 (zie les 4.16-18) onmogelijk te maken.

6. Door wie heeft God Israël uit Egypte geleid?

Door Mozes, die daarbij gesteund werd door z'n oudere broer Aäron en z'n oudere zuster Mirjam.

7. Hoe is Mozes grootgebracht?

- a) Z'n moeder heeft hem als baby in een mand van papyrus (NBG: biezen kistje) tussen het riet van de Nijl gezet.
- b) De dochter van de farao vond hem en heeft toen eerst z'n eigen ouders voor hem laten zorgen.
- c) Tenslotte is Mozes aan het hof opgegroeid.

8. Hoe bleek dat Mozes door z'n Egyptische opvoeding toch niet vervreemd was van z'n eigen volk?

-Hij koos partij voor z'n verdrukte verwanten (Hebr. 11:24-26),
-al was de manier waarop hij dat deed niet goed: in z'n drift vermoordde hij een Egyptenaar omdat die een Israëliet mishandelde.

9. Hoe blijkt uit Mozes' leven dat zijn kiezen voor God met diens volk hem pijn moet hebben gekost?

- a) Hij moest vluchten uit Egypte met haar rijkdom en wijsheid.
- b) Van z'n veertigste tot z'n tachtigste jaar heeft hij in Midjan vee gehoed (van z'n aanstaande schoonvader).

-10. Blijkens zijn keuze voor de Israëlieten was Mozes bereid zichzelf te verloochenen. Ook wij hebben de opdracht onszelf te verloochenen.

- a) Wat betekent dat: jezelf verloochenen?
- b) Zelfverloochening kost soms veel pijn (vergelijk no.9) maar soms ook niet. Kun je van beide voorbeelden bedenken?
- c) Hoe zou het komen dat tegenwoordig wel gezegd wordt dat christen-zijn leuk moet zijn? En wat vind jij daarvan?

11. Waarom heeft God Mozes eerst prins in Egypte en later herder in Midjan laten zijn?

Om hem voor te bereiden op z'n taak als leider van Israël:

- a) Als prins heeft hij kundigheden verworven, bijv. de schrijfkunst, nodig om Gods onderricht te kunnen vastleggen.
- b) Als herder heeft hij vorming ontvangen, bijvoorbeeld geduld, nodig om het ondankbare mopperen van de Israëlieten te kunnen verdragen.

Les 12 (vervolg)

- 12. Mozes heeft veel goeds opgestoken via het Egyptisch onderwijs.
- Waarom zijn gelovige ouders er soms toch huiverig voor hun kind aan een niet-christelijke universiteit te laten studeren?
  - En wat vind je van hun huiver?

13. Wanneer en waar is God aan Mozes verschenen?

Toen hij z'n kudde hoedde bij de berg Horeb of Sinai.

14. Op welke manier heeft God hem toegesproken?

Vanuit een doornstruik (NBG: braamstruik) die in brand stond maar toch niet werd verteerd.

15. Wat werd hiermee aangeduid?

- Die doornstruik (geen statige ceder!) duidde Israël aan in al z'n onaanzienlijkheid.
- Dat niet-verterende vuur duidde Gods handelwijze aan met Israël.

16. Wat valt er namelijk van die handelwijze te zeggen?

-Wel heeft God het Israël erg moeilijk gemaakt.
-Maar dit om Israël te louteren en aan zich te verbinden,
en niet om het te vernietigen.

17. Wat zei God tegen Mozes over zijn betrokkenheid bij Israël?

-'Ik heb gezien hoe ellendig mijn volk er in Egypte aan toe is,
-ik heb hun jammerklachten over hun onderdrukkers gehoord,
-ik weet hoe ze lijden.' (Ex.3:7)

- 18. a) Wat is blijkens deze betrokkenheid typerend voor God?
b) Wat/wie is het ultieme bewijs van Gods betrokkenheid bij ons?

19. Toen God bij deze gelegenheid Mozes opdroeg Israël uit Egypte te leiden, was hij toen meteen bereid?

Met vijf uitvluchten probeerde hij ervan af te komen

- a) Wie ben ik?
- b) Wat is uw naam?
- c) Ze zullen me niet geloven.
- d) Ik ben geen goed spreker.
- e) Stuur toch iemand anders.

20. Wat maken Mozes' uitvluchten duidelijk?

Dat Israëls bevrijding uit Egypte te danken is:

- Niet aan mensen met hun inzet en kwaliteiten.
- Maar helemaal aan God met zijn onverdiende gunst.

21. Welke naam gaf God zichzelf tegenover Mozes?

-Ik ben die Ik ben.

- = Ik ben beslist bij u / Ik zal zeker aanwezig zijn.

22. Hoe moesten de Israëlieten Hem noemen?

-Hij is beslist bij ons, Hij zal zeker aanwezig zijn,

- = in het Hebreeuws: Jahwe (in de NBV: HEER).

23. Héét God alleen maar Jahwe?

Nee, Hij is ook Jahwe; dat wil zeggen: Hij maakt zijn naam 'Jahwe God' (= de Hij-is-bij-ons-God) door zijn woorden en daden ook waar.

24. Wat houdt de naam Jahwe dus uiteindelijk in?

a) God is trouw aan het verbond dat Hij al met Abraham heeft gesloten. (vergelijk Deut.7:7-9)

b) Nieuwtestamentisch: Hij is een Vader die voor ons zorgt.

25. Blijkens Ex.6:3 heeft God zich pas toen aangeduid als Jahwe/HEER. Toch wordt Hij al in het boek Genesis herhaaldelijk als Jahwe/HEER aangeduid. Hoe moeten we dat verklaren?

13 ISRAËLS BEVRIJDING UIT EGYPTE; HET AVONDMAAL

-0. Lees Ex.7:8-13:16; noteer je eventuele vragen.

1. Hoe heeft God de farao bewerkt om de Israëlieten uit Egypte te laten gaan? (ongeveer 1445 vóór Christus, of later?)

Door hem en z'n volk tien rampen te laten overkomen:

1 Water werd bloed	6 Etterende puisten
2 Kikkers	7 Hagel
3 Muggen	8 Sprinkhanen
4 Steekvliegen	9 Drie dagen duisternis
5 Pest onder het vee	10 Dood van alle eerstgeborenen

-2. Hoe zou het komen dat wij zoveel moeite hebben met dit straf-fend optreden van God? (zie ook les 6.8)

3. Hoe reageerde de farao hierop, tot de tiende plaag?

Hij bleef onverzettelijk (NBG: verhardde z'n hart) en liet zich door Gods optreden niet overhalen Israël te laten gaan.

4. Betekent dit dat de farao tijdelijk de meerdere was van God?

Beslist niet want de onverzettelijkheid van de farao:

- a) Was tevoren al bekend bij God. (Ex.3:19)
- b) Is uiteindelijk door God bewerkt. (Ex.4:21)

5. Wat moeten we ons inzake ons handelen dus nooit verbeelden?

Dat wij met ons handelen Gods handelen in de geschiedenis kunnen bepalen of doorkruisen.

6. Wat betekent het dat God de onverzettelijkheid van de farao bewerkte?

-Niet dat God de welwillende farao hardnekkig maakte.
-Maar dat God de onwelwillende farao stijfde in diens hardnekkigheid.

7. Want welke straf past God vaak toe?

Hij kan iemand vastpinnen op diens keuze voor een dwaalweg, zodat de betrokkene die dwaalweg tot het bittere einde moet aflopen.

8. Al is iemand door God vastgepind op z'n ongehoorzaamheid, toch kan hem die ongehoorzaamheid kwalijk worden genomen. Waarom?

-Omdat het tegelijk ook altijd z'n eigen k euz e is zich voor Gods boodschap af te sluiten,
-met als gevolg dat hij persoonlijk verantwoordelijk blijft.

9. Dit alles geeft ons een speciale kijk op de zedelijke ontaarding die nu in Nederland gaande is, namelijk dat abortus, euthanasie en seks los van het huwelijk breed aanvaard zijn. Welke kijk?

-Die zedelijke ontaarding is niet alleen de vrije keuze van de desbetreffende Nederlanders.
-Maar die ontaarding is ook een gevolg ervan dat God hen daaraan heeft  vergeleverd. (zie Rom.1:24,26,28)

-10. In no.3-9 is sprake van Gods overmacht  n onze verantwoordelijkheid. Volgens ons verstand kan dat moeilijk samengaan. Toch is het uiteindelijk niet onmogelijk dit te aanvaarden want waarmee moeten we volgens Rom.9:18-21 rekening houden?

11. Waarom heeft God het verzet van de farao niet in e ns gebroken maar zolang in stand gehouden?

Zo kon Hij des te beter de farao en iedereen ervan doordringen:
-dat Hij de enige echte God is; (Ex.7:5)
-dat Hij een volstrekt overwicht bezit; (Ex.9:16)
-dat tegenover Hem afgoden weerloos staan. (Ex.12:12)

12. Wat was de laatste ramp die Egypte trof?

Dat alle mannelijke eerstgeborenen van mensen en dieren door een rondtrekkende engel werden gedood.

Les 13 (vervolg)

13. Bij de Israëlieten bleven de eerstgeborenen in leven, maar dat hebben ze beslist niet verdiend. Waarom niet?

- a) Ze hebben in Egypte afgoden vereerd. (Joz.24:14)
- b) Ze hadden geen vertrouwen in Gods optreden via Mozes. (Ex.5:21; 6:9)

14. Waarom werden zij dan toch gespaard?

- Omdat er bloed van een lam was gevloeid en aan hun deurposten was gestreken.
- Dáárom is de straffende engel hun huizen voorbijgegaan (sparend voorbijgaan = pesach).

15. Hoe kon dat bloed van een lam hen redden?

Doordat dit een uitbeelding vormde van het bloed van Christus, het pesachlam bij uitstek. (Joh.1:29; 1Kor.5:7)

16. Welk feest moesten de Israëlieten vanaf die tijd jaarlijks vieren en waarom?

Het pesachfeest (paasfeest), met als voornaamste onderdeel een maaltijd, ter herinnering aan hun bevrijding.

17. Wat is de voortzetting van het pesachmaal en waarom heet dit zo?

Het avondmaal, dat zo genoemd wordt omdat Christus dit ingesteld heeft in de avond dat Hij gevangengenomen is.

18. Wat herdenken we aan het avondmaal?

- Zoals God de Israëlieten onverdiend uit het slavenhuis Egypte en uit de macht van de farao heeft bevrijd,
- zo heeft Hij ons onverdiend bevrijd uit de macht van de zonde en van de duivel.

19. Wat wordt er aan het avondmaal genuttigd?

Brood en wijn, als aanduiding van Christus' lichaam en bloed.

20. Wat wordt tegenover de gelovige deelnemers aan het avondmaal dan ook onderstreept?

Dat Christus zich aan het kruis voor hen heeft opgeofferd en dat zij daardoor van Hem vergeving en eeuwige leven krijgen.

21. Willen we op de juiste manier deelnemen aan het avondmaal, dan moeten we onszelf drie vragen stellen. Welke?

- a) Besef ik echt hoe groot m'n schulden bij God zijn?
- b) Geloof ik echt dat God mij van deze schulden bevrijdt?
- c) Wil ik echt laten zien dat ik God dankbaar ben voor deze bevrijding?

-22. a) Wat zijn de belangrijkste verschillen tussen het avondmaal en de rooms-katholieke eucharistie/mis?
b) Waarom worden bij de gereformeerden kleine kinderen niet tot het avondmaal toegelaten?

23. Wat moesten de Israëlieten na hun bevrijding uit Egypte steeds met de mannelijke eerstgeborenen doen?

- a) De eerstgeborenen moesten ze aan God offeren.
- b) Voor de eerstgeborenen zonen moesten ze een losprijs betalen. (Num.3:11-13)

24. Waarvoor diende deze gewoonte?

Om de Israëlieten er telkens aan te herinneren dat ze in Egypte gespaard en daaruit bevrijd zijn dankzij Gods vergevende liefde.

-25. a) Waarom heeft God de Israëlieten ertoe aangespoord de Egyptenaren te beroven? (Ex.3:21-22; 12:35-36)
b) Deze beroving zien christenen soms als een aanwijzing voor hun houding tegenover de heidense cultuur. Hoe dan?

14 HET BEGIN VAN DE WOESTIJNREIS

- 0. Lees Ex.13:17-22; 14-19; noteer je eventuele vragen.
1. Waarom gingen de Israëlieten bij hun vertrek uit Egypte niet langs de kortste weg naar Kanaän?
    - a) Omdat ze dan terecht zouden komen in het gebied van de Filistijnen, die door hun gevechtskracht hen zouden hebben ontmoedigd. (Ex.13:17)
    - b) Omdat God bij de berg Sinai/Horeb een verbond met hen wilde sluiten. (vergelijk Ex.3:12)
  2. Waarom liet God Israël de Rietzee droogvoets oversteken en de Egyptenaren daarin verdrinken?
    - a) Om Israël voorgoed van de farao te bevrijden.
    - b) Om Israël en de volken in die omgeving nog eens overtuigend te laten zien dat Hij de enige echte God is. (zie het lied van Mozes, Ex.15:11,14-15)
  3. In het verslag over Israëls tocht door de woestijn staat telkens iets negatiefs over de Israëlieten. Wat dan?

Dat ze zich telkens bij Mozes beklagden over het gebrek aan eten of drinken.
  4. Hoe reageerde God op dit herhaalde gemopper van de Israëlieten en wat maakt deze herhaalde reactie duidelijk over God?

-Uiteindelijk gaf Hij hen altijd weer wat ze nodig hadden.
-Dit maakt duidelijk dat Hij oneindig veel geduld heeft en graag vergeeft.
  5. Hoe bleek dat God in de woestijn zorgde voor de Israëlieten?
    - a) Doordat Hij overdag een wolkkolom voor hen uit liet gaan en 's nachts een vuurzuil.
    - b) Doordat Hij elke morgen (behalve op sabbat, de vrije zaterdag, zie no.7) manna voor hen liet neerdalen.

-6. Welke conclusie trekt Paulus in 2Kor.8:14-15 uit de gang van zaken rond het verzamelen van manna (zie Ex.16:17-18) voor de onderlinge materiële verhoudingen binnen de kerk?

7. Welke opdracht gaf God de Israëlieten inzake hun werkweek?

Na zes dagen werken moesten ze rusten op de zevende dag, onze zaterdag, die daarom sabbat heet = rustdag.

8. Waarom kregen ze deze opdracht?

-God gunde zijn volk elke week een volledige dag rust.
-God wilde dat ze één dag per week alle tijd hadden voor Hem.
-God wilde deze dag het teken laten zijn dat Hij en zijn volk in verbond met elkaar leven: zoals Hij op de zevende dag gerust had, zo moest ook Israël, zijn zoon, op de zevende dag rusten.

-9. a) Als je Ex.16:22-30 leest, wat moet je dan concluderen:

-De sabbat is toen als iets nieuws ingesteld, of:
-De sabbat is toen als iets bekends hersteld ?

b) Klopt je antwoord met Gen.2:2-3?

10. Tegen wie hebben de Israëlieten in de woestijn moeten vechten en hoe hebben ze dat gedaan?

-Tegen het volk Amalek, omdat dat hen verraderlijk aanviel.
-En dat onder leiding van Jozua, terwijl Mozes op een heuvel-top z'n staf omhooghield.

11. Wat gaf Mozes tegenover de Israëlieten aan door tijdens de veldslag z'n staf omhoog te houden?

Dat hij zich op God beriep en dus dat het verloop van de strijd:
-niet bepaald werd door hun tactiek en gevechtskracht,
-maar bepaald werd door Gods hulp en hun vertrouwen daarop.

12. Wat heeft God bij de berg Sinäi/Horeb met Israël gesloten?

Een verbond (verdrag, overeenkomst).

Les 14 (vervolg)

13. Wat zouden de Israëlieten als gevolg hiervan zijn? (Ex.19:5-6)

- a) Gods kostbare bezit.
- b) Een koninkrijk van priesters.
- c) Een heilig volk.

14. Dat God Israël zijn kostbare bezit noemt, wat betekent dat?

Dat God bij wijze van gunst:

-Israël uit alle volken heeft uitgekozen, en:

-Israël het voorrecht heeft verleend zijn privé-eigendom te zijn.

15. Dat God Israël een koninkrijk van priesters noemt, wat wordt daarmee aangegeven?

-Dat God de koning van Israël is, en:

-Dat de Israëlieten als priester bij God in dienst staan en dus persoonlijk met Hem mogen omgaan. (zie ook les 17.3)

16. Dat God Israël een heilig volk noemt, wat betekent dat?

Dat God op Israël beslag heeft gelegd zodat het afgezonderd is van de zonde en toegewijd aan God.

17. Op wie zijn deze aanduidingen sinds Christus van toepassing?

Op de christelijke kerk, bestaande uit de gelovige rest van Israël en uit vroegere heidenen. (1Petr.2:9).

-18. Wat betekent 'heilig' in ons gewone taalgebruik?

19. Toen God vanaf de Sinai aan de Israëlieten verscheen, waarmee ging zijn verschijning gepaard?

Met donderslagen, bliksemstralen en een dichte wolk, en daarna met vuur waarbij rook.

20. Wat wilde God door die donder/bliksem Israël duidelijk maken?

Dat Hij als Heer van het geschapene over een indrukwekkende glorie beschikt en dus recht heeft op hun gehoorzaamheid.

21. Wat wilde God door dat vuur en die rook Israël duidelijk maken?

Dat Hij in geval van ongehoorzaamheid door hen gevreesd moet worden. (vergelijk Hebr.12:28-29)

22. Wat wilde God door die dichte wolk duidelijk maken?

Dat Hij in zijn volle glorie ontoegankelijk is voor mensen.

23. Wat voor verschil bestaat er tussen Gods spreken aan de voet van de berg Sinaï en zijn spreken nu?

- a) De toenmalige Israëlieten hebben God alleen horen spreken op de aarde, via zijn dienaar Mozes.
- b) Wij daarentegen horen God spreken vanuit de hemel, via zijn Zoon Jezus Christus. (Hebr.3:1-6; 12:18-24)

24. Waarop heeft dit verschil uitwerking (gehad) ?

Op de verhouding waarin de gelovigen vroeger tot God stonden en waarin ze nu tot God staan.

25. Waardoor wordt die verhouding tot God vroeger en nu dan gekenmerkt? (Hebr.10:19-22; 12:18-21)

- Vroeger: door afstand en vrees.
- Nu: door vertrouwelijkheid en vrij-toegang-hebben.

26. Wat moeten we uit deze voortgang van de historie concluderen?

- Dat wij meer hebben gekregen en daarom grotere verantwoordelijkheid hebben, en dus:
- Dat we bij het dienen van God ons des te meer moeten inzetten. (Hebr.10:23-31; 12:25-29)

15 GODS VERBOND MET ISRAËL; DE TIEN GEBODEN

- 0. Lees Ex.20-24 en Zondag 34-44 van de Heidelbergse Catechismus; noteer je eventuele vragen.
1. Waardoor is Gods verbond met Israël ingewijd? (Hebr.9:12-28)
- Door het bloed van dieren,
  - dat een uitbeelding vormde van Christus' bloed (waardoor het nieuwe verbond is ingewijd, Luc.22:18-20).
2. Welke onderwerpen keren in Gods verbond telkens terug? (vergelijk les 8.4)
- a) Een herinnering, namelijk aan de onverdiende gunst die God ons bewezen heeft, nog vóór onze activiteiten: bevrijding uit de macht van het kwaad. (Ex.20:2; vergelijk Ex.19:4)
  - b) Een opdracht: God verwacht van ons dat we in Hem geloven en door ons gedrag laten zien hoe dankbaar we zijn voor onze bevrijding. (Ex.20:3-17)
  - c) Een belofte: leven we in verbondenheid met God, dan mogen we verwachten dat Hij doorgaat met zijn gunst. (Ex.20:6,12b)
  - d) Een bedreiging: leven we los van God, dan kunnen we verwachten dat Hij ons eens gaat straffen. (Ex.20:5b,7b)
  - e) Een teken: de uiterlijke bekrachtiging dat God en de zijnen in verbond met elkaar leven.
3. Wat heeft in de loop van de geschiedenis dienst gedaan als teken van Gods verbond?
- a) In Gods verbond met Noach en de mensheid: de regenboog. (zie les 6.12b)
  - b) In Gods verbond met Abraham en diens nakomelingen: de besnijdenis. (zie les 8.4e; les 9.1-4)
  - c) In Gods verbond met Israël: de sabbat. (zie les 14.7-8)
  - d) In Gods verbond met ons: doop en avondmaal.
4. Welke geboden heeft God vanaf de Sinäi gegeven?
- De tien geboden (letterlijk: woorden) van het verbond.

-5. De rooms-katholieke en lutherse nummering van de tien geboden wijkt af van de gereformeerde telling. Hoe dan?

6. Welke onderwerpen komen in de 10 geboden aan de orde?

1 Het unieke van God	6 Het leven
2 De dienst van God	7 Het huwelijk
3 De naam van God	8 Het bezit
4 De dag van God	9 De waarheid
5 Het gezag	10 Het hart

7. Wat is de betekenis van het 1e gebod: 'Geen andere goden!' ?

We moeten de Heer erkennen als de enige echte God door Hem meer te vertrouwen en te gehoorzamen dan wie ook.

-8. Welke afgoden worden tegenwoordig vaak vereerd?

9. Wat is de betekenis van het 2e gebod: 'Geen beelden van God!'?

We moeten God zo vereren als Hij zichzelf in de Bijbel bekendgemaakt heeft.

10. Wat is de betekenis van het 3e gebod: 'Geen misbruik van Gods naam!' ?

We moeten Gods naam eerbiedig gebruiken en Hem ook verder de eer geven die Hem toekomt.

11. Wat is de betekenis van het 4e gebod: 'De sabbat in ere houden!' ?

We moeten geen slaaf zijn van ons werk maar tijd uittrekken voor de kerkgang, voor elkaar en voor rust.

-12. a) Op welke punten verschilt de tekst van het 4e gebod in Deut.5:12-15 van de tekst in Ex.20:8-11?

b) Waarom gaan christenen 's zondags naar de kerk?

Les 15 (vervolg)

13. Wat is de betekenis van het 5e gebod: 'Eerbied tonen voor je ouders!' ?

We moeten respectvol omgaan met onze ouders en met allen die boven ons staan en hun tekorten voor lief nemen.

- 14. Er is een grens aan het respecteren van wie boven ons staan. Welke grens? (zie Hand.4:19; 5:29)

15. Wat is de betekenis van het 6e gebod: 'Geen moord plegen!' ?

We moeten het kwade door het goede overwinnen en het aan de overheid overlaten het kwade te wreken.

16. Wat is de betekenis van het 7e gebod: 'Geen overspel plegen!'?

We moeten zorgvuldig omgaan met onze seksualiteit en in ons huwelijk trouw zijn, in het besef dat we een tempel zijn waarin Gods Geest woont. (1Kor.6:19)

- 17. Waarom moeten we seks niet losmaken van het huwelijk?

18. Wat is de betekenis van het 8e gebod: 'Niet stelen!' ?

We moeten ons niet laten leiden door hebzucht en moeten ook vrijgevig zijn tegenover mensen die dat nodig hebben.

19. Wat is de betekenis van het 9e gebod: 'Geen vals getuigenis!' ?

We moeten betrouwbaar zijn in ons spreken en opkomen voor de goede naam van de ander.

- 20. Bij het spreken van de waarheid moeten we voorzichtig zijn. Waarom?

21. Wat is de betekenis van het 10e gebod: 'Je zinnen niet zetten op wat van een ander is!' ?

We moeten er tevreden mee zijn wat we hebben en wie we zijn want dat heeft God ons gegeven.

-22. Hoe wordt in no.113 uit Zondag 44 het tiende gebod uitgelegd?

23. Hoe heeft Christus Gods geboden samengevat? (Mat.22:37-40)

Door het dubbelgebod van de liefde, dat in het kort zo luidt:

-Je moet God liefhebben boven alles.

-Je moet je naaste liefhebben als jezelf.

24. Wat wordt in de Bijbel bedoeld met liefhebben?

-Niet alleen dat je gevoelsmatig om iemand geeft.

-Maar vooral dat je je voor iemand inzet.

25. Als we nadenken over de betekenis van Gods geboden, wat moeten we dan geen moment vergeten?

Dat de tekst van die geboden beginnen met de herinnering aan de bevrijding die God ons heeft gebracht. (zie no.2a)

26. Wat wil God door zijn geboden dus voorkomen en bereiken?

a) God wil voorkomen dat we onze vrijheid verspelen en opnieuw slaaf worden van het kwaad.

b) God wil bereiken dat we in vrijheid blijven leven en zo in ons element zijn, als een vis in het water.

27. Waarom ben je gelet op no.25-26 dan ook gehoorzaam?

-Je bent God dankbaar voor je bevrijding door Christus (no.25).

-Je erkent de heilzame bedoeling van Gods geboden (no.26).

-28. Hoe zou het komen dat we God toch vaak ongehoorzaam zijn?

16 HET GOUDEN KALF; DE TABERNAKEL

-0. Lees Ex.25-26, 31-35, 40; noteer je eventuele vragen.

1. Toen Mozes weken wegbleef op de Sinaï, wat voor beeld lieten de Israëlieten Aäron maken en waarom?

-In strijd met het tweede gebod: een gouden stierkalf,
-want dat beeld moest op een zichtbare manier God vertegenwoordigen bij de Israëlieten.

2. Hoe kwamen ze erbij voor een stierkalf te kiezen?

- a) Dat dier stond symbool voor de vruchtbaarheid die de goden brachten en die onmisbaar was voor de landbouw.
- b) Toentertijd werd geloofd dat sommige goden het stierkalf als rijdier gebruikten door er bovenop te staan.

3. Waarmee waren de Israëlieten blijkbaar niet tevreden?

Dat God via zijn Wóórd dicht bij hen was. (vergelijk Deut.4:5-7)

4. Eén omstandigheid maakte Israëls overtreding extra erg. Want welk plan onthulde God op de Sinaï aan Mozes terwijl Israël met het gouden kalf bezig was?

Dat Hij onder Israël een heiligdom wilde hebben en zo de band met zijn volk nog hechter wilde maken.

5. Wat deed Mozes toen hij na z'n veertigdaags verblijf op de Sinaï het gouden kalf zag?

Hij gooide de twee stenen platen stuk waarop God de tien geboden, de grondwet van het verbond, had geschreven.

6. Wat liet Mozes door deze daad van hem uitkomen?

Dat Israël het verbond niet waard was en dat het daarom afgelopen was met het verbond.

- 7. a) Met welke menselijke verbintenis wordt de nauwe band tussen God en zijn volk aangegeven?
(vergelijk Jes.54:4-8; Jer.3:6-10)
b) Met welke term wordt afgoderij dan ook aangeduid?
8. Toch heeft God Israël toen en ook bij latere ongehoorzaamheid niet weggevaagd, want waaraan gaf Hij toen en later (zie ook Num.14:11-20) gehoor?

Aan Mozes' pleidooi waarin die zich beriep op:

- a) Gods onverdiende, vergevende gunst.
b) Gods goede naam bij de volken: als Israël weggevaagd zou worden, konden die volken beweren:
-dat God Israël dáárom uit Egypte had gehaald, of:
-dat God het begonnen werk niet kon voltooien.
c) Gods trouw aan zijn belofte aan Abraham:
-dat die tot een groot volk zou worden, en:
-dat diens nageslacht eigenaar zou worden van Kanaän.
- 9. a) Dat Mozes dit pleidooi kon houden, wat maakt dit duidelijk over God?
b) Mozes heeft aangeboden plaatsvervangend te boeten voor Israëls overtreding met het gouden kalf. Waarom heeft God dat niet aanvaard?
10. Wat heeft God, na Israël gestraft te hebben, in zijn gunst toch gedaan?
- a) Hij heeft zijn verbond met Israël vernieuwd.
b) Hij heeft op twee nieuwe stenen platen weer de tien geboden geschreven.
c) Hij heeft zelfs zijn plan laten doorgaan om een heiligdom te laten maken: de tabernakel.

-11. Waarom zijn de tien geboden op twéé platen geschreven?

12. Wat is een tabernakel?

En verplaatsbare tempel in de vorm van een tent (tijdens koning Salomo vervangen door de tempel te Jeruzalem).

Les 16 (vervolg)

13. Uit hoeveel ruimtes bestond het heiligdom en wat stond daarin?

- a) Het allerheiligste. Daarin stond:
  - de ark ofwel de verbondskist,
  - met hierop de verzoeningsplaat (NBG: het verzoendeksel),
  - en daarop twee gevleugelde engelen (cherubs).
- b) Het heilige. Daarin stonden:
  - de tafel met de toonbroden of offerbroden;
  - de zevenarmige lampenstandaard (NBG: kandelaar);
  - het reukofferaltaar.
- c) De voorhof voor het heiligdom. Daar stonden:
  - het brandofferaltaar;
  - het wasbekken.

14. Wie mocht in het heiligdom waar komen om wat te doen?

- a) -In het allerheiligste mocht alleen de hogepriester komen, maar slechts op de jaarlijkse grote verzoendag, -om de schulden van het volk ongedaan te maken.
- b) -In het heilige mochten de priesters komen, -om dagelijks reukoffers te brengen, te bidden, enz.
- c) -In de voorhof mochten de gewone gelovigen komen, -om te offeren, te bidden; enz.

15. Wat valt er van de ark te vertellen?

- a) Op de cherubs ervan troonde God. (vergelijk 1Sam.4:4)
- b) Op de verzoeningsplaat ervan werd jaarlijks, op de grote verzoendag, verzoenend bloed gesprenkeld.
- c) Daarin werden de twee stenen tafels bewaard.

16. Wat valt er van de lampenstandaard te vertellen?

- a) Die brandde dag en nacht, gevoed door olie.
- b) Die vormde zo een symbool van Gods volk dat door Gods Geest onderricht werd om een licht in de duisternis te zijn. (vergelijk Zach.4:1-6; Openb.1:12,20)

-17. Wie heet in het NT het licht voor de wereld en waarom?

18. Wat valt er van het reukofferaltaar te vertellen?

- Daarop werd reukwerk geofferd.
- Dit als symbool van Israëls gebeden. (Openb.5:8; 8:3-4)

19. Wat gebeurde er toen Mozes de tabernakel voltooid had?
(Ex.40:34-35; en trouwens ook toen Salomo de tempel had voltooid, zie 1Kon.8:10-11)

- Gods glorie vervulde het heiligdom, omhuld door een wolk (want mensen zijn niet bestand tegen Gods onverhulde glorie),
- als teken ervan dat God onder zijn volk was komen wonen, tronend op de cherubs van de ark.

20. Wij hebben geen heiligdom meer. Om welke redenen zijn we er in vergelijking met de Israëlieten toch niet op achteruitgegaan?

- a) God is nog altijd in ons midden maar nu door de Heilige Geest die in ons woont. (1Kor.6:19)
- b) De falende priesterdienst in het aardse heiligdom is vervangen door Christus' volmaakte dienst in het hemelse heiligdom.
- c) Door ons bidden lopen we als het ware het hemelse heiligdom binnen, het allerheiligste waar God troont.

21. Waar is ons kerkelijk centrum dus op het ogenblik?

- Niet meer in een aards heiligdom, waar dan ook.
- Maar in de hemel, het Jeruzalem-boven, waar Christus troont.

22. Wat verwachten we met betrekking tot dat Jeruzalem-boven?

- Eens daalt het hemelse Jeruzalem neer op de aarde.
- Dan zal God zelf met Christus in onze directe nabijheid wonen. (Openb.21:1-3,22-23)

-23. Vaak wordt een kerkgebouw Gods huis genoemd.

- a) Waarom is deze benaming uiteindelijk onjuist?
- b) Waarom is deze benaming binnen het rooms-katholieke denken vanzelfsprekend? (zie les 13.22a)

17 PRIESTERS; OFFERS; FEESTEN; REIN-ONREIN

-0. Lees Lev.1, 11-12, 16-17, 23, 25 en Hebr.7:11-10:18; noteer je eventuele vragen.

1. Waarom heet het derde bijbelboek 'Leviticus'?

Een groot deel van dit boek bevat voorschriften die
-te maken hebben met de toenmalige eredienst,
-en dus van belang waren voor de stam Levi.

2. Wat voor taak had de stam Levi namelijk?

- a) Aärons nakomelingen fungeerden als priesters.
- b) De overige Levieten (meestal zonder meer aangeduid als de Levieten) fungeerden als hun helpers.

-3. In Ex.19:6 duidde God de Israëlieten aan als een koninkrijk van priesters (zie les 14.13b,15b), maar blijkbaar waren ze er toen nog niet aan toe allemaal als priesters dienst doen (zie no.2a).
Waarom dan niet?

4. Waarom konden de priesters uit het geslacht van Aäron hun verzoenende taak uiteindelijk niet aan?

- a) Ze moesten zich met dierenoffers behelpen.
- b) Ze moesten die offers eeuwenlang herhalen.
- c) Ze moesten om hun schulden bij God ook voor zichzelf offeren.

5. Waarom kon Christus zijn taak als priester wel aan?

- a) Hij heeft zichzelf opgeofferd.
- b) Hij heeft dit eens en voor altijd gedaan.
- c) Hij was zonder enige schuld.

6. Waar en wanneer heeft Christus zichzelf opgeofferd?

Toen Hij op Golgota aan een kruis terechtgesteld werd.

7. Noem eens drie soorten offers en vertel daarvan.
- a) Het brandoffer:
    - Het werd elke morgen en avond gebracht, waarbij het in z'n geheel werd verbrand.
    - Zo liet Israël z'n dankbare toewijding aan God zien.
  - b) Het vredeoffer:
    - Het werd voor een deel, tijdens een maaltijd, opgegeten door de offeraar en de zijnen.
    - Zo vierden ze dat de verhouding met God goed was.
  - c) Het reinigingsoffer (NBG: zondoffer):
    - Het bloed ervan werd gestreken aan de hoorns op de hoeken van het reukofferaltaar of brandofferaltaar.
    - Zo werd de overtreding, begaan door een enkeling of door de gemeenschap, ongedaan gemaakt.

8. Sinds Christus' zelfopoffering hoeven wij maar één offer meer te brengen. Welk offer?

Onszelf: we moeten aan Gods geboden de voorrang geven boven wat we zelf graag willen.

9. Welke zeven feesten moest Mozes naast de wekelijkse sabbat in opdracht van God aan Israël voorschrijven?

- 1 Het pesachfeest: aan het begin van de oogst (herdenking van de bevrijding uit Egypte).
- 2 Het pinksterfeest: aan het einde van de oogst (vijftig dagen na pesach en de bekroning daarvan).
- 3 De eerste dag van de zevende maand.
- 4 De grote verzoendag (waarop de hogepriester bloed op het verzoendeksel sprenkelde).
- 5 Het loofhuttenfeest (herdenking van Israëls verblijf in de woestijn).
- 6 Het sabbatsjaar (elk zevende jaar moest men z'n akkers braak laten liggen en wat vanzelf opkwam de armen gunnen; de schulden werden kwijtgescholden).
- 7 Het jubeljaar (elk zevende sabbatsjaar = elk 49e jaar moest men gekochte akkers en huizen aan de oorspronkelijke eigenaars teruggeven en Israëlitische slaven vrijlaten).

- 10. Wat maakt deze reeks feesten allemaal duidelijk over God?

Les 17 (vervolg)

11. Welke twee feesten zijn later bij die zeven andere gekomen?
- a) Het poerimfeest (herdenking van Israëls redding in de tijd van Ester).
  - b) Het chanoekafeest of het feest van de tempelwijding (zie ook Joh.10:22; herdenking van de reiniging van de tempel na de ontwijding door Syrische bezetters, 165 vóór Christus).
- 12. a) Welke feesten worden door de christelijke kerk gevierd?
b) Wat is de betekenis van die feesten?
c) Wat valt er over de oorsprong van die feesten te zeggen?
13. Met welk onderscheid moesten de Israëlieten rekening houden?
- Het onderscheid tussen rein en onrein; onrein was:
- Het vlees van onreine dieren.
  - Het lijden aan huidvraat (NBG: melaatsheid).
  - Het hebben van een zaadlozing of de menstruatie.
  - Het baren van een kind.
14. Wat wilde God met dat onderscheid Israël op het hart binden?
- a) Dat Hij een afschuw heeft van alles wat met dood en verderf te maken heeft, en dus:
  - b) Dat Hij uit is op het léven van zijn kinderen.
- 15. Jehovah's getuigen houden zich nog altijd aan het verbod uit Lev.17:12-14 en zijn daarom tegen bloedtransfusie. Hebben ze daarmee gelijk? (vergelijk Hand.15:19-21)
16. De Israëlieten mochten geen kleren dragen van twee soorten stof. Wat droeg God hun door dit verbod op?
- Dat zij zich moesten houden aan de scheidslijn tussen kerk èn wereld, de dienst van God èn de dienst van Satan,
  - zonder te proberen die door compromissen met elkaar te verbinden. (vergelijk 2Kor.6:14-17)

17. De voorschriften, vermeld in no.7,9,11,13,16 hadden drie functies. Want hoe fungeerden ze?

- a) Als een afbeelding (vergelijk no.7c en 14b): daardoor werd Israël vertrouwd gemaakt met de toekomstige werkelijkheid van Christus' reddingswerk, en/of:
- b) Als een scheidsmuur (bijvoorbeeld rein en onrein voedsel): daardoor werd Israël afgezonderd gehouden van de niet-gelovigen (vergelijk Hand.10:28a), en/of:
- c) Als aanschouwelijk onderricht (bijvoorbeeld no.14 en 16): daardoor werd het onzelfstandige Israël duidelijkheid gegeven over Gods éigenlijke geboden.

18. Wat is er door Christus' komst allemaal veranderd?

- a) -De afbeeldende voorschriften hebben hun tijd gehad.
-Want de werkelijkheid van Christus' reddingswerk is aanwezig. (Hand.10:9-16; Kol.2:16-17)
- b) -De afzondering-bewerkende voorschriften hebben hun tijd gehad.
-Want de scheidsmuur tussen Israël en niet-Israël is afgebroken. (Hand.10:28b-29a; Ef.2:11-22)
- c) -De aanschouwelijk-onderrichtende voorschriften hebben hun tijd gehad (vergelijk Gal.3:23-25; 4:1-7).
-Want Gods volk is onder de invloed van de Geest zelfstandig geworden en heeft kennis van zaken. (1Joh.2:21-22,27)

-19. Nog altijd kent de kerk aanschouwelijk onderwijs. Kun je daar voorbeelden van geven en wat vind je daarvan?

20. Al hebben vele voorschriften van Mozes dus hun geldigheid verloren, toch moeten we ze bestuderen. Want waarmee kunnen we onze winst doen en waarom?

- Met de bóódschap, de kèrn van die voorschriften.
- Want die geeft ons inzicht in:
  - a) Wat God door Christus wil bereiken (vergelijk no.7c en 14b).
  - b) Wat God van ons verwacht (bijvoorbeeld no.8 en 16).

-21. Wat kunnen we voor de tegenwoordige oorlogsvoering leren van Mozes' verbod uit Deut.20:19-20?

18 ISRAËLS VERBLIJF IN DE WOESTIJN

- 0. Lees Num.6; 9:15-23; 10-14, 16-17, 20; noteer je eventuele vragen.
1. Waarom heet het vierde bijbelboek 'Numeri'?
- Dit Latijnse woord betekent 'tellingen'.
  - Dit boek begint namelijk met het opsommen van allerlei aantallen, met name van Israëls weerbare mannen en van de dienstdoende Levieten.
2. Wat is een nazireeër?
- Letterlijk: een 'gewijde', dus:
  - Iemand die zich, tijdelijk of levenslang (bijvoorbeeld Simson) als een soort priester aan God toewijdde.
3. Wat was zo iemand verboden en waarom?
- a) -Hij mocht z'n hoofdhaar niet afknippen,
-als zichtbaar teken van z'n toewijding aan God.
  - b) -Hij mocht, net als een priester tijdens diens werk, niets nemen van wat van de wijnstok kwam,
-als teken ervan dat hij zich ver wilde houden van wat vervreemden kon van God.
  - c) -Hij mocht, net als de hogepriester, geen enkele dode aanraken,
-als teken ervan dat hij bij de God van het leven hoorde.
4. Waarom worden deze bepalingen over nazireeërs nu niet meer toegepast?
- Omdat sinds de komst van Christus' Geest op pinksteren voor àl Gods kinderen de opdracht geldt dat zij zich als priester met hun hele persoon aan God toewijden. (vergelijk Rom.12:1-2)
- 5. Toch kun je verdedigen dat gelovigen ook tegenwoordig er best voor kunnen kiezen iets extra's voor God te doen. Kun je iets bedenken?

6. Via Mozes droeg God de priesters op de Israëlieten met een vaste formule te zegenen. Hoe luidt die zegen? (Num.6:22-27)

-'Moge de HEER u zegenen en u beschermen,
-moge de HEER het licht van zijn gelaat over u doen schijnen
en u genadig zijn,
-moge de HEER u zijn gelaat toewenden en u vrede geven.'

7. Je kunt verdedigen dat elk van deze drie uitspraken hoort bij één van de drie goddelijke Personen. Hoe dan?

- a) De uitspraak over bescherming bij God de Vader.
- b) De uitspraak over genade bij God de Zoon.
- c) De uitspraak over vrede bij God de Heilige Geest.

- 8. Wanneer vervult God deze zegen in ons leven?

9. Toen de Israëlieten weer eens mopperden, wat verklaarde Mozes toen in z'n moedeloosheid tegenover God?

Gods opdracht leider te zijn werd voor hem een te zware last.

10. Hoe kwam God in antwoord hierop Mozes tegemoet?

Door de Geest die Mozes geschikt maakte voor diens leidende taak, ook te laten rusten op zeventig oudsten, zodat die in het vervolg samen met hem de last van het volk konden dragen.

11. Wat is het verschil tussen de gelovigen toen en nu?

- a) Toen waren ze onmondig, afhankelijk van leiders die onder bijzondere invloed van de Geest stonden.
- b) Nu zijn ze mondig en zijn ze door de invloed van de Geest in staat zelf verantwoording te dragen. (1Kor.2:12-15)

12. Eens hadden Mirjam en Aäron kritiek op de partnerkeuze van hun jongere broer Mozes. Waar liep dat op uit?

Ze uitten ook kritiek op Mozes' bijzondere relatie met God.

Les 18 (vervolg)

13. Wat verklaarde God over Mozes' relatie met hem?

'Met mijn dienaar Mozes (...) spreek Ik rechtstreeks, duidelijk, niet in raadsels, en hij aanschouwt mijn gestalte.' (Num.12:8)

-14. Christus lijkt hierin op Mozes maar waarin is Christus toch fundamenteel anders dan Mozes? (zie Joh.1:18)

15. Hoe lang heeft het verblijf in de woestijn geduurd?

Totaal 40 jaar: 2 jaar bij de Sinai; 38 jaar elders in de woestijn.

16. Waarom heeft hun tocht naar Kanaän zo lang geduurd?

Omdat zij die de uittocht hadden meegemaakt, Kanaän niet binnen mochten maar onderweg moesten sterven.

17. Waarom heeft God hun deze straf gegeven?

-Omdat ze zich bang lieten maken door tien ongelovige verkenners volgens wie Kanaän onmogelijk veroverd kon worden, en dus niet vertrouwden op Gods hulp. (vergelijk Hebr.3:7-19)
-Er waren twee uitzonderingen: Jozua, de zoon van Nun, en Kaleb; zij vertrouwden God wel en mochten later Kanaän in.

18. Wie zijn in opstand gekomen tegen Mozes en Aäron?

- a) Korach, uit de stam Levi, die priester wilde zijn in plaats van Aäron met diens zoons.
- b) Datan en Abiram, uit de stam Ruben, die leider wilden zijn in plaats van Mozes.

19. Waarom was deze opstand van hen zo erg?

Omdat zij zich in feite verzetten tegen God want Hij had Mozes en Aäron boven Israël geplaatst.

20. Wat is er met deze opstandelingen gebeurd?

Ze zijn met hun volgelingen door God zelf gedood.

21. Hier keerde God zichzèlf tegen ongehoorzame kerkleden.
Wat voor opdracht heeft de kerk op dit gebied?

Ze moet tucht toepassen, dat wil zeggen: ze moet kerkleden:
-kritisch aanspreken op hun opvattingen en gedragingen;
-zo nodig bij het avondmaal weghouden, en:
-bij hardnekkigheid als lid van het lichaam, de kerk afsnijden,
wat betekent dat zo iemand als ongelovige wordt beschouwd.

-22. Wat is de bedoeling van deze kerkelijke tucht?

23. Welke opdracht gaf God Mozes en Aäron toen de Israëlieten
weer eens mopperden wegens watergebrek?

Ze moesten, zonder de Israëlieten iets te verwijten, een rots
bevelen water te geven. (Num.20:7-8; vergelijk Ex.17:6)

24. Wat deden Mozes en Aäron?

Ze kwamen wèl met verwijten aan, deden alsof zij voor water
gingen zorgen en slóegen op de rots.

25. Waarop vestigden ze door hun verkeerde handelwijze de aan-
dacht van de Israëlieten?

-Niet op God met zijn vergevingsgezindheid en macht.
-Maar op henzelf en hun leiderspositie.

26. Wat heeft God in reactie hierop met hen gedaan?

Hen vanwege hun grote verantwoordelijkheid zwaar gestraft,
want geen van beiden mochten ze Kanaän in:
-Aäron stierf algauw hierna. (Num.20:22-29)
-Mozes stierf vlak voor de intocht, op de berg Nebo, nadat God
hem daar eerst heel Kanaän had laten gezien. (Deut.34:1-8)

19 AAN DE GRENS VAN KANAËN

- 0. Lees Num.21-25 en Deut.6-8, 28, 31; noteer je eventuele vragen.
1. Eens is Israël om z'n mopperen gestraft met giftige slangen. Hoe reageerde God toen Israël schuld erkende?
- a) Hij liet Mozes een slang van koper maken en op een staak bevestigen.
  - b) Hij beloofde daarbij: wie in vertrouwen naar die koperen slang opkeek, zou in leven blijven.
2. Hoe wordt in het NT de betekenis van die koperen slang vergeleken met de betekenis van Christus?
- Zoals die slang omhooggeheven werd en redding bezorgde aan wie vol vertrouwen daarnaar keek,
  - zo is ook Christus omhooggeheven (= aan het kruis gehangen en naar de hemel gehaald) en bezorgt Hij redding aan wie in Hem gelooft. (Joh.3:14-15)
- 3. a) Eeuwen lang is die koperen slang bewaard. Wat deed koning Hizkia ermee en waarom? (2Kon.18:4)
- b) Je kunt verdedigen dat dit alles meteen ook verklaart waarom God geen enkel origineel handschrift van een bijbelboek heeft laten overblijven maar alleen (afschriften van) afschriften. Waarom dan?
4. Wat ondernam de koning van Moab, vijand van Israël in het Overjordaanse, om te voorkomen dat Israël hen zou verslaan?
- Hij huurde de tovenaars Bileam, met de bedoeling dat die Israël zou vervloeken en zo weerloos zou maken.
5. Wat voor wonderlijks overkwam Bileam op z'n reis?
- a) Driemaal weigerde z'n ezelin verder te lopen omdat ze een dreigende engel voor zich zag.
  - b) Bij de derde maal begon de ezelin zelfs te spreken en Bileam verwijten te maken.

6. Waarvan wilde God Bileam op deze manier doordringen?
  - Dat hij in z'n spreken tot Israël helemaal van God afhankelijk was en Hem niets kon afdwingen, en dus:
  - Dat hij alleen bij de gratie van God goddelijke woorden kon doorgeven.

7. Hoe is Bileams optreden tegenover Israël afgelopen?
  - Hij is door God gedwongen Israël te zegenen.
  - Daarbij verklaarde hij dat God zou afmaken wat Hij met Israëls bevrijding uit Egypte begonnen was.

8. Waarom heet het vijfde bijbelboek 'Deuteronomium'?
  - Dit Griekse woord betekent 'tweede wet'.
  - Dit boek bestaat namelijk voor het grootste deel uit toespraken die Mozes vlak voor Israëls binnentrekken van Kanaän gehouden heeft.

9. Wat komt in die toespraken allemaal aan de orde?
  - a) Een herinnering aan de gunsten die God Israël bewezen heeft vanaf de Sinaï tot aan de grens van Kanaän.
  - b) Een uitwerking van Gods geboden, beloften en bedreigingen.

10. Welke opdracht heeft God via Mozes aan de ouders gegeven? (Deut.4:5-10; 6:6-9,20-25; 11:18-21)
  - Ze moesten aan hun kinderen doorvertellen:
    - a) Wat voor groots God in de loop van de geschiedenis allemaal voor hen gedaan had.
    - b) Welk onderwijs (waarden, geboden en beloften) God hun gegeven had om in hun leven toe te passen.

- 11. a) Er wordt wel gezegd: 'Ouders moeten hun kinderen in godsdienstig opzicht niet beïnvloeden zodat ze later in alle vrijheid zelf kunnen kiezen.' Wat valt daarvan te zeggen?
  - b) Wat is de bedoeling van de opdracht uit Deut.6:8-9?

Les 19 (vervolg)

12. Welke belijdenis uit Deut. wordt nog altijd door Joden gebruikt?

Het zgn. 'Sjemà Jisraël' (= Luister, Israël, 6:4-5): 'Luister, Israël: de HEER, onze God, de HEER is de enige! Heb daarom de HEER lief met hart en ziel en met inzet van al uw krachten.'

13. Wat betekent: 'De Heer is de enige'?

De Heer is volstrekt uniek:

- Hij kan met niets en niemand vergeleken worden.
- Alleen Hij heeft zich metterdaad als God bewezen.

14. God heeft zichzelf bijvoorbeeld bewezen door de manier waarop Hij Israël in de woestijn in leven heeft gehouden. Hoe dan?

- Door dagelijks manna voor hen te laten neerdalen.
- Door tweemaal water uit een rots te laten komen.

15. Wat maakt God daarmee duidelijk op materieel gebied?

'Dat de mens niet leeft van brood alleen, maar van alles wat de mond van de HEER voortbrengt.' (Deut.8:3)

16. Waar ligt onze bestaanszekerheid dus niet in en waarom niet?

Niet in het dagelijks brood, en dus ook niet in ons inzicht en onze werkkraft, want:

- a) We hebben ons inzicht en onze werkkraft uiteindelijk aan God te danken.
- b) Aangewezen op onszelf staan we machteloos, zoals Israël in de woestijn ondervonden heeft.

17. Waarom kan onze bestaanszekerheid helemaal in Gods rusten?

Omdat Hij door zijn woord, door Christus dus, alles tot stand brengt, desnoods zoiets wonderlijks als brood uit de hemel en water uit een rots.

- 18. Beweerd wordt dat er hoogstens alleen een verre, zwijgende God is. Waarom is dat onjuist? (zie Deut.4:6-8; 30:11-14)
19. Wat droeg Mozes de Israëlieten op met betrekking tot de oorspronkelijke bewoners van Kanaän en waarom?
- a) -Ze mochten met die bewoners geen verdragen sluiten en geen huwelijken aangaan,
-om niet ontrouw te worden aan hun God.
  - b) -Ze moesten die bewoners volledig uitroeien,
-om die voor hun goddeloosheid te laten boeten.

20. In één opzicht is deze goddelijke opdracht vandaag nog geldig. Want wat is ons nog altijd verboden?

Om ons zó nauw met ongelovigen te verbinden dat we daarmee afbreuk doen aan het christelijke van ons spreken en handelen. (Ps.1:1; 2Kor.6:14-16a)

21. In een ander opzicht is die opdracht vandaag niét meer geldig. Want wat hoeven en mogen wij niet meer?

Ongelovigen gewelddadig uitschakelen.

22. Waarom is dat dan verkeerd?

-We mogen niet vooruitlopen op Gods definitieve vonnis bij Christus' terugkeer.
-Maar we moeten vredelievend met ongelovigen samenleven.

23. Want met welke bedoeling van God moeten we rekenen?

Dat in de wéreld gelovigen en ongelovigen sámen opgroeien. (Mat.13:24-30,36-43; zie voor de kerk: les 18.21)

- 24. a) Noem uit de kerkgeschiedenis er eens voorbeelden van dat kerkleden wel andersgelovigen ter dood gebracht hebben.
b) Hoe kunnen we uitingen van wraak in bijvoorbeeld Psalm 3:8 en 139:19-22 rijmen met Mat.5:44-45?

20 DE INBEZITNEMING VAN KANAËN

-0. Lees Joz.1-9; 10:1-28; 23-24; noteer je eventuele vragen.

1. Wie werd Mozes' opvolger als leider van Israël en wat wordt in Exodus en Numeri over hem verteld?

Jozua, de zoon van Nun:

- a) Hij heeft meteen na Israëls vertrek uit Egypte de strijd tegen de Amalekieten geleid. (zie les 14.10)
- b) Hij heeft samen met Mozes veertig dagen op de Sinai doorgebracht toen God zijn plan met de tabernakel onthulde.
- c) Hij bleef na de verkenning van Kanaän, met Kaleb, op Gods belofte vertrouwen. (zie les 18.17)

2. Ook Jozua liet Kanaän verkennen. Maar dat was toch onnodig omdat God dit land aan Israël belóófd had?

-Inderdaad heeft God bij de vervulling van zijn beloften geen mensen nodig.

-Maar meestal schakelt Hij hen daarbij wel terdege in.

3. Bij wie kwamen Jozua's twee verkenners tenslotte terecht?

Bij Rachab, een hoer uit Jericho, die hen verborg voor de soldaten van haar eigen koning.

4. Rachab verklaarde haar handelwijze tegenover de twee spionnen door iets te erkennen. Wat dan?

- a) Dat God het land Kanaän voor Israël had bestemd.
- b) Dat iedereen in Kanaän doodsbenauwd was om wat God bij de Rietzee en in het Overjordaanse had laten gebeuren.

5. Hoe is het met Rachab afgelopen?

-Ze heeft de verovering van Jericho overleefd.

-Zelfs is ze stammoeder geworden van David en zo van Christus (Mat.1:5-6) - net als eerder de Kanaänitische Tamar, schoondochter van Juda. (zie les 10.14)

-6. Dat Rachab stammoeder van Christus is geworden, wat maakt dat duidelijk over de manier waarop God mensen uitkiest?

7. Waarom liet God Israël de Jordaan droogvoets oversteken?

-Om te bewijzen dat Hij, sinds Israëls oversteken van de Rietzee in Mozes' tijd (zie les 14.2), dezelfde machtige God was gebleven, en zo:

-Om Jozua's gezag te bevestigen, Israël te bemoedigen en de vijandige volken van Kanaän te ontmoedigen.

8. Hoe moesten de Israëlieten de herinnering aan dit grootse gebeuren levend houden?

a) Door toen midden in de Jordaan zelf en op de oever van de rivier twaalf stenen op te stapelen, overeenkomstig het aantal stammen van Israël.

b) Door later hun kinderen die steenhopen te laten zien en over de betekenis daarvan te vertellen.

9. Wat verlangt God dus van zijn kinderen? (vergelijk les 19.10)

Dat ze historisch besef hebben en dus zijn gunsten:

-zich met dankbaarheid herinneren, en:

-doorvertellen aan wie na hen komen. (Ps.78:1-4)

10. Waarom was de verovering van Jericho zo belangrijk?

Vanwege de strategische ligging van deze stad: die lag vlak bij een doorwaadbare plaats en vormde als het ware de oostelijke toegangspoort van het land Kanaän.

11. Hoe heeft God Jericho in Israëls macht gegeven?

a) Zes dagen lang hebben de Israëlieten eenmaal per dag om de stad heengelopen, samen met de ark.

b) Op de zevende dag hebben ze dat zevenmaal gedaan, waarna zeven priesters op hun ramshoorn bliezen en de Israëlieten gingen juichen: toen stortten de muren in en kon de stad worden veroverd.

Les 20 (vervolg)

12. Wat wilde God Israël door de ongewone val van Jericho op het hart binden met betrekking tot Kanaäns verovering?

Dat ze daarbij moesten vertrouwen:

- niet op hun militaire macht, als zouden zij in aantal en tactiek de meerdere zijn van de Kanaänieten;
- maar op Gods trouw aan zijn belofte aan Abraham dat Hij hen eigenaar van Kanaän zou maken. (vergelijk les 14.11)-

13. Welke opdracht gaf Jozua na Jericho's vernietiging?

- Wel mocht men in Jericho wonen en er huizen bouwen.
- Maar men mocht van Jericho geen versterkte stad maken met muren en poorten.

14. Wat wilde Jozua door Jericho onversterkt te laten de Israëlieten de eeuwen door laten beseffen?

- a) Dat ze in Kanaän waren gekomen, was een ongedacht geschenk van God geweest.
- b) Dat ze in Kanaän zouden blijven, hing alleen af van Gods bescherming.

- 15. Moeten we hieruit afleiden dat Nederland zich in vertrouwen op God volledig ontwapenen moet? Geef argumenten.

16. Waarom mislukte Israëls eerste aanval op de stad Ai?

Omdat God kwaad was op Israël vanwege Achan: die had, tegen Gods bevel in, dingen meegenomen uit Jericho.

17. Waarom was dat zo erg?

- a) Daardoor riskeerde hij het onder de invloed van het Kanaänitische heidendom te komen. (Deut.7:25)
- b) Daardoor nam hij Gods afstraffing van dat heidendom niet ernstig genoeg. (Deut.20:16-18)

-18. Achan was schuldig maar z'n héle gezin is toen gestenigd. Hoe valt dat te rijmen met Ezech.18:20? (vergelijk Joz.7:20-21)

19. Wat voor bijzonders vroeg Jozua van God tijdens een veldslag?

Dat de zon en maan zouden stilstaan, zodat ze voldoende tijd hadden om grondig met de vijand af te rekenen.

20. Uit welke conclusie in het verslag van die veldslag blijkt nog eens extra dat dit bijzondere echt gebeurd is?

'Het is voor noch na die dag ooit voorgekomen dat de HEER op die manier gehoor gaf aan de bede van een mens.' (Joz.10:14)

-21. a) Vraagt het gebeuren van no.19 van ons te geloven dat de zon om de aarde draait. Waarom (niet)?
b) Hoe moeten we ons het wonder van toen voorstellen?

22. Wanneer mocht Israël Kanaäns steden gaan bewonen?

-De steden die al op een puinheuvel lagen: meteen.
-De andere steden: pas nadat ze verwoest en herbouwd waren.
Met als gevolg: al Israëls oude steden lagen op een puinheuvel.

23. Wat vormden de steden-op-een-puinheuvel voor Israël?

Een zichtbare waarschuwing:
-als de Israëlieten net zo ongehoorzaam aan God zouden worden als de oorspronkelijke bewoners van Kanaän,
-zouden Israëls steden net zo verwoest worden als die van hen.

24. Nadat Kanaän veroverd was, wat hield Jozua Israël toen voor?

De voorgeschiedenis, geboden, beloften en bedreigingen van Gods verbond, waarbij hij over zichzelf verklaarde: 'In ieder geval zullen ik en mijn familie de HEER dienen.' (Joz.24:15)

-25. Wat betekent het dat de Heer een heilig God is? (Joz.24:19)

21 DE TIJD VAN DE RECHTERS: GIDEON EN SIMSON

-0. Lees Rech.2, 6-8, 11, 13-16; noteer je eventuele vragen.

1. Waarom liet God na Jozua's dood de verschillende streken van Israël telkens door vijanden teisteren?

Om de Israëlieten daar:

- te straffen voor hun herhaalde dienst van afgoden zoals Baäl;
- te dwingen tot hernieuwde toewijding aan God.

2. En wat deed God als de desbetreffende Israëlieten zich inderdaad weer naar Hem omkeerden?

Dan bevrijdde Hij hen uit de macht van hun vijanden door een rechter te laten optreden.

3. Waartoe is God blijkens deze reactie altijd bereid?

- Om steeds opnieuw te vergeven, zelfs in het geval van ernstige overtredingen - àls we daar maar om vragen.
- Dit moet ons aansporen ook vergevingsgezind te zijn.

4. Op grond waarvan gaat God daartoe over?

- Niet omdat Hij onze schulden zomaar door de vingers ziet, want dan was Hij ontrouw aan zijn bedreiging.
- Maar omdat Hij ons de betaling door Christus toekent: een uitweg die Hij zelf in zijn liefde biedt.

-5. Stelling: 'God wilde pas weer in liefde naar ons omzien nadat Hij eerst zijn woede gekoeld had op zijn Zoon.' Klopt dat?

6. Wat zijn overigens rechters? (zie 1Sam.7:13-14 en vs.15-17)

Mensen die door God werden aangesteld en door zijn Geest geschikt werden gemaakt:

- als leider in de strijd tegen Israëls vijanden;
- als rechter bij meningsverschillen onder het volk.

7. Noem eens drie bekende rechters.

Gideon, Jefta en Simson.

8. Vertel eens over Gideon.

- a) In zijn tijd werd Israël lastig gevallen door bedoeïenen uit het oosten, met name Midjan.
- b) Gideon werd door Gods engel ertoe aangezet de leiding te nemen in de strijd tegen Midjan.
- c) Als bewijs van z'n toewijding moest hij eerst Baäls altaar afbreken en vervangen door een altaar van God.
- d) Om Gideon zekerheid te geven over de goede afloop gaf God hem een teken met behulp van een wollen vacht.
- e) Tenslotte versloeg Gideon het leger van Midjan.

-9. Verdedigd wordt wel: 'Net als Gideon dat met behulp van die vacht heeft gedaan, mogen ook wij God om een teken vragen om daardoor duidelijkheid te krijgen over wat we in een bepaald geval moeten doen.'

- a) Waarom kan dat niet juist zijn?
- b) Als we een besluit moeten nemen, zijn we dan helemaal op onszelf aangewezen? (Rom.12:2; Ef.5:17)

10. Met hoeveel man heeft Gideon Midjan overwonnen?

Met slechts 300 man, want hij heeft de grote massa van z'n leger in opdracht van God weg moeten sturen.

11. Waarom gunde God Gideon slechts zo'n kleine legereenheid ('Gideonsbende')?

Omdat Hij de Israëlieten duidelijk wilde maken:
-dat ze wel ingeschakeld waren bij de strijd,
-maar dat de overwinning uiteindelijk aan God te danken was.

12. Waaruit bleek dat Gideon niet voorbeeldig was?

- a) In het begin was hij erg bang.
- b) Op den duur is hij tot afgoderij vervallen.

Les 21 (vervolg)

13. Vertel eens over Jefta.

- a) In zijn tijd werd Israël onderdrukt door de Ammonieten.
- b) Tegenover hun aanspraak op grondgebied van Israël in het Overjordaanse herinnerde hij de Ammonieten aan de geschiedenis van Israëls verovering van dat gebied.
- c) Voorafgaande aan de strijd beloofde hij God: 'Het eerste dat me bij mijn behouden thuiskomst tegemoet komt, zal ik als brandoffer aan U opdragen.' (Recht.11:30-31)

14. Hoe liep het af met deze onbezonnen gelofte van Jefta?

- Het was z'n eigen dochter die hem als eerste tegemoet kwam.
- Met haar toestemming bracht hij toen 'zijn gelofte ten uitvoer.'

-15. Zou Jefta z'n dochter echt als offer verbrand hebben? (zie Recht.11:37-40)

16. Vertel eens over Simson.

- a) In zijn tijd overheersten de Filistijnen Israël.
- b) Z'n geboorte en taak werden door een engel aangekondigd aan z'n ouders, met de vermelding dat hij levenslang nazireeër moest zijn. (zie les 18.2-3)
- c) God gaf hem de beschikking over ongewone kracht: met blote handen scheurde hij een leeuw uit elkaar en in z'n eentje overwon hij vele Filistijnen.
- d) Z'n Filistijnse minnares Delila speelde hem in handen van de Filistijnen nadat zij eerst z'n hoofdhaar had afgeschoren.
- e) Toen hij als blindgemaakte gevangene tentoongesteld werd tijdens een feest ter ere van de Filistijnse afgod, liet hij de tempel instorten.

-17. In het verhaal lijkt het alsof Simsons kracht in z'n haren zat. Maar ze waren alleen een téken van iets.

- a) Waarvan dan?
- b) Wat verklaarde Simson in feite door achteloos met dat teken om te springen?

18. Waaruit bleek dat ook Simson niet voorbeeldig was?

- a) Toen hij eens vele Filistijnen ineens versloeg, zong hij een triomflied op zichzelf.
- b) Hij liet zich in met Filistijnse vrouwen.

19. Ook al waren de richters niet voorbeeldig, toch maakte God voor zijn plannen gebruik van hen. Hoe kan Hij dat?

Gods macht is zo groot dat Hij via het onrechtvaardige en onwijze handelen van mensen, zelf toch rechtvaardig en wijs kan handelen.

20. Gezegd wordt daarom wel dat God almachtig is. Betekent dit dat God letterlijk alles kan?

- God kan niet ontrouw worden aan zichzelf; Hij kan dus niet ingaan tegen zijn rechtvaardigheid, liefde of wijsheid.
- Wel kan Hij alles wat Hij wil: bij de uitvoering van zijn plannen wordt Hij door niets tegengehouden.

21. In het boek Richters zelf wordt die tijd negatief getypeerd (zie Recht. 17:6; 21:25). Hoe dan en waardoor kwam dat?

- 'In die tijd was er geen koning in Israël; iedereen deed wat in zijn eigen ogen goed was.'
- Dat kwam doordat het optreden van de richters steeds beperkt was in tijd en plaats en vaak bedenkelijk van karakter.

22. Wat had Israël dus nodig?

De strakke leiding van koningen die regeerden:

- a) over het land in z'n geheel;
- b) in onafgebroken opvolging van elkaar;
- c) in gehoorzaamheid aan Gods geboden.

23. Waar vroeg de tijd van de richters dus uiteindelijk om?

- Om koningen als David en diens zoon Salomo, en dus:
- Om de koning, Davids grote nakomeling Jezus Christus.

22 Ruth

-0. Lees Ruth 1-4; noteer je eventuele vragen.

1. Waarmee begint het boek Ruth?

-Dat Noömi, haar man en hun beide zoons in de tijd van de rechters uit Betlehem emigreerden naar Moab.

-Dit vanwege een jarenlang durende hongersnood.

2. Hoe moeten we zo'n ramp in het Israël van toen zien?

Als een straf van God over Israëls ontrouw aan het verbond.
(Deut.28:15-19,22-23)

-3. a) Moeten we de honger in ontwikkelingslanden ook zien als een straf van God? Geef argumenten.

b) Dat wij hier in het Westen het zo goed hebben, is dat een zegen van God? Geef argumenten.

4. Wat hadden Noömi en haar man gezien no.2 moeten doen?

In Betlehem blijven en daar:

-Gods straf aanvaarden, en:

-meewerken aan Israëls omkering naar God.

5. Wat was er nog meer verkeerd aan hun emigratie?

a) Daarmee lieten ze het land achter dat God hun had geschonken als voorproef van de nieuwe aarde.

b) Daarmee maakten ze zich los van Gods volk en van de verzoenende offers die in de tabernakel werden gebracht.

6. Wat was er verkeerd aan dat ze in Moab gingen wonen?

Op dit volk rustte Gods vloek want het had vroeger:

a) Israël voedsel geweigerd bij diens tocht door het Overjordaanse. (Deut.23:4-7)

b) Bileam ingehuurd om Israël te vervloeken. (les 19.4)

7. Hoe bleek Noömi's gezin in Moab ontrouw aan God?

Noömi's beide zoons trouwden elk met een Moabitisch meisje, terwijl God zulke huwelijken verboden had. (zie Deut.7:3-4)

-8. Betekent die woorden uit Deut. ook dat wij als Nederlander niet met een buitenlander mogen trouwen? Graag argumenten.

9. Hoe liep het af met Noömi's gezin in Moab?

- a) Haar man was al gestorven voordat haar zoons trouwden.
- b) Ook haar beide zoons stierven, en nog wel kinderloos.
- c) Zij zelf zette zich af tegen Gods bestuur van haar leven.

10. Wat deed Noömi toen de hongersnood in Kanaän voorbij was?

Ze keerde terug naar Betlehem, terwijl één schoondochter, Ruth, met haar meeging.

11. Waarom bleef Ruth niet bij haar familie in Moab?

Ze koos voor Noömi alsook voor het volk en de God van Noömi.

12. Wat verklaarde Noömi bij haar terugkeer in Betlehem?

Dat ze Mara (= bittere) genoemd moest worden omdat God haar met lege handen had laten terugkomen.

13. Waarom was deze verklaring van haar begrijpelijk?

Omdat ze haar man en zoons in Moab verloren had.

14. Waarom was haar verklaring toch niet helemaal eerlijk?

Omdat ze voorbijging aan:

- a) Haar eigen ontrouw aan God.
- b) Ruth's trouw aan haar.
- c) Het einde van de hongersnood in Kanaän.

Les 22 (vervolg)

15. Hoe moeten we omgaan met ellende in ons leven?

We moeten vasthouden en dan loslaten, dat wil zeggen:

- a) We moeten ellende in ons leven niet wegduwen maar onder ogen zien als de weg die God nu eenmaal met ons gaat - met alle verdriet die daarmee samengaat.
- b) Daarnaast moeten we ons ervoor inzetten dat we onze aandacht richten op het goede dat God ons in ons leven geeft - met als gevolg dat onze ellende niet (meer) overheersend is.

16. Hoe heeft God in Noömi's leven veel ten goede gekeerd?

- a) Door Ruth bij haar oprapen van aren te laten belanden op de akker van Boaz, een verwant van Noömi's man.
- b) Door Boaz juist op dat moment te laten verschijnen en diens welwillende aandacht op Ruth te richten.

-17. Wie afgaat op no.16 concludeert misschien: 'Zie je wel, je mag niet stellen dat iets toevàllig gebeurt want Gød bestuurt alles.' Wat valt daarvan te zeggen? (vergelijk Ruth 2:3 en Luc.10:31)

18. Wat besloot Noömi toen Ruth haar van Boaz vertelde?

Om via Ruth Boaz als lossers in te schakelen.

19. Wat is een lossers voor een persoon?

Iemand die als naaste familielid verplicht is op te komen voor z'n verwanten die in nood verkeren.

20. Hoe is Boaz als lossers opgetreden?

- a) Hij kocht het grondbezit van Noömi's man, zodat dit voor diens gezin bewaard bleef. (Lev.25:25)
- b) Hij sloot met Ruth een soort zwagerhuwelijk, zodat hun eerstgeborene ook als kind kon gelden van Ruth's eerste man. (vergelijk Deut.25:5-6)

- 21. In no.20 is sprake van Gods bepalingen over het loskopen van grond en het sluiten van een zwagerhuwelijk. Die gelden nu niet meer, maar wat kunnen wij uit die bepalingen afleiden voor òns sociale handelen? (zie ook no.22)
22. Wat heeft God, door Boaz' inzet, voor Noömi's gezin bereikt?
- a) Dat het te midden van Gods volk een eigen stuk land had en zo meteen ook vast levensonderhoud.
  - b) Dat z'n voortleven in de geschiedenis verzekerd was.
23. En wat heeft God met dit alles voor zijn volk als geheel bereikt?
- Via schijnbare toevalligheden (no.16) alsook menselijke plannen (no.18) en handelingen (no.20),
  - werd de weg gebaad naar de komst van het koningshuis van David en zo naar Christus' komst.
24. Hoe lopen de familielijnen vóór en na Boaz? (Mat.1:5-6)
- Juda - Peres (zoon van Tamar) -...Boaz (zoon van Rachab)
  - Obed (zoon van Boaz/Ruth) - Isai - David - Salomo -...Christus.
25. Wat blijkt op deze manier uit het boek Ruth?
- a) Dat het leven tot bloei komt als men zich ruimhartig aan Gods geboden houdt.
  - b) Dat God het leven van zijn kinderen tot in detail bestuurt.
  - c) Dat God al in de chaotische tijd van de rechters ermee bezig was te werken aan de komst van Davids koningshuis.
- 26. God toegewijd zijn kost soms strijd. Geef daar eens voorbeelden van en maak duidelijk dat deze strijd toch goed is voor ons?
27. Willen we een bijbelse visie hebben op wat gaande is, waarop moeten we gezien no.25b-c dan vooral onze aandacht richten?
- Niet op de, vaak ontmoedigende, feiten van de dag.
  - Maar op Gods bemoedigende beloften uit de Bijbel.

23 SAMUËL; ISRAËLS VRAAG OM EEN KONING

-0. Lees 1Sam.1-12; noteer je eventuele vragen.

1. Waarom worden de twee bijbelboeken Samuël zo genoemd?

- a) Omdat die eerst gaan over Samuël, die profeet was en tegelijk de laatste rechter.
- b) Omdat die daarna gaan over de koningen die Samuël in Gods opdracht had aangesteld: Saul en David.

2. Wat sprak de kinderloze Hanna bij een bezoek aan de tabernakel in Silo op een gegeven moment uit tegenover God?

- a) Het verzoek of God haar een zoon wilde geven.
- b) De belofte dat ze die zoon als levenslange nazireeër voor de bijzondere dienst van God zou afstaan.

3. De hogepriester Eli was getuige van dit bidden. Hoe kon hij denken dat Hanna dronken was?

Omdat ze zwijgend bad en haar lippen alleen bewogen, terwijl er vroeger altijd hardop werd gebeden.

-4. In christelijke gezinnen is het vaak de gewoonte aan tafel voor en/of na het eten te bidden.

- a) Waarom is het een goede gewoonte dit hardop te doen?
- b) Wat is de zin ervan voor en/of na het éten te bidden?

5. Wat bezong Hanna na Samuëls geboorte?

Dat God in de geschiedenis vaak de rollen omkeert.

6. Want aan wie geeft Hij vaak een belangrijke plaats?

- Niet aan hen die zichzelf voornaam en sterk wanen en daarom op zichzelf vertrouwen.
- Maar aan hen die als onaanzienlijk en zwak gelden en tegelijk alles van God verwachten.

- 7. Mee op grond van Hanna's lofzang wordt wel gezegd dat God altijd kiest voor de zwakken. Wat valt daarvan te zeggen?
8. Wie heeft bij dit thema uit Hanna's lied aangesloten, wanneer en waarom?
- Maria, vlak voordat ze moeder werd van Jezus.
-Want ook in haar situatie ging weer op wat Hanna bezong.
(Luc.1:46-55)
9. Wat gebeurde er in Eli's tijd op militair gebied?
- De Israëlieten werden door de Filistijnen vernietigend verslagen terwijl die de ark buitmaakten.
10. Waarom hadden Eli's zoons de ark vanuit Silo naar het Israëlitische legerkamp overgebracht?
- Omdat ze van de heidense gedachte uitgingen: 'Door de ark, Gods troon op aarde, mee te nemen, dwingen we ook God zelf als helper mee te gaan.'
11. Wat was er verkeerd aan deze gedachte van hen?
- Nietige mensen moeten zich nooit verbeelden dat ze de hoogverheven God ook maar iets kunnen afdwingen.
- 12. a) Hoe laat vers 4 van 1Sam.4 Gods verhevenheid uitkomen?
b) Ook wij kunnen op een heidense manier omgaan met bijvoorbeeld ons bidden. Probeer dat eens uit te leggen.
13. We kunnen God niks afdwingen, maar wat geldt bovendien van Gods gunst tegenover ons?
- a) Die is in eerste instantie onvoorwaardelijk: die komt naar ons toe zonder dat we eerst iets voor Hem moeten doen.
b) Maar of God doorgaat met zijn gunst is wel voorwaardelijk: dat hangt ervan af of we Hem toegewijd zijn; maar Israël was God toen niet echt toegewijd.

Les 23 (vervolg)

-14. Waarom hoeven we als we falen toch niet te twijfelen aan Gods gunst?

15. Wat is er uiteindelijk gebeurd met Eli en z'n zoons?

- a) Z'n zoons sneuvelden in de strijd met de Filistijnen.
- b) Eli maakte een dodelijke val van z'n stoel toen hij ervan hoorde dat de Filistijnen de ark hadden buitgemaakt.

16. Waarom is het zo slecht afgelopen met Eli en z'n zoons?

- a) Omdat Eli's zoons door hun wangedrag de dienst van God in opspraak hadden gebracht bij de Israëlieten.
- b) Omdat Eli in z'n kritiek op hen te weinig doortastend was geweest en daardoor mee schuldig was.

-17. Wat kunnen wij hiervan leren voor ons opvoeden van kinderen?

18. Wat hebben de Filistijnen na hun overwinning gedaan?

- a) Ze hebben waarschijnlijk Silo met de tabernakel verwoest. (vergelijk Ps.78:59-64; Jer.7:12)
- b) Ze hebben de ark in een afgodstempel neergezet.

19. Welk kwalijk gevolg had dit alles voor Gods naam?

Die raakte in opspraak bij de Filistijnen want hun heidense conclusie was: 'Blijkbaar kan Israëls God niet op tegen onze goden.'

20. Wat heeft God daarom laten gebeuren?

- a) Hij liet het beeld van de afgod stukvallen.
- b) Waar de ark ook maar werd heengebracht, teisterde Hij de Filistijnen met een aambeien- en veldmuizenplaag.
- c) Toen de ark op een wagen werd gezet, liet Hij de koeien ervan naar Juda lopen, al waren ze zogend.

21. Wat heeft God daarmee overduidelijk bewezen?

Dat Hij de enige echte God is, de meerdere van iedereen.

-22. Het gebeuren van no.20-21 is zo'n 3000 jaar oud. Welke waarde heeft dit vroegere gebeuren voor ons? (vergelijk Mal.3:6a)

23. Wat vroegen de Israëlieten de oude Samuël en waarom?

-Of hij een koning over hen wilde aanstellen.

-Dit uit onvrede over wat vijanden hen telkens aandeden.

24. Waarom was deze vraag op zichzelf niet verkeerd?

a) God had al een paar keren een koning beloofd.

b) Via Mozes had God de toekomstige koning al voorschriften gegeven. (Deut.17:14-20)

25. In deze situatie was hun vraag toch verwerpelijk, want waarin zochten ze de óorzaak van hun moeiten?

-Niet hierin dat ze ontrouw waren in het dienen van God en dat God hen daarvoor strafte.

-Maar hierin dat Gods bestuur via Samuël volgens hen faalde.

26. Wat voor koning wilden de Israëlieten dus blijkbaar?

-Niet iemand die dienstbaar zou zijn en dus als onderkoning zou optreden van God, de hoogste koning. (zie 1Kron.28:5)

-Maar iemand die in plááts van God en zijn dienaar Samuël zou optreden.

27. Waarom heeft God Israël toen toch een koning te geven?

a) Omdat God met behulp van de eerste koning, Saul, kon werken aan de bestraffing van Israël.

b) Omdat God met behulp van het daarop volgende koningshuis van David (dat uitliep op Christus) kon werken aan de redding van Israël.

24 SAUL; DE OPKOMST VAN DAVID

-0. Lees 1Sam.13, 15-19, 24, 26-28, 31; noteer je vragen.

1. Waarom heeft God zich al gauw van Saul afgekeerd?

Omdat Saul zich haast meteen van God afkeerde.

2. Welke opdracht gaf Samuël aan Saul vóór diens strijd tegen de Filistijnen?

Saul moest zeven dagen erop wachten dat Samuël zou komen om offers te brengen.

3. Hoe bleek bij die gelegenheid Sauls ontrouw aan God?

Na tot op de zevende dag gewacht te hebben, bracht hij ten slotte zelf de offers.

4. Waarmee verontschuldigde Saul zich tegenover Samuël?

-Dat hij al meer soldaten van hem zag deserteren.

-Dat hij een Filistijnse aanval vreesde.

-5. a) Kun je Sauls verontschuldiging begrijpen?

b) Waarom mogen redelijke argumenten toch niet de doorslag geven bij het bepalen van ons gedrag?

6. Welke opdracht gaf Samuël aan Saul met betrekking tot de Amalekieten en waarom?

-Saul moest een veldtocht tegen de Amalekieten ondernemen en daarbij alle mensen en vee doden.

-Want hij moest de vervloeking uitvoeren die God over Amalek had uitgesproken (toen dat volk de Israëlieten vlak na hun vertrek uit Egypte verraderlijk had aangevallen, les 14.10).

-7. Wat valt er voor en tegen deze opdracht te zeggen?

8. Hoe bleek toen opnieuw Sauls ontrouw aan God?
  - Hij spaarde Agag, de koning van de Amalekieten, waar-schijnlijk tot meerdere glorie van zichzelf.
  - Hij stond toe dat de Israëlieten vee buitmaakten.

9. Wat beweerde Saul in reactie op Samuëls kritiek?

Dat ze het gespaarde vee aan God wilden offeren.

10. Wat zei Samuël hierop?

'Gehoorzaamheid is beter dan offers, volgzzaamheid is beter dan het vet van rammen.' (1Sam.15:22)

- 11. a) Hoe kunnen we dit toepassen op ons leven als christen?

(vergelijk Mat.7:21-23)

b) Kun je zeggen: het gaat niet om je gedrag maar om je hart?

12. Toen God Saul had verworpen, wie moest Samuël toen als ko-ning zalven?

David, de zoon van Isaï, uit de stam Juda en de stad Betlehem.

13. God heeft áángestuurd op de komst van Davids huis. Maar dan móest Saul toch wel als koning mislukken?
  - a) Inderdaad heeft God het van meet af gepland dat David, Christus' voorvader, koning zou worden. (zie ook les 22.23)
  - b) Toch geldt tegelijk dat God Saul een eerlijke kans heeft gegeven om door trouw aan Hem z'n koningschap erfelijk te maken. (1Sam.13:13-14)

14. Wat moeten we daarom tegelijk over Sauls mislukken als ko-ning zeggen?
  - a) Volgens Gods plannen móest hij falen om zo ruim baan te geven aan Davids huis.
  - b) Onderwijl was het z'n éigen keuze dàt hij faalde.

Les 24 (vervolg)

-15. Hoe moeten we 1Sam.15:11 rijmen met 1Sam.15:28-29?

16. Wat was er bijzonder aan dat Dávid werd gezalfd?

- a) Hij was Isai's jòngste zoon, was enkel schaapherder en hoorde bij een onbelangrijke familie.
- b) Hij had niet-Israëlitische stammoeders: Tamar,Rachab,Ruth.

17. Wat maakt deze gang van zaken weer eens duidelijk over de manier waarop God zijn reddingsplan uitvoert? (zie les 10.15)

Dat Hij vaak onverwachte wegen volgt, door mensen in te schakelen aan wie wij niet zouden hebben gedacht.

18. Hoe kwam David al nauwer met Saul in aanraking?

- a) Hij speelde regelmatig lier (NBG: harp) voor Saul, om hem tot rust te brengen als een boze geest hem benauwde.
- b) Hij versloeg met een steen uit z'n slinger de Filistijnse reus Goliat.
- c) Hij fungeerde daarna als legeraanvoerder van Saul.

19. Waarom haatte Saul David en wilde hij David doden?

- a) Eerst was hij jaloers op David omdat die succes had en blijkbaar bij God in de gunst stond.
- b) Later verzette hij zich tegen Gods beslissing dat David in zijn plaats koning zou worden.

20. Wie was bevriend met David en wat bleek hieruit?

-Jonatan, Sauls oudste zoon.
-Hij aanvaardde Gods beslissing over David.

-21. Over de dode Jonatan zei David: 'Jouw liefde was mij dierbaar, meer dan die van vrouwen.' (2Sam.1:26) Hoe leg jij dat uit?

22. Tijdens z'n vlucht voor Saul kreeg David tweemaal de kans hem te doden. Waarom liet David hem toch leven?

- a) Omdat hij Saul als 'de gezalfde' bleef erkennen, dus als de koning die God had aangesteld.
- b) Omdat hij het aan God overliet wanneer en hoe hij aan de macht zou komen.

23. Maar had Saul z'n aanstelling door z'n wangedrag dan niet verspeeld? (zie Rom.13:1-5; 1Petr.2:13-14,18)

Nee, want ook van een slechte overheid blijft gelden dat die door God is ingesteld en dat wij haar gezag moeten erkennen.

-24. Beweerd is dat het verzet tegen de Duitsers in 1940-1945 ongehoorzaamheid was aan de overheid. Wat vind jij daarvan?

25. Wat deed de wanhopige Saul vlak voor de beslissende strijd tegen de Filistijnen en waarom was dat verkeerd?

- Hij raadpleegde een tovenaars in Endor.
- Maar God heeft verboden ons in te laten met waarzeggerij en het oproepen van geesten van doden. (Deut.18:9-14)

26. Waarom is het erg ons met zo iets in te laten?

- a) Daardoor zeggen we ons vertrouwen op in God met zijn bestuur van alles.
- b) Daardoor begeven we ons op het terrein van Satan en diens boze geesten.

-27. a) Mogen we ons dan wel wenden tot paranormale genezers?
b) Moeten we uit 1Sam.28:11-20 afleiden dat Samuëls geest werkelijk aan Saul verschenen is? (zie 1Sam.28:3,6)

28. Hoe kwamen Saul en Jonatan aan hun eind?

- Jonatan werd in de strijd door Filistijnen gedood.
- Saul doodde zichzelf, bang om in Filistijnse handen te vallen.

25 DAVIDS EERSTE REGERINGSJAREN; JERUZALEM; DE ARK

- 0. Lees 2 Sam.1-10; noteer je eventuele vragen.
1. Hoe gingen de Israëlieten na de dood van Saul om met David?
    - a) De Judeeërs erkenden David meteen als hun koning omdat hij uit hun stam afkomstig was.
    - b) De noordelijke Israëlieten erkenden een zoon van Saul als koning, terwijl ze wisten dat God Dávid als Sauls opvolger had aangesteld.
  2. Hoe is David toch koning over heel Israël geworden?
    - a) De noordelijke Israëlieten werden verslagen door de Judeeërs onder leiding van Joab, Davids neef (zoon van Davids zus) en voornaamste generaal.
    - b) Joab vermoordde de generaal van het noordelijke Israël, terwijl Sauls zoon door z'n eigen mannen werd vermoord.
    - c) Tenslotte ging ook het noordelijke Israël David erkennen.
  3. Hoe lang en waar heeft David geregeerd?
    - a) Eerst 7 jaar in Hebron. (vanaf 1011 vóór Christus)
    - b) Toen 33 jaar in Jeruzalem, in de burcht Sion.
  4. Wat wordt in de bijbel met de naam Sion aangeduid?
    - a) Oorspronkelijk een déél van de stad Jeruzalem: waar de koning woonde en later ook de tempel was.
    - b) Al gauw (ook) heel de stad.
  5. Waarom heeft de naam Jeruzalem of Sion zo'n bijzondere klank in de Bijbel?
    - a) Omdat deze stad tot in het NT het kerkelijk centrum was, want daar stond de tempel waarin God troonde = waar God meer intensief aanwezig was dan elders in de wereld.
    - b) Omdat God via zijn profeten over deze stad rijke beloften heeft uitgesproken.

6. Wat houden die beloften kort gezegd in?

Jeruzalem zou het middelpunt worden van een altijddurend wereldrijk van vrede onder leiding van een nakomeling van David. (Jes.2:1-5; 11:1-10; Zach.9:9-17; 14)

7. Waarom slaan deze beloften uiteindelijk niet op de stad Jeruzalem in de tegenwoordige staat Israël?

Omdat het aardse Jeruzalem als kerkelijk centrum vervangen is door het hemelse Jeruzalem. (Gal.4:25-26)

8. Hoe heeft God het laten merken dat het aardse Jeruzalem met z'n tempel afgedaan heeft als kerkelijk centrum?

- a) God heeft meteen na Christus' sterven het voorhangsel in de tempel laten scheuren. (Mat.27:51 = les 48.19a,20)
- b) God heeft in het jaar 70 de stad met haar tempel laten verwoesten. (vergelijk Mat.24:1-2)

9. Waaruit blijkt nog eens extra dat het hemelse Jeruzalem inderdaad ons kerkelijk centrum is?

- a) Christus, het hoofd van de kerk, troont in de hemel.
- b) Wij staan in de hemel ingeschreven. (Fil.3:20a)

10. Waar zien we op grond van Gods beloften over Jeruzalem dan ook naar uit?

-Niet naar veranderingen rond het aardse Jeruzalem.
-Maar naar de dag dat het hemelse Jeruzalem gevestigd zal worden op de aarde. (Hebr.13:14; Openb.21:1-4,22-27)

11. Wat was dan de betekenis van het aardse Jeruzalem vanaf de periode van David tot het NT?

- a) Deze stad was een voorproef van het hemelse Jeruzalem: daarin proefden de gelovigen al iets van de toekomst.
- b) Deze stad was voor de gelovigen tegelijk een garantie dat het hemelse Jeruzalem zeker zou komen op aarde.

Les 25 (vervolg)

-12. a) Gezegd wordt wel: 'De tegenwoordige staat Israël heeft er recht op Jeruzalem als hoofdstad te hebben.'

-Wat valt daarvan te zeggen als we rekenen met no.5-11?

-En wat als we rekenen met de geschiedenis?

b) Jeruzalem wordt onder meer de heilige stad van de christenen genoemd. Is dat terecht en waarom dan (niet)?

13. Wat wilde David na enkele jaren met de ark doen?

Naar een tent in Jeruzalem overbrengen.

14. Waarom mislukte Davids eerste poging?

Men sprong onzorgvuldig met de ark om, terwijl men daarvoor juist grote eerbied moest hebben omdat God daarop troonde.
(2 Sam.6:2)

15. Wat deed men namelijk?

a) -Men vervoerde de ark op een wagen,

-terwijl God had voorgeschreven dat die door priesters moest worden gedragen.

b) -Iemand raakte de ark aan toen die van de wagen dreigde af te glijden,

-terwijl God had verklaard dat zo'n persoon zou sterven
(Num.4:15) - wat dan ook gebeurd is.

16. Waaruit bleek dat David van z'n fout geleerd heeft?

Toen hij de ark later toch Jeruzalem binnenhaalde, liet hij hem dragen en bracht hij onderweg offers.

-17. a) Soms verontschuldigen wij iemand: 'Hij deed het met de beste bedoelingen.' No.15b maakt duidelijk dat dit argument soms niet deugt. Kun je hiervan een ander voorbeeld geven?

b) Toen David de ark al dansend binnenhaalde, ergerde z'n vrouw Michal zich daaraan. Waarom dan? (zie 2Sam.6:20)

18. Waarvan wordt de intocht van de kerk in het NT een voorproef genoemd?

Van Christus' gang naar de hemel:

- Zoals de ark en dus God zelf (die immers op de ark troonde) omhoog zijn gegaan naar het hoger gelegen Jeruzalem,
- zo is Christus van de aarde opgestegen naar de hemel.

19. Op welk punt is er nog meer overeenkomst tussen beide gebeurtenissen?

- Zoals God na zijn gang naar Jeruzalem via David geschenken uitdeelde aan zijn volk, namelijk allerlei voedsel (2Sam.6:19),
- zo heeft Christus na zijn vertrek naar het hemelse Jeruzalem zijn gemeente ook gaven geschonken: allerlei ambtsdragers. (Ef.4:8,11)

-20. Predikanten en ouderlingen zijn dus gaven van Christus. Mag je dan wel kritiek hebben op hen en waarom dan (niet)?

21. Waarom heeft David geen tempel voor de ark gebouwd?

- a) Hij hoefde dat niet omdat God nog altijd genoeg wilde nemen met een tent. (2Sam.7:5-7)
- b) Hij kon dat niet omdat hij door een veelheid van oorlogen in beslag werd genomen. (1Kon.5:17-19)
- c) Hij mocht dat niet omdat hij bloedige oorlogen moest voeren, terwijl de tempel moest spreken van vrede en rust onder Gods volk. (1Kron.22:8-10)

22. Welke belofte mocht de profeet Natan aan David doorgeven?

'Je koningshuis zal eeuwig voortbestaan en je troon zal nooit wankelen.' (2 Sam.7:16; vergelijk Ps.132)

23. Wanneer is deze belofte vervuld?

- a) Toen David werd opgevolgd door z'n zoon Salomo.
- b) Vooral: toen Davids nakomeling Jezus Christus na zijn gang naar de hemel voor eeuwig koning is geworden.(Luc.1:32-33)

26 DE GLORIE EN ONTLUISTERING VAN KONING DAVID

-0. Lees 2Sam.11-19, 24; noteer je eventuele vragen.

1. Wat was het resultaat van Davids vele oorlogen?

- a) Dat Israël omringd werd met vele vazalstaten.
- b) Dat de belofte werd vervuld die God Abraham al had gegeven: dat Israëls machtssfeer zich zou uitstrekken van Egypte tot aan de Eufraat.

2. Waarom heeft God David deze machtspositie gegeven?

Omdat God zijn volk een voorproef wilde geven:
-Van de tijd dat Davids zoon, Christus, luisterrijk zou regeren, namelijk op de nieuwe aarde (vergelijk Zach.9:9-10), en dus:
-Van de tijd dat God weer zo aanwijsbaar zou regeren dat iedereen Hem wel moet erkennen. (1Kor.15:28)

-3. Als we geloven in Christus, Davids unieke nakomeling, zijn wij ook koning. Wat voor taak hebben wij dan als koning?

-4. In Ps.87:3-6 wordt aangekondigd dat vele niet-Israëlieten zich bij Gods kerk zouden aansluiten.

- a) Hoe is dit in Davids tijd al deels uitgekomen? (zie no.1)
- b) Vanaf welke tijd is dit pas goed uitgekomen?

5. Wat heeft God over David verklaard?

'Jij bent mijn zoon, Ik heb je vandaag verwekt.' (Ps.2:7)

6. Wat wordt met deze goddelijke verklaring bedoeld?

-Niet dat David geboren is uit het eenmalige seksuele contact tussen de godheid en de koningin-moeder, zoals de Egyptenaren over hun vorsten geloofden.
-Maar dat David ter gelegenheid van z'n troonsbestijging door God als zoon is geadopteerd en zo heel nauw met God, zijn Vader, is verbonden. (Ps.89:20-21,27)

7. Wat betekende deze unieke positie voor David (en opvolgers)?

- a) Hij kon in het geval van gehoorzaamheid zeker zijn van Gods zorg voor hem. (Ps.89:22-28)
- b) Hij was Gods onderkoning, trad dus op namens God, zodat via zijn veroveringen God beslag legde op zijn eigendom.

8. Op wie wordt Psalm 2:7 eeuwen later toegepast en waarom?

Op Jezus Christus, want toen Hij levend opstond uit zijn graf en de hemel binnenging heeft God Hem als zijn zoon = zijn onderkoning aangesteld. (Hand.13:32-33)

-9. In Psalm 2 wordt gesproken over het verzet tegen Gods zoon, tegen de koning uit Davids huis. Wie verzetten zich volgens Hand.4:25-27 tegen Christus?

10. Aan welke wandaden maakte David zich schuldig?

- a) Hij verwekte een kind bij Batseba terwijl haar man Uria deelnam aan een veldtocht.
- b) Hij liet Uria terugkomen, in de hoop dat die later Batseba's zwangerschap aan zichzelf kon toeschrijven - wat mislukte omdat Uria solidair was met z'n collega's in het veld en daarom weigerde thuis te overnachten.
- c) Hij gaf Uria bij diens terugreis een brief mee voor Joab die moest zorgen dat Uria zou sneuvelen - wat toen gebeurd is.

11. Hoe werd dit alles in die tijd beoordeeld?

- De toenmalige oosterse vorsten konden zich haast iedere willekeur en bruutheid veroorloven.
- Maar God nam dit hoog op en gaf daarom de profeet Natan de opdracht David erop aan te spreken.

12. Wat erkende David in reactie op Natans kritiek?

- a) Dat hij God ongehoorzaam was geweest. (Ps.51:6a)
- b) Dat er bij hem uitgekomen was wat er bij hem inzate van z'n verwekking af. (Ps.51:7)

Les 26 (vervolg)

- 13. a) Het bovengenoemde maakt duidelijk dat koning David in de Bijbel niet wordt verheerlijkt maar dat er volop aandacht is voor z'n donkere kant. Dit heeft vast alles te maken met de manier waarop de gelovigen God hebben leren kennen. Kun je dat uitleggen?
- b) Hoe zou het komen dat David ondanks z'n wandaden toch 'een man naar Gods hart' (1Sam.13:14; Hand.13:22) wordt genoemd?
- c) Wat heeft 13a-b ons te zeggen over ons omgaan met elkaar?

14. Op hem als koning kon de doodstraf moeilijk worden toegepast. Toch heeft David zwaar geboet. Hoe dan?

Vier zoons van hem zijn voortijdig omgekomen:

- a) Het zoontje van hem en Batseba stierf.
- b) Amnon werd door z'n halfbroer Absalom vermoord omdat hij Absaloms zuster Tamar had verkracht.
- c) Absalom werd door Joab gedood nadat hij tegen z'n vader in opstand was gekomen en zich in de strijd met z'n hoofd en lange haren klem had gereden in een boom.
- d) Adonia werd na Davids dood terechtgesteld omdat hij tweemaal hoogverraad had gepleegd. (zie les 28.2a)

15. Welke raadsheer van David koos partij voor Absalom?

Achitofel, die mogelijk Batseba's grootvader was.

16. Welk advies gaf hij Absalom en waarom?

Om David meteen te achtervolgen omdat die dan nog vermoeid zou zijn en weinig soldaten verzameld zou hebben.

17. Wat was het gevolg ervan dat Absalom niet luisterde?

- a) Dat Achitofel zichzelf ophing omdat hij begreep dat Absaloms ondergang nu onvermijdelijk was.
- b) Dat David gelegenheid kreeg om onder leiding van Joab genoeg soldaten te werven om de opstand neer te slaan.

18. Wat was er verkeerd aan dat David eens alle mannen liet tellen die de wapens konden voeren?

Omdat hij zo z'n eigen glorie wilde laten uitkomen, alsof Israël zijn bezit was waarop hij trots kon zijn.

19. Toch wordt gezegd dat het God was die David tot die telling aanzette. Wat wordt daarmee dan bedoeld?

-Dat God er de bewerkende oorzaak van was dat David ernaar toegroeide om te gaan tellen.

-Want Hij wilde Davids hoogmoed aan het licht laten komen.

20. Waarom pleit Gods activiteit als bewerkende oorzaak David toch niet vrij?

Hij was de schuldige oorzaak van dat groeiproces, want het was zijn keuze dat hij zich door z'n hoogmoed liet leiden.

- 21. Volgens 1Kron.21 heeft Satan David tot die telling aangezet. Hoe kunnen we dat rijmen met no.19?

22. Uit welke drie straffen liet God David toen kiezen en op welk moment stopte Hij de gekozen straf?

a) De keuze was: hongersnood, vluchten voor vijanden en de pest; elk ervan trof David in het volk waarop hij zo trots was.

b) God stopte de gekozen straf, de pest, toen David een altaar gebouwd had en daarop had geofferd.

23. Zijn zo nschuldigen slachtoffer geworden van Davids trots?

Nee: vermeld wordt dat God kwaad was op Israël; mogelijk wilde Hij hen alsnog straffen voor hun opstand onder Absalom.

24. Wat bewijst Davids herhaalde falen?

Dat er een koning nodig is die z'n taak zonder falen, dus afdoende kan uitvoeren: = Jezus Christus.

27 DAVID EN DE EREDIENST; DE PSALMEN; BIDDEN

-0. Lees 1Kron.22, 28-29 en no.7 met de psalmen die daarin genoemd worden; noteer je eventuele vragen.

1. Wat wordt bedoeld met 'het voorschrift van David'?

De regelingen die David in opdracht van God heeft getroffen voor de Leviëten ten behoeve van de eredienst in de tempel die Salomo zou bouwen. (1Kron.23-26; 2Kron.8:14)

2. Wat waren de verschillende functies die de Leviëten kregen?

- a) Helpers van de priesters voor de offers.
- b) Musici, 'die in de zangkunst voor de HEER waren opgeleid.'
- c) Poortwachters, schatbewaarders, rechters, ambtenaren.

3. Wat kunnen we uit Davids voorschrift afleiden voor ons opzetten van de eredienst?

- a) Dat we daarbij niets moeten overlaten aan het toeval of aan onze persoonlijke emoties, en dus:
- b) Dat we ordelijk en deskundig te werk moeten gaan.

4. Wat is een onmisbaar onderdeel van de eredienst?

Het zingen van psalmen: de letterlijke tekst (Engelse traditie) of een berijming in strofen (de Geneefse traditie van Calvijn).

5. Hoeveel Psalmen staat er in de Bijbel?

- a) Het OT bevat een aparte bundel met 150 psalmen, gedicht door David, Asaf, de Korachieten e.a.
- b) Daarnaast bevatten het OT en NT bekende liederen als:
  - Het lied bij de Rietzee. (Ex.15:1-21)
  - Het lied van Mozes. (Deut.32:1-43)
  - Het lied van Hanna. (1 Sam.2:1-10)
  - De lofzang van Maria. (Luc.1:46-55)
  - De lofzang van Zacharias. (Luc.1:67-79)
  - De lofzang van Simeon. (Luc.2:28-32)

- 6. Vergelijk Psalm 1 in de Bijbel en Psalm 1 in het Gereformeerd Kerkboek. Wat voor verschil is er tussen beide psalmen?
7. Noem eens zes soorten psalmen uit de bundel van 150.
- 1 Lofpsalmen, waarin God geprezen wordt om:
    - zijn luister in de natuur, bijvoorbeeld Ps.8,104;
    - zijn koning-zijn van de wereld, bijvoorbeeld Ps.98,99;
    - zijn grote daden in het verleden, bijvoorbeeld Ps.105.
  - 2 Dankpsalmen, waarin God wordt gedankt voor de gunsten die Hij heeft bewezen, bijvoorbeeld Ps.107,138.
  - 3 Smeekpsalmen, waarin gelovigen hun nood (moeiten of overtredingen) aan God klagen en smeken om uitredding, bijvoorbeeld Ps.32,44,88,130.
  - 4 Psalmen over de rechtvaardige en de zondaar, waarin de opdracht, belofte en/of bedreiging van het verbond wordt benadrukt, bijvoorbeeld Ps.1,15.
  - 5 Koningspsalmen, waarin de positie en betekenis van de door God aangestelde koning (David, Salomo en zo Christus) wordt bezongen, bijvoorbeeld Ps.72.
  - 6 Bedevaartslieiders, waarin de reis naar Jeruzalem met haar tempel wordt bezongen, bijvoorbeeld Ps.84,121.
- 8. In de Hebreeuwse psalmen wordt geen rijm gebruikt maar verschillende soorten parallellisme. Wat valt je op als je 3a en 3b, 4a en 4b alsook 6a en 6b uit Psalm 25 met elkaar vergelijkt?
- 3a Zij die op u hopen worden niet beschaamd,
  - 3b beschaamd worden zij die u achteloos verraden.
  - 4a Maak mij, HEER, met uw wegen vertrouwd,
  - 4b leer mij uw paden te gaan.
  - 6a Denk aan uw barmhartigheid, HEER,
  - 6b aan uw liefde door de eeuwen heen.
9. De psalmen leren ons dus hoe we moeten en mogen bidden. Maar tot wie bidden we eigenlijk?

Tot Hem die door Christus onze Vader in de hemel is.

10. Hoe moeten en mogen we ons dan ook tot God richten?

Als een kind, dus: bescheiden en vertrouweljk.

Les 27 (vervolg)

11. Waarom moeten we God bescheiden benaderen?

Er is een fundamenteel verschil tussen Hem en ons:

- a) We zijn kwetsbare schepselen van God de Schepper.
- b) We zijn ongehoorzaam en dus afhankelijk van Gods vergeving.

12. Waarom kunnen we God vertrouwelijk benaderen?

Als onze Vader wil Hij dat we met Hem delen wat er bij ons leeft aan vreugde, verdriet en zorgen.

13. Welke vijf onderwerpen moeten regelmatig in onze gebeden voorkomen?

1 Lof, dank:

- Voor om Gods liefde door Christus.
- Maar ook om Gods verdere geschenken zoals: de natuur, relaties, gezondheid, geld enz.

2 Vergeving:

- Voor onze overtredingen in het algemeen.
- Zo mogelijk ook voor met name genoemde overtredingen.

3 Moeiten: Die mogen we vergaand voorleggen:

- Als we maar niet opstandig zijn en God geen verwijten maken, en dus:
- Als we het maar aanvaarden dat Gods bedoelingen in het heden ons vaak onbekend zijn.

4 Verzoeken:

- Alleen om wat we echt nodig hebben voor wat onze taak is.
- Als we maar beseffen dat we alles maar beperkt kunnen overzien en dus dat God voor ons iets anders nodig kan vinden dan wijzelf.

5 Voorbede:

- Voor onze medemensen: familie, vrienden, medegelovigen, de overheid en zelfs vijanden.
- Dit uit liefde en/of respect voor hen.

-14. Waarom doen rooms-katholieken in hun bidden vaak een beroep op Maria en andere heiligen?

15. Vaak sluiten we ons gebed af met de woorden: 'om Christus' wil' of: 'in Jezus' naam'. Wat betekenen deze slotwoorden?

We leggen ons gebed aan God voor met een beroep op Christus' werk. Omdat Hij zich voor ons heeft opgeofferd:

- a) rekent God het ons niet aan dat we telkens falen, ook in ons bidden;
- b) is God bereid te luisteren naar ons bidden en daarop te reageren.

16. Hoe krijg je zekerheid dat God naar je luistert?

-Niet door af te gaan op je gevoel dat je contact maakt, want dat voel je vaak helemaal niet.

-Maar door te vertrouwen op Gods belofte dat Hij luistert, en daarmee kom je nooit bedrogen uit. (vergelijk Ps.145:18-19)

- 17. Geef eens een voorbeeld van de onopvallende manier waarop God onze gebeden vaak verhoort.

18. Wat krijgen we altijd als we erom vragen, en waarom?

De hulp van de Heilige Geest, want die hebben we altijd nodig om als christen te kunnen leven.

- 19. a) In 1Tess.5:17 staat: 'Bid zonder ophouden'. Wat wordt daarmee bedoeld en hoe kun je dat bereiken?
b) Wat is erop tegen alleen te bidden als je er behoefte aan hebt?

20. Welk gebed heeft Christus ons geleerd en welke onderwerpen komen daarin aan de orde?

Het Onze Vader, met deze zes onderwerpen:

1 Uw naam	4 Ons brood
2 Uw koninkrijk	5 Onze schulden
3 Uw wil	6 Onze kwetsbaarheid

- 21. Wat kunnen we van dit gebed leren?

28 SALOMO; RECHABEAM EN JEROBEAM

-0. Lees 1Kon.1-5, 8; 10:1-13; 11-13; noteer je eventuele vragen.

1. Wie wees God aan als Davids opvolger en werd tegelijk stamvader van Christus?

Salomo, al was hij niet Davids oudste zoon en al was 'de vrouw van Uria' (Mat.1:6), Batseba, z'n moeder.

2. Welke twee personen heeft Salomo aan het begin van z'n regering terechtgesteld en wat was daarvan de reden?

a) Z'n halfbroer Adonia, wegens hoogverraad:

-hij had geprobeerd David op te volgen;

-hij had gevraagd te mogen trouwen met een bijvrouw van David, wat in die tijd meteen een greep naar de macht was.

b) Davids generaal Joab:

-hij was handlanger geweest van Adonia;

-hij had vroeger een collega vermoord (= 1es 25.2b).

3. Wat heeft God Salomo in overstelpende mate gegeven?

a) Op diens verzoek, gedaan in een droom: wijsheid.

b) Met erbij als toegift: rijkdom, roem en een lang leven.

4. Waaruit bleek Salomo's wijsheid?

a) Hij stelde talloze spreuken op.

b) Hij wist moeilijke zaken te ontwarren; zo kon hij aan het licht brengen wie van twee hoeren de moeder was van een baby die beiden opeisten (namelijk de vrouw die het kind liever de ander gunde dan dat dit in tweeën gedeeld werd).

5. Waaruit bleek Salomo's roem?

-Van heinde en verre kwamen mensen naar Salomo om z'n glorie te bewonderen.

-Met name wordt genoemd: de koningin van Seba, die verklaarde dat zij nog niet de helft te horen had gekregen.

6. Wat was het rijk van Salomo door dit alles? (vergelijk Ps.72)
Een voorproef van het rijk vol vreugde dat Christus zal stichten.
7. Wat heeft Salomo gebouwd?
  - a) Een tempel met toebehoren, in overeenstemming met het ontwerp van David, waar hij 7 jaar over deed.
  - b) Een koninklijk paleis, waar hij 13 jaar over deed.
- 8. Bij de tempel bouw schakelde Salomo ook heidenen in.
Wat kunnen we daarvan leren voor ons kerkelijk leven?
9. Wat gebeurde er bij de inwijding van de tempel?
  - Net als bij de inwijding van de tabernakel, vervulde Gods glorie, omhuld door een wolk, het heiligdom,
  - als teken ervan dat God onder zijn volk was komen wonen, tronend op de cherubs van de ark.
- 10. Hoe kunnen we dit wonen van God rijmen met 1Kon.8:27?
11. Wat is er allemaal met de tempel gebeurd?
  - a) -Die is verwoest door Nebukadnessar, koning van Babel (in 586, = 400 jaar na Salomo),
-als straf voor Israëls ontrouw.
  - b) Die is na de ballingschap herbouwd (± 516).
  - c) Die is uitgebreid door Herodes, koning namens de Romeinen (in de tijd vóór Christus' geboorte).
  - d) -Die is verwoest door de Romeinen (in 70),
-als gevolg van het feit dat de tempel geen functie meer had sinds het sterven van Christus (zie les 25.8).
12. Wat voor verkeers deed Salomo jaren later?
  - Hij verbond zich met vele heidense vrouwen (die vooral fungeerden als bekrachtiging van politieke bondgenootschappen).
  - Hij liet zich door hen overhalen tot afgoderij.

Les 28 (vervolg)

13. Wat voor straf kondigde God Salomo toen aan?

Het rijk van de twaalf stammen zou in twee rijken uiteenvallen, langs scheidslijnen die al in Davids tijd bestonden (les 25.1).

14. Wie werden na Salomo's dood, vanaf 931 (zie les 55), koning?

- a) Z'n zoon Rechabeam, over het zuidelijke tweestammenrijk Juda (Juda en Benjamin), met Jeruzalem als hoofdstad.
- b) Z'n vijand Jerobeam, over het noordelijke tienstammenrijk Israël (met name Efraïm), met later Samaria als hoofdstad.

-15. a) Israëls kritiek op Salomo was dat hij hen te zwaar had belast (1Kon.12:4). Wat valt daarvan te zeggen als je 1Kon.4:20;5:5 vergelijkt met 5:27-30?

- b) Dat zelfs Salomo met z'n wijsheid en rijkdom uiteindelijk mislukt is, activeert als het goed is verlangen bij ons. Verlangen waarnaar dan?

16. Wat deed Jerobeam op godsdienstig gebied?

Hij liet in z'n noordelijke tienstammenrijk twee gouden stierkalveren opstellen:

- één in Dan, in het uiterste noorden;
- één in Betel, in het uiterste zuiden, op de weg naar Jeruzalem.

17. Wat voor godsdienstige functie hadden die twee stierkalveren?

- Ze hadden niet de bedoeling Israël bij God vandaan te halen.
- Maar ze moesten God zichtbaar en tastbaar vertegenwoordigen - op een manier waarmee de heidenen vertrouwd waren.

18. Wat wilde Jerobeam daarmee bereiken en waarom?

- Hij wilde bereiken dat z'n onderdanen niet meer naar de tempel in Jeruzalem zouden optrekken.
- Want hij was bang dat ze door hun bezoeken aan Jeruzalem Rechabeam als koning terug wilden hebben.

19. Waarom was het erg dat Jerobeam God met behulp van zelfvervaardigde beelden liet vereren?
- a) Omdat God dit in het tweede gebod verboden heeft, want Hij is niet via beelden maar via zijn Woord dichtbij zijn volk.
  - b) Omdat dit onvermijdelijk ernstige gevolgen heeft.
20. Welke gevolgen dan?
- Wie God met zelfbedachte en/of zelfgemaakte beelden vereert:
-werkt met een al te menselijke voorstelling van God,
-waardoor hij God kwijtraakt en tot afgoderij vervalt.
21. Hoe is de waarheid hiervan gebleken in de geschiedenis van het noordelijke Israël?
- a) Tot aan het einde van z'n bestaan als volk (722) heeft Israël vastgehouden aan deze dienst van de gouden kalveren. (vergelijk 2Kon.17:16a)
  - b) Al gauw werd Israël al meer ontrouw aan Gods verbond en ging men er zelfs toe over afgoden, zoals Baäl, te vereren. (vergelijk 2Kon.17:16b)
- 22. Wie God ongehoorzaam is, vervalt gauw van kwaad tot erger.
- a) Hoe staat dat in Jak.1:14-15?
  - b) Wat kunnen wij daarvan leren?
23. Wat gebeurde er tijdens het inwijdingsfeest in Betel?
- a) Toen verscheen er een profeet uit Juda die aankondigde dat het altaar door een koning uit Davids huis, Josia, ontwijd zou worden (zie les 33.1c).
  - b) Toen scheurde het altaar en viel de as eraf, als bevestiging ervan dat die profeet namens God sprak en dat die ontwijding zeker zou gebeuren.
- 24. Die profeet uit Juda moest van God tijdens z'n terugreis naar Juda elk contact met de bewoners van Betel vermijden.
- a) Waarom zou God dat opgedragen hebben?
  - b) Wat kunnen we daarvan leren voor ons christen-zijn?

29 ACHAB; ELIA

-0. Lees 1Kon.16:23-34; 17-22; noteer je eventuele vragen.

1. Wat is de overeenkomst en het verschil tussen 2Samuël tot en met 1-2Koningen en 1-2Kronieken?

In beide delen van de Bijbel wordt de geschiedenis verteld van de koningen vanaf David, maar:

- a) -In 2Samuël-Koningen wordt over Juda en Israël verteld.
-Daarbij wordt brede aandacht gegeven aan het optreden van de profeten Elia en Elisa in het noordelijke tien-stammenrijk Israël.
- b) -In Kronieken wordt, na vele registers, alleen over het zuidelijke tweestammenrijk Juda verteld.
-Daarbij wordt brede aandacht gegeven aan de tempel met z'n priesters en (musicerende) Levieten.

-2. Het boek Kronieken begint met Adam, de stamvader van de mensheid, en vertelt dan uitgebreid over Juda, de stam van David. Daaruit kunnen we afleiden dat Juda en Davids huis belangrijk zijn voor de geschiedenis van de mensheid. Hoe zo dan?

3. Wie kwam na de ondergang van Jerobeams huis tenslotte aan het bewind in Israël en wat valt er van hem te vertellen?

Achab (zie ook les 55):

- a) Hij trouwde met Izebel, koningsdochter uit Sidon, het centrum van de dienst van de afgod Baäl, met als gevolg:
- b) Hij zette zich in voor invoering van deze dienst van Baäl, waarom hij telkens te maken kreeg met de profeet Elia.

-4. In strijd met Jozua's opdracht (zie les 20.13) liet Achab Jericho als vesting herbouwen.

- a) Waarom was dat militair-strategisch gezien verstandig?
- b) Maar wat weigerde hij te aanvaarden? (zie les 20.14)

5. Welke straf moest Elia eens namens God Achab aankondigen?

Dat er geen regen en dauw meer zou vallen.

6. Gods straf hing samen met Israëls overtreding: de dienst van Baäl. Want wat geloofde men van Baäl?

Dat hij door middel van onweersbuien en regens voor vruchtbaarheid zorgde.

7. Wat liet God door die droogte dan ook uitkomen?

-Dat Baäl niet voor vruchtbaarheid kon zorgen, dus:
-Dat Baäl geen echte God was en het dus niet waard was dat mensen op hem vertrouwden.

8. Hoe heeft God in die tijd van droogte en hongersnood voor Elia gezorgd?

a) Eerst werd hij door raven van eten voorzien.
b) Daarna werd hij te Sarefat, in het land Sidon, door een weduwe onderhouden, met behulp van olie en meel die niet opraakten.

9. Wat gebeurde er met de zoon van die weduwe?

Die stierf maar werd op Elia's gebed weer levend.

10. Wat hield God door deze gebeurtenissen Israël voor?

a) Dat ze zich ervoor moesten schamen dat een heidense vrouw hen voorging in het vertrouwen op God en in het erkennen van Gods profeet.
b) Dat het aan hun eigen ongeloof te wijten was dat Gods gunst aan hun weduwen voorbijging en een heidense weduwe te beurt viel. (vergelijk Luc.4:24-26)

11. Wat sprak Elia na 3½ jaar met Achab af?

a) Heel Israël zou op de berg Karmel bijeenkomen.
b) Daar zouden Baäls priesters een offer klaarmaken en Baäl vragen dat met de bliksem aan te steken.
c) Daarna zou Elia de HEER vragen het door hem klaargemaakte offer aan te steken.

Les 29 (vervolg)

12. Hoe liep deze strijd af?

- a) Wat de priesters ook deden, Baäl reageerde niet.
- b) Elia sprak slechts een kort gebed uit, waarop de HEER het kletsnat gemaakte offer èn altaar met de bliksem verteerde.

-13. Waarom moesten Baäl en de HEER uitgerekend reageren met de bliksem? (vergelijk no.6)

14. Wat gebeurde hierna?

- a) De Israëlieten erkenden de HEER (Jahwe) als God.
- b) De priesters van Baäl werden terechtgesteld.
- c) Nadat Elia zevenmaal erom gebeden had, liet God het stortregenen. (vergelijk Jak.5:16b-18)

15. Wat was het trieste vervolg op dit alles?

Izebel dreigde Elia met de dood, waarop hij vluchtte naar de berg Horeb, waar God zijn verbond met Israël was begonnen.

16. Onder welke omstandigheden verscheen God daar aan Elia?

- Niet toen er achtereenvolgens een krachtige wind(vlaag), een aardbeving en een vuur te merken waren.
- Maar toen er een gefluister klonk van een zachte bries.

17. Wat maakte God op deze manier duidelijk aan Elia?

- a) Dat Hij straffend zou optreden tegen Israël.
- b) Dat Hij vooral met zijn vergevende liefde zou komen.

18. Hoe liet God tegenover Elia zijn vergevende liefde uitkomen?

Door hem te bemoedigen met een belofte: Hij zou een rest overlaten van 7000 gelovigen die niet voor Baäl zouden knielen.

- 19. a) Waarom dat ronde getal 7000?
b) Wat voor bemoedigends kunnen we halen uit no.18?

20. Wie is door Izebel vermoord en wat valt daarvan te vertellen?

Nabot:

- a) Hij bezat een wijngaard bij Achabs paleis in Jizreël.
b) Omdat dit een erfelijk bezit was, aan zijn familie geschonken door God (Lev. 25:23), weigerde hij dit aan Achab te verkopen, ondanks diens aandrang.
c) Met instemming van Achab liet Izebel Nabot vals beschuldigen van godslastering en majesteitsschennis, waarom hij toen met z'n zoons door steniging werd terechtgesteld.

21. Wat moest Elia om deze wandaad namens God bekendmaken?

- a) Dat Achabs bloed door de honden opgelikt zou worden zoals gebeurd was met Nabots bloed.
b) Dat Izebels lijk door honden verslonden zou worden.

22. Tegen welke stad ondernam Achab eens een veldtocht?

Ramot in Gilead, dat Aram op Israël had veroverd.

23. Achabs veldtocht was niet louter militair. Leg dat eens uit.

- a) God had Kanaän en omstreken aan Israël beloofd, maar op voorwaarde dat ze trouw bleven aan Hem.
b) Achabs veldtocht was dus een poging de vervulling van Gods belofte af te dwingen zonder gehoorzaam te willen zijn.

24. Hoe was de afloop van deze veldtocht?

- a) Israël werd verslagen, terwijl Achab, ondanks z'n vermomming, dodelijk werd getroffen.
b) Bij het schoonwassen van z'n strijdwagen werd Achabs bloed door honden opgelikt.

-25. Wat heeft deze afloop ons vandaag nog te zeggen?

30 JOSAFAT; ELISA; JEHU; ATALJA EN JOAS

-0. Lees 2Kon.1-12; noteer je eventuele vragen.

1. Wie was er in Elia's tijd koning over Juda; wat was er goed aan hem en wat verkeerd?

Josafat (zie ook les 55):

- a) Goed aan hem was: dat hij God diende zoals z'n voorvader David en dat hij Juda liet onderrichten in Mozes' wet.
- b) Verkeerd aan hem was: dat hij z'n oudste zoon liet trouwen met Atalja, dochter van Achab en Izebel en dat hij herhaaldelijk samenwerkte met Achabs huis.

2. Om als christen verantwoord te kunnen samenwerken met anders-denken, waar moeten we duidelijkheid over hebben?

- a) Of het nagestreefde dóel aanvaardbaar is.
- b) Of de gehanteerde middelen aanvaardbaar zijn.
- c) Of we geen verantwoording dragen voor wat anderen vanuit hun overtuiging zeggen en doen.

Kortom: of er geen woorden en/of daden van ons gevraagd worden die ons in strijd brengen met Gods Woord.

-3. Geef voorbeelden van samenwerking met anders-denken.

4. Welk wonder verrichtte Elia vlak voor z'n vertrek?

-Hij sloeg met z'n mantel van kameelhaar op het Jordaanwater, -waarna dit naar links en rechts wegvloede en hij met z'n dienaar Elisa droogvoets kon oversteken.

5. Waarom liet God Elia dit wonder verrichten?

- a) Om Israël te herinneren aan vroegere, soortgelijke gebeurtenissen: het oversteken van de Rietzee onder leiding van Mozes en van de Jordaan onder leiding van Jozua, en zo:
- b) Om Israël duidelijk te maken dat Hij dezelfde was gebleven en dus nog altijd in staat was: voor zijn kinderen te zorgen en zijn vijanden af te straffen.

6. Hoe maakte God toen een einde aan Elia's optreden?

Door hem tijdens een hevig onweer in een wagen van vuur met paarden van vuur (= als het ware met militaire eer) naar de hemel te halen. (vergelijk les 6.1a)

7. Waarom heeft God Elia dit laten overkomen?

Om de gelovigen ermee te bemoedigen en de ongelovigen ervoor te waarschuwen dat de overwinning:

-niet aan Achabs huis is en ook niet aan Baäl,
-maar aan God is met zijn beloften en bedreigingen.

-8. De gang naar de hemel van Elia en die van Christus hebben een verschillende betekenis voor ons. Geef dat eens aan.

9. Waar had Elisa z'n meester Elia vóór diens vertrek om gevraagd en waarom wilde hij dat?

-Elisa vroeg om een dubbel deel van de Geest die Elia bezielde,
= hij vroeg om het erfdeel van de oudste zoon. (Deut.21:17)
-Want hij wilde graag Elia's opvolger worden.

10. Waaruit bleek dat God Elisa's verzoek inwilligde?

- a) Bij Elia's vertrek bleef diens mantel voor Elisa's voeten liggen.
- b) Ook Elisa kon daarmee de Jordaan droogvoets oversteken.

11. Wat wilde God door Elisa's optreden als profeet aantonen?

- a) Dat Hij de beloften van zijn verbond waarmaakt tegenover wie gehoorzaam is aan Hem.
- b) Dat Hij de bedreigingen van zijn verbond waarmaakt tegenover wie ongehoorzaam is aan Hem.

12. Waarin stimuleerde God de Israëlieten op deze manier?

Om trouw te zijn aan de opdrachten van zijn verbond.

Les 30 (vervolg)

13. Noem eens drie wonderen van Elisa waaruit blijkt dat God de beloften van zijn verbond waarmaakte.
- a) In Jericho maakte Elisa het bronwater gezond.
  - b) Om een weduwe van haar schulden te bevrijden liet Elisa haar met een klein kruikje olie vele vaten volgieten.
  - c) Uit dank voor haar gastvrijheid kondigde Elisa z'n gastvrouw in Sunem de geboorte aan van een zoon en maakte hij die jaren later weer levend toen die gestorven was.
14. Noem eens een gebeurtenis waaruit blijkt dat God de bedreigingen van zijn verbond waarmaakte.
- Bij Betel vervloekte Elisa jongelui die hem bespotten en daarmee z'n optreden als profeet en zo de voortgang van Gods Woord op het spel zetten.
  - Daarna werden 42 van die kinderen door twee berinnen verscheurd.
- 15. a) Tegenwoordig hebben veel lezers grote moeite met dit gebeuren. Wat valt van deze moeite te zeggen?
b) Wat kunnen we uit dit gebeuren afleiden voor de verantwoordelijkheid van ouders?
16. Hoe bleek dat Elisa betrokken was bij de politiek van de koning van Israël?
- a) Hij ging mee met de koning toen die - samen met Josafat, zie no.1 - optrok tegen de opstandige koning van Moab.
  - b) Hij trad tijdens die veldtocht ook op als profeet: namens God kondigde hij de overwinning aan van Israël.
17. a) Maar Elisa gaf de Israëlieten ook een opdracht (zie 2Kon. 3:18-19). Waarom kan die opdracht geen boodschap van God zijn maar moet Elisa dit op éigen gezag hebben uitgesproken? (zie Deut.20:19-20)
b) Hoe moeten kerkleden gezien no.17a dan ook luisteren naar preken van predikanten? (vergelijk Hebr.13:17)

18. Wie is door Elisa van huidvraat (NBG: melaatsheid) genezen? Vertel daar eens over.

Naäman, de bevelhebber van het vijandige Aramese leger.
-Hij moest iets doen wat z'n eer te na was: zichzelf zevenmaal onderdompelen in de rivier de Jordaan.
-Zo werd hem geleerd dat hij, ondanks z'n positie, tegenover God een bedelaar was met lege handen.

- 19. a) Elisa wees Naämans giften af. Wat wilde hij daardoor duidelijk maken aan Naäman? (2Kon.5:15-16)
b) En wat kunnen wij daarvan leren over God?

20. Wat betekende Naämans genezing voor Israël?

- a) Een waarschuwing dat ze hun voorrechten konden kwijtraken aan buitenstaanders. (vergelijk les 29.10)
b) Een aansporing om gebruik te maken van hun voorrechten (Gods verbond en Woord).

21. Wie liet Elisa zalven als nieuwe koning van Israël en wie werden door toedoen van die nieuwe koning omgebracht?

Jehu, de generaal van de koning. Door zijn toedoen werden omgebracht:

- a) De koning van Israël, Achabs zoon, wiens lijk Jehu op de akker van Nabot liet gooien.
b) De toevallig aanwezige koning van Juda, zoon van Atalja en dus Achabs kleinzoon.
c) Izebel, die Jehu uit het raam van haar paleis in Jizreël liet gooien, waarna honden haar opaten.
d) De verdere leden van Achabs huis.

22. Wat gebeurde er intussen in het zuidelijke rijk Juda?

- a) Atalja, Achabs dochter, roeide heel Davids huis uit en maakte zichzelf koningin.
b) Alleen haar kleinzoon Joas ontkwam dankzij een tante van hem, getrouwd met de hogepriester.
c) Na enkele jaren werd een staatsgreep gepleegd: de 7-jarige Joas werd als koning uitgeroepen en Atalja werd gedood.

31 JONA; AMOS EN HOSEA; DE ONDERGANG VAN ISRAËL

-0. Lees 2Kon.14-17; Hos.1-4, 11-14; Amos 2-3, 9; Jona 1-4; noteer je eventuele vragen.

1. Onder welke koning had Israël een laatste opbloei?

Onder Jerobeam II, een nakomeling van Jehu.

2. Door wie liet God die opbloei aankondigen en waarom?

Door de profeet Jona, want God had medelijden met Israëls moeiten en wilde Israël nog een tijd laten voortbestaan.

3. Welke opdracht kreeg Jona ook nog van God?

Hij moest naar Nineve gaan en daar aankondigen:
-dat God de stad over 40 dagen zou verwoesten,
-als de bewoners hun leven niet beterden.

4. Hoe reageerde Jona op deze opdracht en waarom zo?

-Hij weigerde die boodschap uit te dragen,
-want hij was bang (!) dat de bewoners van Nineve zouden luisteren en dat God de stad dan zou sparen.

5. Waarom zag Jona uit naar de verwoesting van Nineve?

-Omdat Nineve de hoofdstad was van het hédense Assur.
-Omdat Nineve zich ontwikkelde tot vijand van Israël.

6. Hoe ging het verder met Jona?

- a) In plaats dat hij naar het oosten reisde, vluchtte hij met een schip naar het westen.
- b) Tijdens een zware storm liet hij zich overboord gooien, waarop een grote vis hem opslokte.
- c) Na drie dagen spuwde die vis hem uit, waarna hij alsnog z'n opdracht uitvoerde.

7. Wat gebeurde er vervolgens met Nineve?

- De stad kwam tot inkeer en werd door God gespaard.
- Dit tot ergernis van Jona.

- 8. a) Later heeft God Nineve om haar goddeloosheid toch laten verwoesten. Gods houding in Jona's tijd moeten we daarom typeren als geduld (NBG: lankmoedigheid).
Wat wordt blijkbaar met deze typering bedoeld?
- b) Ook vandaag is er sprake van Gods geduld. Wat heeft Gods geduld òns dan te zeggen? (vergelijk 2Petr.3:9)

9. Wat deed God om de geërgerde Jona tot inkeer te brengen?

- Hij liet in één nacht een wonderboom (de snel-groeiende ricinus-struik) opkomen om Jona schaduw te bezorgen.
- Een dag later liet Hij die al weer verdorren.

10. Wat maakte God Jona hierdoor duidelijk?

- Dat hij niet het recht had zich kwaad te maken over Gods sparen van Nineve:
- Want Jona was al begaan met een boom, aan de groei waarvan hij niets had bijgedragen.
  - Maar dan had God, als Maker van alles, het volste recht begaan te zijn met Nineve en haar vele mensen en dieren.

11. Wat hield God door dit alles de Israëlieten voor?

- a) Dat ze hun zelfgenoegzaamheid moesten afleggen:
- Gods gunst was niet voor hen gereserveerd,
  - maar kon (ook) naar anderen uitgaan.
- b) Dat ze zich moesten schamen:
- Ze hadden veel meer van God gekregen dan Nineve;
  - toch hadden zij gewéigerd naar God te luisteren.

-12. Wat kunnen we van het boek Jona leren:

- a) Over Gods houding tegenover mens en dier? (zie no.10)
- b) Voor onze houding tegenover buitenkerkelijken? (zie no.11a)
- c) Voor onze taak tegenover onszelf? (zie no.11b)

Les 31 (vervolg)

13. Christus bracht deze geschiedenis ter sprake tegenover vijandige kerkleiders, want waar wees Hij hen op?

- a) Ze moesten genoeg nemen met 'het teken van Jona' = Christus' verblijf in en opstaan uit het graf.
- b) Maar ze zouden zich daardoor niet laten overtuigen, zodat bij Gods eindvonnis de Ninevieten hen zouden veroordelen, want zij waren wel tot inkeer gekomen. (Mat.12:38-41)

14. Welke profeet keerde zich tijdens Jerobeam II tegen Israëls ontrouw en wat valt van hem te vertellen?

Amos (zie ook les 55):

- a) Hij was schapenfokker en vijgenkweker.
- b) Hij sprak onder andere tot de deelnemers van een godsdienstig feest in Betel, waarom hij door de priester van Betel de stad werd uitgejaagd.

-15. In Am.9:11 kondigt God aan: 'Dan zal Ik het vervallen huis van David herbouwen.' Op welke tijd slaat dat? (Hand. 15:13-16)

16. Welke profeet trad na de dood van Jerobeam II op in Israël en wat valt er van hem te vertellen?

Hosea:

- a) Hij moest van God trouwen met een hoerige vrouw omdat z'n huwelijk dienst moest doen als een voorbeeld van Gods omgang met het ontrouwe Israël.
- b) Hij moest z'n kinderen symbolische namen geven (bijvoorbeeld Lo-Ammi = Niet-Mijn-volk) als een aanduiding ervan dat God zich voorlopig van Israël afkeerde.
- c) Ook mocht hij aankondigen dat eens weer zou gelden: Ammi = Mijn volk, want God zou weer in liefde naar zijn volk omzien.

-17. Later past Petrus deze naamsverandering toe op de heidenen.

- a) In welke tijd waren die nog Lo-Ammi, 'geen volk'?
- b) Waardoor werden ze 'Ammi', Gods volk? (zie 1Petr.2:10)

18. Hoe ging het met Israël na de dood van Jerobeam II?

- a) De ene bloedige staatsgreep na de andere werd gepleegd. (vergelijk Hos.8:4)
- b) In 722 werd Israël met de hoofdstad Samaria door Assur veroverd en werd de toplaag van de bevolking weggevoerd.

19. Waarom maakte God een einde aan Israëls bestaan?

Als straf voor Israëls wandaden:

- a) Men bleef vasthouden aan Jerobeams eredienst van het stierkalf in Dan maar vooral in Betel.
- b) Men liet zich vaak in met de eredienst van afgoden als Baäl en Moloch, met daarbij gruwelen als ontucht en kinderoffers.
- c) Men weigerde naar de profeten te luisteren en trouw te worden aan de opdrachten van Gods verbond.

20. Wat gebeurde er na 722 met de Israëlieten van het noordelijke rijk?

- a) Wie weggevoerd waren, vermengden zich grotendeels met de heidenen in hun nieuwe omgeving, met als gevolg dat ze spoorloos uit de geschiedenis verdwenen.
- b) Wie achtergebleven waren, vermengden zich grotendeels met de heidense kolonisten die Assur daarheen stuurde, met als gevolg dat het volk van de Samaritanen ontstond met hun menggodsdienst.

21. Aan Israël kwam door z'n ontrouw dus een einde. Maar stond Juda er toen godsdienstig zoveel beter voor?

Nee, daar regeerden ook vaak goddeloze koningen (zie les 55):

- a) Uzzia/Azarja: in het begin richtte hij zich naar God, maar hoogmoedig geworden wilde hij een reukoffer brengen in het heilige, wat alleen priesters mochten doen - waarom God hem met huidvraat strafte.
- b) Achaz: van het begin af vereerde hij afgoden en daarin ging hij zelfs zover dat hij z'n eigen zoon aan Moloch offerde en de tempel in Jeruzalem sloot.

-22. Doen christenen het nu beter? Licht je antwoord toe.

32 HIZKIA; JESAJA

- 0. Lees 2Kon.18-20; Jes.1-3, 6-7; 9:1-6; 11:1-10; 40, 49, 53-55, 65; noteer je eventuele vragen.
1. Hoe lang hebben het noordelijke tienstammenrijk Israël en het zuidelijke tweestammenrijk Juda bestaan na Salomo's dood, dus na de scheuring?
- a) Israël ± 210 jaar (931-722 vóór Christus), met 20 koningen uit 10 verschillende koningshuizen.
  - b) Juda ± 350 jaar (931-586), met 20 koningen uit eenzelfde koningshuis, dat van David.
2. Waarom heeft God Juda, anders dan Israël, z'n oorspronkelijke koningshuis laten behouden?
- Niet omdat Juda met z'n koningen altijd beter was dan Israël met z'n koningen. (zie les 31.21)
  - Maar omdat God aan David beloofd had dat diens huis blijvend zou voortbestaan. (zie les 25.22)
3. Waarom is Juda zo'n 140 jaar langer dan Israël blijven voortbestaan?
- Omdat Juda, anders dan Israël, zo nu en dan koningen had die God over de hele linie toegedaan waren.
  - Daarom heeft God in zijn gunst de voltrekking van zijn vonnis over het evengoed schuldige Juda uitgesteld.
- 4. God is vandaag niet anders dan toen. Daarom kan de vraag gesteld worden: wat maakt de gang van zaken, vermeld in no.2-3, duidelijk over wat wij van God mogen verwachten?
5. Welke gelovige koning regeerde in Juda in de tijd dat Israël onderging en wat valt er op godsdienstig gebied over hem te vertellen?
- Achaz' zoon Hizkia: Hij heropende de tempel (vergelijk les 31.21b), hervormde de eredienst en vierde het pesachfeest.

6. Wat valt er van Hizkia persoonlijk te vertellen?
- a) Hij werd eens ziek, waarop Jesaja hem aankondigde dat hij die ziekte niet zou overleven.
  - b) Nadat Hizkia God om z'n leven had gesmeekt, kondigde Jesaja hem aan dat God hem nog 15 jaar zou laten leven en Jeruzalem tegen Assur zou beschermen.
  - c) Als bevestiging hiervan liet God de schaduw van de zonnwijzer tien graden/trap treden achteruitgaan.
- 7. a) Gesteld wordt: 'Hizkia vond het erg te sterven want hij wist niet dat Gods kinderen dan naar de hemel gaan.'
Wat valt hiervan te zeggen?
- b) Is het waar dat we altijd beréid moeten zijn om te sterven?
Graag argumenten.
- 8. -Sommigen zeggen: 'Dat gebeuren, vermeld in no.6c, heeft niet plaatsgevonden want zoiets kan gewoon niet.'
-Anderen zeggen: 'Het gevolg van dat gebeuren moet je op de een of andere manier terugvinden in de sterrenwereld.'
Wat vind jij van deze twee benaderingen?
9. Door wie werd Hizkia toen bezocht en waarom?
- Door een gezantschap uit Babel, en wel:
- a) Om hem te feliciteren met z'n herstel.
  - b) Om informatie in te winnen over het wonder.
  - c) Maar vooral om hem over te halen mee te doen met een opstand tegen Assur.
10. Hoe reageerde Hizkia hierop en waarom?
- Hij toonde het gezantschap uit Babel heel z'n bezit om hen ervan te overtuigen dat hij een waardevol bondgenoot was.
11. Waarom was dat verkeerd van Hizkia?
- a) Omdat hij zich trots toonde op z'n materiële mogelijkheden en dus vergat dat hij alles aan God te danken had.
  - b) Omdat hij steun verwachtte van een heidense macht en dus vergat dat de door God beloofde bescherming afdoende was.

Les 32 (vervolg)

12. Wat moest de profeet Jesaja toen aankondigen?

Dat na Hizkia alle koninklijke bezittingen en zelfs de leden van het koninklijk huis naar Babel weggevoerd zouden worden.

13. Wat gebeurde er op politiek gebied in Hizkia's tijd?

- a) Hizkia maakte zich los van de invloed van Sanherib, koning van Assur, waarom die Juda bezette.
- b) Sanheribs gezant probeerde toen Hizkia in Jeruzalem tot overgave te bewegen door hem te wijzen op Assurs overwicht en op de kennelijke onmacht van de goden van de overwonnen volken.
- c) Intussen bleef Hizkia op God vertrouwen, in het besef dat niemand God ongestraft kan honen.
- d) De profeet Jesaja mocht toen aankondigen dat God zijn overmacht zou tonen; en inderdaad moest Sanherib onverrichterzake van Jeruzalem wegtrekken.

-14. In 2Kon.19:14-19 wordt verteld dat Hizkia de uitdagende brief van Sanherib open voor God in de tempel neerlegde en God uitnodigde die te lezen en daarop te reageren.
Wat kunnen we daarvan leren voor ons bidden?

15. Hoe is Jesaja profeet geworden?

- a) In een visioen zag hij God op een troon in de tempel, terwijl serafs zijn grootheid bezongen.
- b) Bij die gelegenheid verklaarde hij zichzelf bereid als Gods profeet op te treden.

16. Wat heeft Jesaja aangekondigd over Davids huis?

Daarin zou een nakomeling verschijnen die een altijddurend wereldrijk van vrede zou stichten.

-17. Hoe komt Jesaja erbij om zoiets bijzonders te profeteren?

-18. Op een beeld voor het gebouw van de Verenigde Naties in New York staat Jes.2:4c-f. Wat is hierbij vergeten? (zie Jes.2:3-4b)

19. Het slotgedeelte van Jesaja's boek vormt een aparte eenheid. Welke hoofdstukken, en wat heeft Jesaja daarin beschreven?

Jes.40-66. Daarin worden gebeurtenissen aangekondigd die ruim een eeuw later zouden plaatsvinden:

- a) Jeruzalems verwoesting en de ballingschap door toedoen van Babel.
- b) De terugkeer uit de ballingschap.

20. Wat heeft God ermee bereikt dat Hij die gebeurtenissen zo ver vooraf door Jesaja (of een opvolger van hem) liet opschrijven?

Daardoor lag in de tijd dat de Judeeërs last begonnen te krijgen van Babel, voor hen het boek al klaar dat hen ter zake kon troosten. (vergelijk Jes.40:1)

21. Over wie staan in dit slotgedeelte van Jesaja vier profetieën?

- Over 'de dienaar (NBG: knecht) van de HEER'.
- Dus: over Christus zoals Hij plaatsvervangend zou lijden en uiteindelijk wereldwijd erkend zou worden.

22. Wat moesten de profeten Gods volk steeds voorhouden?

De verschillende onderwerpen van Gods verbond (zie les 15.2).

Dus moesten zij Gods kinderen van toen:

- a) Herinneren aan Gods vroegere gunsten.
- b) Aanklagen om hun ongehoorzaamheid en oproepen tot gehoorzaamheid aan Gods opdrachten.
- c) Waarschuwen voor Gods bedreigingen.
- d) Bemoedigen met Gods beloften.

-23. Alle thema's uit no.22 zijn ook voor hedendaagse christenen van belang.

- a) Welke thema's liggen tegenwoordig moeilijk en waarom?
- b) Welke thema's uit no.22 kom je in de zondagse preken wel en welke thema's kom je niet tegen? Wat vind je daarvan?

33 DE ONDERGANG VAN JUDA; JEREMIA EN EZECHIËL

-0. Lees 2Kon.22-25; Jer.1, 7, 9, 16, 20, 29-30; Ezech.1, 4, 23:1-27; 36-37; noteer je eventuele vragen.

1. Door welke koning werd Juda's ondergang een tijd vertraagd en wat deed hij op godsdienstig gebied?

Josia (zie ook les 55):

- a) Hij restaureerde de tempel, waarbij een wetboek werd gevonden, vermoedelijk het boek Deuteronomium.
- b) Ontsteld door de inhoud ervan hervormde hij de eredienst en vierde hij een groots pesachfeest.
- c) Hij vernietigde alle heidense heiligdommen maar ook het heiligdom van Jerobeam in Betel. (zie les 28.23a)

2. Wat gebeurde er na Josia met Juda?

-Het verviel telkens weer tot ontrouw aan God.
-Als straf hiervoor bracht God het al meer in de macht van Nebukadnessar, de koning van Babel.

3. Wat deed Nebukadnessar met Juda?

- a) In drie fasen liet hij de toplaag van de bevolking wegvoeren in ballingschap.
- b) Bij de derde fase verwoestte hij Jeruzalem met haar tempel en onttroonde hij het koningshuis van David (586 voor Christus).

4. Hoe lang heeft deze ballingschap geduurd?

Van de eerste wegvoering tot de terugkeer: 70 jaar.

5. Waarom voerde Babel, net als Assur (zie les 31.18b), de belangrijkste mensen van een overwonnen volk weg?

Om opstanden onder zo'n volk voorgoed te voorkomen:

- a) De achtergeblevenen hadden daarvoor geen leiders meer.
- b) De weggevoerden hadden daarmee geen doel meer.

6. Wat maken de eeuwen geschiedenis van Juda met deze vrese-lijke afloop duidelijk?
- a) Dat Juda's profeten, priesters en koningen niet in staat waren een rijk te stichten van blijvende en allesomvattende vrede, met God en met mensen, en dus:
  - b) Dat Christus nodig was, die profeet, priester en koning tegelijk is en die als enige zijn taak perfect kan uitvoeren.

7. Hoe blijkt dat Christus in vergelijking met Juda's profeten zijn taak als profeet perfect kon uitvoeren en waardoor kon Hij dat?

-Hij heeft Gods hele plan om ons te redden bekendgemaakt.
-Dit kon Hij doordat Hij letterlijk bij God vandaan kwam.

- 8. In vergelijking met Juda's koningen kan Christus zijn taak als koning perfect uitvoeren.

- a) Met welke twee middelen bestuurt Hij ons?
- b) Hij brengt ons veilig op onze bestemming ondanks alle chaos in de wereld. Hoe kan Hij kan? (zie Mat.28:18,20)

- 9. Ook als priester is Christus perfect. Hij heeft immers eens en voor altijd zichzelf opgeofferd (zie les 17.5-6).
Wat doet Hij op dit moment als priester? (zie Hebr.7:25; 9:24)

10. Wat maakte het einde van Juda met z'n koningshuis extra erg?

- a) Hierdoor werd Gods naam onder de heidenen in opspraak gebracht, want Juda's ondergang verklaarden zij:
  - niet uit de ontrouw van de Judeeërs,
  - maar uit Gods onmacht tegenover zijn vijanden.
- b) Hierdoor leek de lijn van Abraham via Juda en David naar Christus (Gen.12:3b; 49:10; 2Sam.7:16) voorgoed afgebroken. (vergelijk Ps.89:36-52)

11. Wat wordt hierdoor nòg eens onderstreept?

Dat de weg naar Christus alleen open kan blijven:
-niet door de mens met z'n mogelijkheden,
-maar door God met zijn onverdiende gunst.

Les 33 (vervolg)

12. In zijn goedheid bleef God trouw aan zijn heilzame opzet. Want waarvoor zorgde God?

- a) Dat de ballingen uit Juda zich te midden van de heidenen grotendeels handhaafden, anders dan de ballingen uit het noordelijke Israël. (zie les 31.20a)
- b) Dat een klein deel van die ballingen terugkeerde naar Juda.
- c) Dat de achtergebleven ballingen, met de later geëmigreerde Joden, rond de Middellandse Zee voorbereidend werkten op de stichting van christelijke kerken daar. (zie les 53.6b-7).

-13. Deze gang van zaken kan ons geruistellen over de toekomst van de kerk in een tijd van secularisatie (vergelijk les 2.21a). In welk opzicht dan?

14. Hoe heetten de twee belangrijkste profeten die in de tijd van Juda's ondergang optraden? (zie ook les 55)

- a) Jeremia, in Jeruzalem.
- b) Ezechiël, als balling in het land Babel.

15. Welke betekenis had Jeremia tijdens koning Josia?

Hij steunde diens godsdienstige hervorming. (= no.1)

16. Wat moest Jeremia namens God over Juda's ondergang doorgeven?

- a) Dat die ondergang onvermijdelijk was omdat Juda die als straf verdiende.
- b) Dat de Judeeërs zich daarom moesten schikken in die ondergang en zich aan Nebukadnessar moesten overgeven.

-17. In 1940-1945 werd no.16 soms toegepast op Nederland: 'We moeten ons zonder verzet buigen onder de Duitse bezetting, want die overkomt ons omdat God Nederland straft voor z'n ongeloof.' Wat valt hiervan te zeggen?

18. Hoe moest Jeremia deze sombere boodschap met z'n eigen leven onderstrepen en waarom?
- a) -Hij mocht niet trouwen en geen gezin stichten,
-om aan te geven dat het met de leden van de bestaande gezinnen slecht zou aflopen.
  - b) -Hij mocht in geval van rouw geen meeleven tonen,
-om aan te geven dat velen onbetreurd zouden sterven.
  - c) -Hij moest zich afzijdig houden van feesten,
-om aan te geven dat alle vreugde zou ophouden.
19. Wat is Jeremia door z'n volksgenoten aangedaan?
- a) Hij werd verschillende keren met de dood bedreigd.
  - b) Hij kreeg eens stokslagen toegediend.
  - c) Hij werd eens in een modderige put neergelaten.
  - d) Hij werd verschillende keren gevangengezet.
20. Hoe moest Ezechiël z'n boodschap met z'n eigen leven onderstrepen en waarom?
- a) Hij moest symbolische handelingen verrichten:
-zo lag hij totaal 430 dagen op z'n beide zijden,
-om de jaren aan te geven dat Israël en Juda ontrouw waren geweest aan God.
  - b) -Hij mocht geen verdriet tonen over de dood van z'n vrouw,
-om aan te geven dat de ballingen op het bericht van Jeruzalems verwoesting niet in staat zouden zijn hun radeloosheid te uiten.
21. Wat kreeg Ezechiël in visioenen te zien?
- a) De glorie van God zoals Hij op zijn troon (in de vorm van twee raderen) zat en gedragen werd door vier cherubs.
  - b) Een dal vol dorre beenderen waartegen Ezechiël moest profeteren; die voegden zich toen tot geraamtes, werden met vlees en huid bekleed en werden tenslotte levende mensen
- waarmee het herstel van Israël als volk werd aangegeven.
- 22. Van Jeremia en Ezechiël heeft God veel gevraagd. Wat kunnen wij in onze tijd van hun toewijding leren?

34 DANIËL; DE TERUGKEER

- 0. Lees Dan.1-6; Ezra 1,3; 6:13-7:28; Neh.2,4,8,13; Haggai 1-2; Zach.3, 14; Mal.3; noteer je eventuele vragen.

- 1. Nebukadnessar, de koning van Babel, nam drie prinsjes uit Juda bij zich aan het hof op: Daniël met z'n drie vrienden. Waaruit bleek hun trouw aan God en hoe beloofde God die trouw?
  - a) -Ze weigerden alle vier onrein voedsel te eten.
-Al onthielden ze zich hierdoor van allerlei etenswaren, ze werden gezonder en wijzer dan hun medeleerlingen.
  - b) -Daniëls vrienden weigerden een beeld te vereren.
-Al werden ze hierom in een oven gegooid, ze overleefden dit door de bescherming van een engel.
  - c) -Daniël bleef, ondanks het verbod van de Medisch-Perzische koning driemaal daags tot God bidden.
-Al werd hij hierom in een kuil vol hongerige leeuwen gegooid, hij kwam er ongeschonden uit.

- 2. God heeft dit alles laten opschrijven, want waartoe wilde Hij zijn kinderen van alle tijden aansporen?
  - a) Om ook in een moeitevolle situatie het gelovig-zijn vol te houden zonder compromissen te sluiten met het kwaad.
  - b) Om in zo'n situatie erop te vertrouwen dat God vroeg (zoals toen) of laat (zoals meestal) voor een goede afloop zorgt.

- 3. Al vertrouw je op de goede afloop, dan gaat je ellende vaak gewoon door. Toch verandert er door je vertrouwen in God wel wat aan je ellende. Kun je dat aangeven?

- 4. Waardoor onderscheidde Daniël zich aan het hof?
  - a) Hij kon Nebukadnessar de inhoud en betekenis vertellen van diens droom over een beeld dat door een aanrollende steen werd vernield.
  - b) Hij kon Nebukadnessar de betekenis vertellen van diens droom over een boom die gekapt werd.
  - c) Hij kon Belsassar de uitleg geven van de tekens die een hand op een paleismuur had geschreven.

5. Hoe zag dat beeld uit Nebukadnessars droom eruit en wat was de betekenis daarvan?

-De lichaamsdelen bestonden uit verschillende edelmetalen: goud, zilver, brons en ijzer.
-Ze doelden elk op een wereldrijk dat zou komen.

6. Wat deed in Nebukadnessars droom een steen met dat beeld en wat betekende dat?

-Die steen vernielde dat beeld en werd een grote berg die de aarde bedekte.
-Daarmee werd aangegeven: het koninkrijk dat God door Christus sticht, zou een einde maken aan alle rijken en dan zelf wereldwijd aanwezig zijn.

- 7. a) Nebukadnessar eiste dat z'n magiërs hem z'n droom zouden vertellen. Wat maakten zij toen duidelijk? (zie Dan.2:10-11)
b) Wat betekent dat voor zaken als astrologie en handlezen?

8. Wat betekende de droom over de boom die gekapt werd?

-Dat Nebukadnessar om z'n hoogmoed z'n koningschap niet zou kunnen uitoefenen omdat hij als een dier buiten zou leven.
-Dit duurde zeven jaar, totdat Nebukadnessar in alle nederigheid erkende dat God de hoogste koning is.

9. Wat voor tekens zag Belsassar op een paleismuur?

Hebreeuwse letters, die aangaven dat nog die nacht een eind zou komen aan het Babylonische rijk en dat dit rijk zou worden opgevolgd door het (Medisch-)Perzische rijk.

10. Waarom liet God al deze gebeurtenissen plaatsvinden?

a) Om de heidense overwinnaars van Israël tot de erkenning te brengen dat Israëls Heer terdege de enige echte God is.
b) Om de opspraak ongedaan te maken waarin Hij door Israëls ondergang was geraakt: die ondergang was blijkbaar toch niet het gevolg van zijn onmacht. (zie les 33.10a)

Les 34 (vervolg)

11. Wat liet God Daniël overkomen en waarom deed Hij dat?

- Daniël kreeg allerlei visioenen, waarin God onthullingen deed over de toekomst van zijn volk Israël.
- Dit deed God om Israël voor te bereiden op moeilijke tijden en tegelijk ermee te bemoedigen dat Hij voor hen zou zorgen.

-12. a) Het lijkt erop dat we op politiek gebied alleen te maken hebben met de ideeën en daden van de leiders.
Maar wat onthult een engel aan Daniël over de achtergrond van die ideeën en daden? (zie Dan.10:11-13,20-21; bedenk dat de vorst Michaël een aartsengel is, Dan.12:1)

b) In Dan.7-12 staan gedetailleerde voorspellingen. Nu wordt beweerd dat die pas achteraf zijn geschreven.
Wie dat beweert, waar gelooft die blijkbaar niet aan?

13. Wat gebeurde er met de weggevoerde Judeeërs?

Tweemaal keerde een groep van hen terug naar Juda.

14. Vertel eens van de eerste groep.

- a) Die keerde in 538 terug, met instemming van koning Cyrus.
- b) Die stond onder leiding van Zerubbabel, een afstammeling van David, en hogepriester Jozua, zoon van Josadak.
- c) Die werd gestimuleerd door de profeten Haggai en Zacharia.

15. Deze Joden herbouwden de tempel. Hoe verliep dat?

- a) Ze werden ontmoedigd door de Samaritanen (zie les 31.20b), die er kwaad over waren dat hun aanbod om mee te werken afgewezen was.
- b) Hierdoor hebben ze de tempel pas na 15 jaar voltooid.

16. Vertel eens van de tweede groep die terugkwam.

Die keerde 80 jaar later terug en stond onder leiding van Ezra.

17. Wat was Ezra voor iemand en waardoor is hij bekend geworden?

Hij was priester en de eerste bekende schriftgeleerde.

- a) Hij zette zich in voor een godsdienstige opleving.
- b) Hij maakte een begin met de herbouw van Jeruzalems muren.

18. Door wie werd Ezra later bijgestaan en hoe?

- a) Door Nehemia: hij was schenker bij de koning maar op eigen verzoek mocht hij als stadhouder naar Juda.
- b) Hij voltooide met toestemming van de koning de herbouw van de muren van Jeruzalem, ondanks veel tegenwerking.

-19. Hoe lukte het Nehemia om, ondanks z'n moeiten, overeind te blijven? (zie (Neh.5:19; 6:14; 13:14,22b,29)

20. Wat deden de Joden toen Nehemia jaren uit Juda weg was en hoe reageerde Nehemia hierop bij z'n terugkeer?

- Ze sloten compromissen met hun heidense omgeving.
- Teruggekeerd pakte Nehemia de wantoestanden stevig aan.

21. Welke profeet was mogelijk toen werkzaam en wat deed hij?

De profeet Maleachi: hij keerde zich tegen de laksheid die toen algemeen voorkwam onder de gelovigen.

22. Waaraan hebben Ezra en Nehemia eigenlijk gewerkt?

- Aan het herstel van de toenmalige kerk, en zo:
- Aan het openhouden van de weg naar Christus.

23. Dat de Perzische koningen de Joden zoveel ruimte hebben geboden, hoe moeten we dat verklaren?

Onbewust waren ze Gods dienaar, door Hem ingeschakeld om mee te helpen aan de toekomst van zijn volk. (Jes.45:1-4,13)

35 ESTER

- 0. Lees Ester 1-10; noteer je eventuele vragen.
1. Zijn alle Joden naar Juda teruggekeerd?
    - Alleen een kleine rest.
    - De meesten bleven in hun verbanningsoorden achter.
  2. Wat was bij vele achtergebleven Joden blijkbaar niet of onvolgende aanwezig?
    - a) Het besef dat hun wonen buiten Palestina Gods straf was voor de ontrouw van hun voorgelacht.
    - b) Het besef dat de mogelijkheid om terug te keren een blijk was van Gods gunst.
    - c) Het verlangen naar (het herstel van) de verzoenende offerdienst in de Jeruzalemse tempel.
  3. Wie hoorden bij deze achtergebleven Joden?
    - a) Mordechai, die steeds in de Koningspoort zat, dus ambtenaar was aan het hof.
    - b) Z'n nicht, later Ester genoemd, van wie Mordechai als oudere neef de pleegvader was.
  - 4.
    - a) Mordechai en Daniël waren beiden als ambtenaar werkzaam in een compleet heidense omgeving. Welk verschil bestond er tussen hen beiden? (vergelijk Ester 2:10 en Dan.1:8)
    - b) Soms worden christelijke asielzoekers teruggestuurd naar een islamitisch land, al lopen ze gevaar terechtgesteld te worden, met als argument: 'Ze kunnen het toch voor zich houden dat ze christen zijn?' Wat valt daarvan te zeggen?
  5. Wat is opvallend aan het bijbelboek Ester en wat wordt daarmee aangegeven?
    - Ester is het enige bijbelboek waarin Gods naam ontbreekt.
    - Dit geeft vermoedelijk aan dat hun band met God bij Mordechai en Ester naar de rand van hun leven was geschoven.

6. Toch is Ester geen boek zonder God want waarover gaat dit boek uiteindelijk?

Over de strijd tussen God en Satan om de komst van Christus en dus om de toekomst van Gods volk. (Gen.3:15; Ef.6:12)

7. Wat liet God Ester en Mordechai overkomen?

- a) Ester werd door Xerxes (Bijbel: Ahasveros) uitgekozen als koningin, dat wil zeggen als zijn favoriete bijvrouw.
- b) -Mordechai ontdekte een samenzwering tegen Ahasveros.
-Dit werd in de kronieken vastgelegd maar zonder dat hij een beloning ontving.

8. Zo had God zijn pionnen klaarstaan. Maar wat deed Satan om Gods plannen met Christus te doorkruisen?

- a) Hij liet Haman vertrouwing worden van Ahasveros.
- b) Hij bracht Mordechai ertoe dat hij beslist weigerde voor Haman neer te buigen.

- 9. In de apocriefe (rooms-katholieken zeggen: deuterocanonieke) toevoegingen bij het boek Ester staat: Mordechai weigerde te knielen omdat hij vond dat zo'n eerbewijs alleen God toekomt. Waarom is deze uitleg niet juist? (Ruth 2:10a; 1Sam.25:23)

10. Wat was Mordechai's vermoedelijke beweegreden om niet te buigen?

- a) Haman was een nakomeling van Agag (Ester 3:1,10): iemand uit het koninklijk geslacht van de Amalekieten.
- b) Mordechai zelf was afkomstig uit de familie van Saul (2:5), de voornaamste bestrijder van de Amalekieten (1es 24.6).

11. Ook dan blijft Mordechai's weigering te buigen verkeerd want waardoor moest hij zich laten leiden?

-Niet door nationale of persoonlijke wraakgevoelens.
-Maar door God, in het besef dat God altijd de tijd en wijze bepaalde van de strijd tegen Amalek.

Les 35 (vervolg)

12. Welke uitwerking had Mordechai's koppigheid op Haman?

-Als vermoedelijke afstammeling van Amaleks koningshuis was Haman niet tevreden met de ondergang van die ene Jood.
-Met instemming van koning Ahasveros besloot hij het Joodse volk in het hele Perzische rijk, dus ook in Juda, uit te roeien.

-13. a) Om Ahasveros mee te krijgen maakte Haman de Joden zwart. Sprak hij daarbij waarheid en/of leugen? (Ester 3:8)
b) Is Hamans haat hetzelfde als Hitlers antisemitisme?

14. Hoe kwam Haman aan een datum voor z'n moordaanslag?

Hij had z'n magiërs het poer (het lot) laten werpen, waardoor zij naar hun idee de goden hadden ontfutseld wat de meest gunstige dag zou zijn.

15. Maar wat deed God op datzelfde moment?

Als beheerser van het lot (Spr.16:33) zorgde Hij ervoor dat Hij nog elf maanden de tijd had om met zijn klaarstaande pionnen zijn tegenzetten te doen.

16. Welke tegenzet deed God met Mordechai?

Hij werd alsnog door Ahasveros beloond: die liet zich namelijk in een slapeloze nacht uit de kronieken voorlezen en ontdekte toen dat die beloning niet had plaatsgevonden.

17. Waardoor werd dit voorval extra bitter voor Haman?

-Hij moest deze beloning bedenken en uitvoeren,
-terwijl hij Ahasveros juist had willen vragen of hij Mordechai mocht ophangen aan een hoge paal.

-18. Wat leren wij door dit alles over Gods bestuur van ons leven?

19. Welke tegenzet deed God met Ester?

Toen zij, aangespoord door Mordechai, naar Ahasveros ging, ondervond zij diens gunst.

-Daardoor kon ze hem en Haman bij zich uitnodigen.

-Daardoor kon ze tijdens de tweede maaltijd Haman als vijand ontmaskeren.

-20. Ester verklaarde zich bereid naar Ahasveros te gaan terwijl ze uitsprak: 'Moet ik omkomen, goed, dan zal ik omkomen.' (Ester 4:16) Was dit een bewijs van vertrouwen op God?

21. Waardoor werd z'n ontmaskering extra bitter voor Haman?

-Hij werd aan de paal opgehangen, opgericht voor Mordechai.

-Zijn positie werd ingenomen door Mordechai.

22. Wie hebben de Joden toen uitgeschakeld?

-Die mensen met hun familie die gewapend klaarstonden om zich op Hamans dag tegen hen te keren. (Ester 8:11)

-Maar ze bleven af van hun bezittingen. (Ester 9:10,15)

23. Welk jaarlijkse uitbundige feest vieren de Joden sinds die tijd?

Het poerim(= loten)-feest, zo genoemd omdat God door zijn beheersing van het lot hen gered had.

24. Welke bemoediging kunnen we aan dit alles ontlennen?

-Dat God garant staat voor de toekomst van zijn kerk.

-Dat God daarbij onafhankelijk is van wie en wat ook.

25. Waarom kunnen wij daarvan nog meer overtuigd zijn?

a) Omdat Christus op Golgota Satan een beslissende nederlaag heeft toegebracht.

b) Omdat Christus, het hoofd van de kerk, nu onaantastbaar naast God in de hemel troont.

36 JOB

-0. Lees Job 1-3, 8-10, 15-19, 22-24, 38-39, 42; noteer je eventuele vragen.

1. Waarmee begint het boek Job?

- a) Dat God in de hemel tegenover Satan prijzend sprak over Jobs toewijding aan Hem, en:
- b) Dat Satan toen probeerde Job bij God verdacht te maken, met de bewering: Job was God alleen toegewijd omdat hij daar beter van werd.

2. Hoe reageerde God op deze verdachtmaking van Satan?

Hij gaf hem toestemming Job te beroven van z'n bezittingen en z'n kinderen.

3. Wat wilde God op deze manier laten uitkomen?

- a) Dat Job Hem toegewijd was uit liefde voor Hem.
- b) Dat zijn vernieuwend werk in Job onaantastbaar was.

-4. Voor ons blijft altijd lastig wat de verhouding is tussen Gods bestuur en Satans macht. Zo wordt soms gezegd dat God Satans activiteiten alleen maar tóestaat. Hoe zit dat?

5. Kan Satan nog altijd in de hemel als aanklager optreden? (vergelijk Zach.3:1-4)

Nee, want toen Christus naar de hemel ging, is Satan daaruit verwijderd. (Openb.12:7-9) Sinds die tijd:
-treedt Satan daar niet meer tegen ons op als onze aanklager,
-maar pleit Christus daar voor ons als onze advocaat.

6. Hoe beroofde Satan Job van diens bezit en kinderen?

Hij liet hem rampen overkomen waardoor Job haast al z'n vee, z'n personeel alsook z'n zeven zoons en drie dochters verloor.

7. Hoe reageerde Job op de 'jobstijdingen' hiervan?

'De Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen, de naam van de Heer zij geprezen.' (Job 1:21)

8. Wat verklaarde Satan toen God hem erop wees dat Job Hem onveranderd trouw was gebleven?

Dat Job wel anders zou reageren als hij in z'n gezondheid werd aangetast.

-9. a) Soms zeggen zieke mensen inderdaad: 'Met een God die mij zo'n vreselijke ziekte bezorgd heeft, wil ik niks meer te maken hebben.' Wat valt daarvan te zeggen?

b) Als iemand iets ergs overkomt, zegt die soms ook: 'Waarom heb ik dat verdiend?!' Wat valt van die uitspraak te zeggen?

10. Hoe reageerden Jobs vrouw en hijzelf toen Satan hem kwaad-aardige zweren had bezorgd?

a) Jobs vrouw spoorde hem aan helemaal met God te breken.

b) -Job verklaarde: 'Al het goede aanvaarden we van God, zouden we dan het kwade niet aanvaarden?' (Job 2:10)

-Maar even hierna vervloekte hij de dag van z'n geboorte.

-11. Wat vind je van deze uitbarsting van Job? (vergelijk Ps.39:2-4)

12. Met welke drietraps-redenering kwamen Jobs vier vrienden telkens aanzetten?

-Als iemand ontrouw is aan God, bezorgt God hem, als straf hiervoor, allerlei ellende.

-Job ondervindt allerlei ellende.

-Dus moet Job ontrouw zijn aan God en moet z'n ellende z'n verdiende loon zijn.

-13. Deze redenering klopt niet met de Bijbel. Daarin wordt namelijk anders gesproken over de vraag of ellende je eigen schuld is. Hoe dan? (zie Psalm 73:1-14; Pred.8:10-14)

Les 36 (vervolg)

14. Wat zei Job telkens over de redenering van z'n vrienden?
- a) Dat die in het algemeen al niet opgaat omdat het goddelozen vaak voor de wind gaat.
  - b) Dat die ook in zijn geval niet opging omdat er in z'n leven geen overtredingen aan te wijzen waren die zo'n erge straf van God konden verklaren.
15. Had Job hiermee gelijk tegenover God en z'n vrienden?
- a) Tegenover God niet want zelfs wie het verste gekomen is in het gehoorzamen aan God, staat nog maar aan het begin en verdient daarom Gods straf.
  - b) Tegenover z'n vrienden wel want in zijn leven wàs niets slechts dat kon verklaren waarom hij ellende ondervond en z'n vrienden niet.
16. Hoe stelde Job zich op tegenover God?
- a) Enerzijds beschuldigde hij God van onrecht, machtsmisbruik en gebrek aan mededogen. (zie Job 9:17-20)
  - b) Anderzijds klampte hij zich vast aan God, in het vertrouwen dat God uiteindelijk reddend zou ingrijpen. (zie 19:25-27)
17. Door wiens werk kwam Job met z'n vertrouwen op God niet bedrogen uit en waarom niet?
- Het toekomstige werk van Christus.
  - Want anders dan Job is Christus volledig door God verlaten, waardoor Hij plaatsvervangend onze straf heeft gedragen.
18. Welke gevolgen heeft dit werk van Christus voor ons als we in een ellendige situatie verkeren?
- a) Dat God in zo'n situatie nooit als een vijand werkzaam is maar steeds als onze Vader.
  - b) Dat God zelfs in zo'n situatie bezig is te werken aan onze redding. (zie les 2.22-23)

19. Wat voerde God aan na de discussie tussen Job en diens vrienden?

- Hij gaf Job geen antwoord op diens waaroms.
- Maar Hij wees hem op de grootsheid van zijn werk in de natuur.

-20. In Job 40:15-24 wordt een dier beschreven dat in het Hebreeuws 'behemot' heet maar in onze vertaling 'nijlpaard'. Soms wordt verdedigd: 'De beschrijving past niet bij een nijlpaard maar wel bij een dinosaurus.' Wat vind je hiervan?

21. Wat maakte God met zijn verwijzing naar de natuur duidelijk?

Dat niemand het recht heeft en dan ook niet zo overmoedig mag zijn Hem ter verantwoording te roepen.

22. Hoe reageerde Job op deze woorden van God?

In het besef van z'n nietigheid boog hij zich neer voor God en herriep hij z'n kritische uitspraken.

23. Hoe gaf God Job toen eerherstel?

- a) Hij liet Job voor diens vrienden offeren zodat ze vergeving konden krijgen voor hun onrecht tegenover Job.
- b) Hij gaf Job tweemaal zoveel rijkdom als daarvoor.
- c) Hij gaf Job weer zeven zoons en drie dochters.

-24. a) Waarom kreeg Job niet tweemaal zoveel kinderen als eerst?

- b) Jakobus spoort ons aan even standvastig te zijn als Job. (Jak.5:11) In welk opzicht vind jij Job standvastig?

25. Wat wordt ons door deze geschiedenis op het hart gebonden?

- a) We moeten het aanvaarden dat Gods bedoelingen met onze moeiten vaak onbekend blijven voor ons.
- b) We moeten erop vertrouwen dat God dwars door onbegrijpelijke voorvallen heen het uiteindelijk goed laat aflopen.

37 SPREUKEN; PREDIKER; HOOGLIED

-0. Lees Spr.1, 5, 15, 23, 30-31; Pred.1, 3, 6-8, 11-12; Hoogl.1, 7-8; noteer je eventuele vragen.

1. Wat bevat het boek Spreuken?

Bondige uitspraken vol praktische wijsheid waaruit blijkt:

- a) De betekenis van het luisteren naar Gods onderwijs (waarden, geboden, beloften): het leven komt daardoor tot bloei.
- b) De dwaasheid van het negeren van Gods onderwijs: het leven mondt daardoor uit in de dood.

-2. a) Kun je enkele waarden noemen die God ons voorhoudt?
b) Om die toe te passen is wijsheid nodig. Geef dat eens aan.

-3. In Spr.4:23 worden we opgeroepen: 'Van alles waarover je waakt, waak vooral over je hart, het is de bron van je leven.'
a) Wat betekent het dat je hart 'de bron van je leven is'?
b) Wat houdt het in: waken over je hart?

4. Wat is een kernspreuk in het boek?

'Het begin van alle kennis/wijsheid is ontzag voor de HEER'
(NBG: 'de vreze des HEREN) (Spr.1:7; vergelijk 9:10).

5. Wat betekent dat?

-Het eerbiedigen van God (door zijn geboden op te volgen, op zijn beloften te vertrouwen en zijn bestuur te aanvaarden)
-is het beste startpunt om je verantwoord in het leven van alledag op te stellen.

-6. a) In Spr.26:4 staat: 'Antwoord een dwaas niet met dwaasheid' en in 26:5: 'Antwoord hem naar zijn dwaasheid.' Hoe zit dat?
b) Christenen vonden het vroeger een bijbels principe dat een getrouwde vrouw haar taak thuis heeft, in de huishouding, en dat ze daarom geen baan buitenshuis mag hebben. Wat valt van dit oude standpunt te zeggen? (zie Spr.31:16,18a)

7. Waarom hebben ook de, vaak somber lijkende, woorden van Prediker gezag voor ons?
  - a) Omdat die uiteindelijk van God zelf afkomstig zijn.
  - b) Omdat onze goddelijke Herder (Pred.12:11) met behulp daarvan ons, zijn schapen, weidt.

8. Waarom was het voor gelovigen in Predikers tijd extra nodig dat God als herder optrad?
  - a) Omdat ze geen aanwijzingen meer kregen van profeten die namens God spraken.
  - b) Omdat ze veel te lijden hadden van heidense vijanden.

9. Welke verleiding kwam daardoor op de gelovigen af?
  - a) Om zich koste wat het kost tegen de vijanden te verzetten; dan zouden ze al te rechtvaardig zijn. (Pred.7:16)
  - b) Om compromissen te sluiten met de vijanden; dan zouden ze al te (= door en door) onrechtvaardig zijn. (Pred.7:17)

10. Wat hield Prediker z'n toehoorders daarom voor?
  - a) Ze moesten de gebrokenheid in de wereld aanvaarden zonder sceptisch of moedeloos te worden, ofwel:
  - b) Ze moesten nuchter en vol vertrouwen zijn.

11. We moeten nuchter zijn, want wat kunnen wij als beperkte mensen onmogelijk doen?
  - a) Gods bedoeling met alles doorgronden.
  - b) Het kromme in deze wereld rechtbuigen.

12. We moeten ook vol vertrouwen zijn, want waarvan kunnen we zeker zijn?
  - a) Dat Gods bestuur voortgang kent en dienstbaar is aan zijn einddoel, al is dit alles voor ons ondoorgrondelijk.
  - b) Dat het leven met God heilzaam is, al blijkt dat misschien pas bij de laatste rechtszaak.

Les 37 (vervolg)

13. Welke grote spanning is in het boek Prediker aanwezig?

De spanning tussen belofte en werkelijkheid:

- a) God had over David en Jeruzalem rijke beloften uitgesproken over een wereld vol vrede, welzijn en welvaart.
- b) Maar de harde werkelijkheid is dat het leven door 'lucht en leegte' (NBG: ijdelheid der ijdelheden) gekenmerkt wordt.

14. Wat bedoelt Prediker ermee dat alles leegte (ijdelheid) is?

-Wat de mens ook allemaal doet en/of nalaat,
-niets levert hem blijvend voordeel op en brengt hem dichterbij de vervulling van Gods beloften.

15. Zijn wij verder gekomen dan Prediker?

- a) Enerzijds niet: nog altijd zijn Gods beloften niet volledig werkelijkheid en zijn hier en nu dood en verderf destructief werkzaam. (vergelijk Rom.8:21-23)
- b) Anderzijds wel: Christus troont nu als Davids zoon in het hemelse Jeruzalem en schakelt bij de komst van zijn koninkrijk ook onze inspanningen in, waardoor die niet tevergeefs zijn. (zie tegenover elkaar: Pred.1:2-3 en 1Kor.15:58)

16. Die spanning tussen de mooie belofte en de pijnlijke werkelijkheid duidt de apostel Paulus aan als: 'in barensweeën zuchten' (Rom.8:22). Hoe bedoelt hij dat?

-Zoals een bevalling uitermate pijnlijk is maar uiteindelijk een prachtige baby als resultaat heeft,
-zo gaan wij via het lijden en de zinloosheid van dit leven uiteindelijk over naar de luister en vreugde van de nieuwe aarde.

-17. Iedere gelovige heeft te maken met de spanning tussen beloften over de toekomst en de werkelijkheid van het hier en nu.

- a) In welk opzicht geniet je een voorproef van de toekomst?
- b) In welk opzicht heb je er last van dat je leven hier en nu nog ver afstaat van de vervulling van Gods beloften?

18. Wat bevat het boek Hooglied?

Een bundel bruiloftsliederen waarin het hoogste lied wordt gezongen over de liefde van een gelovige jongen en een gelovig meisje op het platteland.

19. Waarom heeft men er moeite mee gehad Hooglied als bijbelboek te aanvaarden?

- a) Omdat men de openhartige inhoud ervan niet vond passen bij de rest van de Bijbel, en zelfs:
- b) Omdat men afwijzend stond tegenover seksualiteit.

20. Wat hebben uitleggers daarom telkens gedaan om Hooglied in de Bijbel te kunnen inpassen?

Ze hebben de inhoud ervan vergeestelijkt door die alleen maar op te vatten als een gesprek tussen Christus, de bruidegom, en de kerk, zijn bruid.

21. Wat is in werkelijkheid de boodschap van dit boek?

Dat de seksuele liefde tussen man en vrouw een geschenk van God is waarvan zij dankbaar mogen genieten. (zie 1Tim.4:1-5)

22. Maar waarmee moeten we ook rekenen bij het lezen van Hooglied?

Dat in de Bijbel de verhouding tussen Christus en zijn gemeente vaak vergeleken wordt met het huwelijk van man en vrouw. (zie bijvoorbeeld Ef.5:31-32)

23. De lof in Hooglied op de liefde tussen man en vrouw, waarvan moet die ons dan ook extra doordringen?

Hoe nauw de band is tussen Christus en de gelovigen.

-24. Hooglied gaat ervan uit: geen gemeenschap vóór het huwelijk!
Wat is namelijk de waarde van geslachtsgemeenschap?

38 INLEIDING OP DE EVANGELIËN; HET OPTREDEN VAN GABRIËL; JOHANNES' GEBORTE

- 0. Lees Luc.1; noteer je eventuele vragen.
1. Vóór Jezus' geboorte werd Palestina door de Romeinen veroverd. Wie waren de bestuurders namens de Romeinse keizer?
- a) Van 40-4 was Herodes (de Grote) koning.
  - b) Na Herodes' dood werd z'n gebied verdeeld:
    - Over Judea en Samaria werd Herodes' zoon Archelaüs koning; hij werd al gauw vervangen door een prefect (NBG: stadhouder); toen Jezus optrad was dat Pontius Pilatus.
    - Over Galilea en Perea (= het Overjordaanse) werd Herodes' zoon Herodes (Antipas) koning; hij liet Johannes de Doper onthoofden.
  - c) Rond 40 na Christus werd Palestina weer als één geheel bestuurd door een kleinzoon van Herodes: Herodes (Agrippa); hij liet de apostel Jakobus onthoofden en Petrus gevangen zetten. (Hand.12)
2. Wat was in die tijd de voornaamste Joodse instantie?
- De hoge raad (het sanhedrin) onder leiding van de hogepriester. Deze bestond uit 70 leden, met als groepen:
- a) De hogepriesters (NBG: overpriesters): afkomstig uit de voornaamste priesterlijke families.
  - b) De oudsten: afkomstig uit voorname burgerlijke families.
  - c) De schriftgeleerden (met als aanspreektitel: rabbi/meester).
3. Welke twee richtingen waren er in het sanhedrin?
- a) De farizeeën: vooral onder de schriftgeleerden.
  - b) De sadduceeën: de meeste hogepriesters.
4. Wat valt er verder van de farizeeën te vertellen?
- a) Ze erkennen het bestaan van goede en boze geesten alsook het weer opstaan van de doden.
  - b) Ze meenden door hun trouw aan de wet en de overlevering (= uitleg van de wet) het eeuwige leven te kunnen verdienen.

5. Wat valt er verder van de sadduceeën te vertellen?
  - a) Ze ontkenden het bestaan van geesten alsook het weer opstaan van de doden.
  - b) Ze wezen de overlevering als nieuwigheid af.

6. Wat betekent het woord evangelie?
  - a) Blijde boodschap, of: groot nieuws, over Jezus Christus.
  - b) Beschrijving van de blijde boodschap, en dus van Christus' woorden en daden in Palestina.

7. Hoeveel Evangeliën (= 6b) bevat het NT en waarom zoveel?

-Vier, namelijk het Evangelie naar (de beschrijving van):
Matteüs, Marcus, Lucas en Johannes.
-Christus' werk is namelijk zo veelomvattend dat we dit vanuit verschillende gezichtspunten moeten bekijken.

8. Wat is van deze vier schrijvers bekend?
  - a) Matteüs of Levi was oorspronkelijk tollenaar maar werd één van Christus' twaalf apostelen.
  - b) (Johannes) Marcus was reisgenoot van Paulus maar verbleef later bij Petrus in Rome.
  - c) Lucas was een niet-Joodse arts en was reisgenoot van Paulus; hij schreef als vervolg: Handelingen.
  - d) Johannes was een neef van Christus; behalve z'n Evangelie schreef hij drie brieven en het boek Openbaring.

- 9.
  - a) Voor wie schreef Matteüs allereerst? (vergelijk Mat.1:1,22)
  - b) Welke vrouwen worden in Mat.1:3-6 genoemd en waarom?

10. Hoe kan het dat in de Evangeliën dezelfde onderwerpen vaak verschillend worden verteld?
  - a) Omdat Christus dezelfde onderwerpen bij verschillende gelegenheden besproken heeft.
  - b) Omdat Christus' toespraken vaak in sámvatting zijn weergegeven.

Les 38 (vervolg)

11. Welke engel moest welke twee geboorten aankondigen?

De engel Gabriël:

- Aan de bejaarde Zacharias in de tempel: Johannes' geboorte.
- Aan de jonge Maria in Nazaret (in Galilea): Jezus' geboorte.

- 12. a) Gabriël heeft Zacharias niet thuis maar in de tempel opgezocht. Zou je kunnen bedenken waarom?
b) Als we letten op de leeftijd en omstandigheden van Johannes' ouders (Luc.1:7,36), op welke geboorte uit het OT lijkt Johannes' geboorte dan?
c) Wat maakt deze geboorte ons duidelijk over God?

13. Wat zou volgens Gabriël Johannes' taak zijn?

- Om als een tweede Elia eraan te werken dat Gods volk zich weer naar God zou omkeren (vergelijk Mal.3:1a,23-24), en:
- Om zo als heraut de komst van Christus voor te bereiden.

- 14. a) Waarom gold van Johannes dat hij uitzonderlijk groot was in Gods ogen (Luc.1:15a; 7:28a)?
b) Waarom geldt tegelijk dat de kleinste in Gods koninkrijk groter is dan Johannes? (Luc.7:28b)

15. Hoe ging het verder met Zacharias?

- a) Hij weigerde Gabriël's aankondiging te geloven; als straf hiervoor kon hij niet meer spreken.
- b) Z'n vrouw Elisabet werd zwanger en werd toen opgezocht door haar familielid Maria (zie no.21)
- c) Na Johannes' geboorte kon Zacharias weer spreken en zong hij de lof op Gods barmhartigheid en trouw.

16. Wat voor relatie had Maria in de tijd dat Gabriël haar bezocht?

Ze was uitgehuwelijkt aan Jozef, een afstammeling van David.
(NBG: 'ondertrouwd', dus officieel verbonden met Jozef)

17. Wat vertelde Gabriël aan Maria?

- a) Ze zou als maagd zwanger worden: door toedoen van Gods Geest, zonder inschakeling van een man.
- b) Haar kind zou in de toekomst voor altijd koning zijn op de troon van David.

18. De manier waarop Christus mens werd, was dus bijzonder. Waarin was Hij als mens nog meer anders dan wij?

- a) Hij bestond al vóór zijn verwekking want Hij is Gods eigen Zoon en heeft dus altijd al bestaan.
- b) Hij heeft zich altijd vrij weten te houden van de zonde. (Hebr.4:15; 7:26-28)

19. Waarom heeft God Jozef bij Jezus' verwekking uitgeschakeld?

Hij wilde duidelijk maken:

- Dat de geschiedenis van Davids koningshuis was doodgelopen.
- Dat in Davids huis dus een nieuw begin moest komen.
- Dat Hij alleen daarvoor kon zorgen.

20. Dat Jezus door de Geest uit Maria geboren is, wat geeft dat aan?

- a) Dat Jezus' komst helemaal een geschenk is van God, dus:
- b) Dat we onze redding te danken hebben aan Gods gunst.

21. Wie bezocht Maria na Gabriëls bericht en wat gebeurde er?

Maria bezoekt Zacharias' zwangere vrouw Elisabet.

- a) Op het moment dat Maria haar familielid Elisabet begroette sprong Elisabets kind van vreugde op in haar schoot.
- b) Beïnvloed door de Geest verklaarde Elisabet dat Maria in verwachting was van Hem die Elisabets Heer was.

22. Hoe reageerde Maria hierop?

In aansluiting op Hanna's lied zong zij de lof op God (het Magnificat), namelijk dat God in de geschiedenis van zijn reddingsplan vaak de rollen van de mensen omkeert. (zie les 23.5-8)

39 ROND DE GEBORTE VAN JEZUS

-0. Lees Mat.1; Luc.2:1-21; noteer je eventuele vragen.

NB: Net als het NT gebruik ik in de lessen over Jezus' leven meestal de eigenaam Jezus en daarna de titel/'taaknaam' Christus.

1. Hoe reageerde Jozef toen Maria zwanger bleek?

- Nu de Geest beslag op haar had gelegd, durfde Jozef het niet aan als haar man beslag op haar te leggen.
- Daarom besloot hij voor de Geest opzij te gaan en Maria via een scheidbrief de ruimte te geven voor haar bijzondere taak.

2. Waarom heeft Jozef dit besluit niet uitgevoerd?

Hij kreeg in een droom van een engel de opdracht z'n schroom te overwinnen want hij had terdege een taak:

- a) -Hij moest het huwelijk met Maria verder voltrekken door haar bij zich in huis te nemen.
-Dit om haar hulp en bescherming te bieden.
- b) -Hij moest in eigen persoon Maria's kind bij diens geboorte de al bekendgemaakte naam Jezus geven.
-Dit om Jezus als zijn wettig kind te aanvaarden en Hem zo Davids beloofde zoon te laten zijn.

- 3. a) Had Jezus door zijn afstamming van David (via Jozef) recht op Davids troon? (zie Luc.1:32; Fil.2:8-9) Geef argumenten.
- b) Volgens een algemeen-aanvaarde uitleg zou Jozef gedacht hebben dat Maria via overspel zwanger was geworden. Waarom is deze uitleg onaannemelijk? (zie ook de bijzondere formulering van Mat.1:18)
- c) Op oude schilderijen met Jozef en Maria wordt Jozef haast altijd afgebeeld als een oude man. Welke gedachte zou daar wel eens achter kunnen zitten?

4. Waar werd Jezus geboren?

- Niet in Jeruzalem, waar Davids huis tot bloei was gekomen.
- Maar in Betlehem, waar Davids huis bescheiden was begonnen.

5. Waarom moest Jezus juist daar geboren worden?

- Zo werd de profetie bewaarheid dat Betlehem zijn geboortestad zou zijn. (Micha 5:1)
- Zo liet God extra uitkomen dat Hij een nieuw begin maakte in Davids huis. (zie les 38.19)

-6. Jezus' geboorte vieren we jaarlijks tijdens het kerstfeest.

- a) Waarom heet dat feest kèrstfeest?
- b) Waarom vieren we dit feest op 25 december?
- c) Wat valt ervan te zeggen dat de kerstboom en ook al meer de kerstman een vast feestelement vormt?

7. Maria woonde in Nazaret. Hoe is zij dan met haar ongeboren kind en haar man Jozef in Betlehem terechtgekomen?

- Met het oog op de belastingheffing had Augustus, keizer in Rome, opgedragen z'n onderdanen te registreren.
- Omdat Jozef van David afstamde en dus in Betlehem thuis hoorde (waar vast z'n ouderlijk huis was), was hij toen gedwongen met de zwangere Maria naar Betlehem te gaan.

8. Wat was Augustus daardoor in de hand van Jezus, Gods Zoon?

- Een instrument waardoor Jezus bereikte dat Gods bedoeling uitgevoerd werd en Hij in Betlehem werd geboren.
- En dan te bedenken dat Augustus in die tijd aangeduid werd als redder en dat zijn verjaardag als evangelie werd gevierd.

-9. a) Hoe wordt in Gal.4:4 het moment omschreven waarop God zijn Zoon gestuurd heeft?
b) Welk voordeel had de Romeinse overheersing later voor het uitdragen van het evangelie door de apostelen?

10. Hoe waren de omstandigheden van Jezus' geboorte?

- Hij werd gelegd in een voederbak 'omdat voor hen geen plaats was in de herberg' (NBG). Hierbij kunnen we denken aan:
- a) De stal horend bij 'het nachtverblijf van de stad' (NBV), of:
  - b) Het stalgedeelte van Jozefs ouderlijk huis.

Les 39 (vervolg)

11. Hoe werd nog in de nacht van Jezus' geboorte die geboorte bekendgemaakt?

Een engel berichtte die aan de mensen die toen in de buurt wakker waren en voor zijn bericht openstonden: herders die buiten hun schapen bewaakten.

12. Wat benadrukte de engel in z'n bericht aan hen?

Dat de Messias (Grieks: de Christus) als de beloofde koninklijke redder voor hèn was gekomen - wat opvallend was omdat zij zulke gewone en zelfs verachte mensen waren.

13. Waaruit konden zij afleiden dat de Messias inderdaad voor hèn was gekomen?

Uit het feit dat de omstandigheden van Jezus als baby net zo pover waren als die van hun baby's: Hij lag in een voederbak en was in een doek gewikkeld.

14. Voor wie is Christus blijkbaar op aarde gekomen?

-Niet voor mensen die menen door hun goedheid, macht of rijkdom zichzelf te kunnen redden. (vergelijk Mat.9:10-13)
-Maar voor mensen die zich in allerlei opzicht afhankelijk en schuldig weten (en dat zijn vaak mensen die maatschappelijk laag staan, 1Kor.1:26-29).

- 15. Zeker voor tegenwoordige mensen is het moeilijk zich afhankelijk van God te weten. Leg dat eens uit.

16. Hoe herinnert de apostel Paulus z'n lezers aan het grote wonder van de menswording van Gods Zoon?

'U kent de liefde die onze Heer Jezus Christus heeft gegeven: hij was rijk, maar is omwille van u arm geworden opdat u door zijn armoede rijk zou worden.' (2Kor.8:9)

- 17. a) Wat wordt bedoeld met Christus' rijkdom?
b) Wat betekent het dat Christus arm is geworden?
b) En wat is dankzij Christus onze rijkdom?

18. Wat gebeurde er toen die ene engel het geboortebericht had gebracht?

Toen stonden er opeens vele engelen bij hem die juichend drie leuzen zongen:

- a) Eer in de hoogste hemel aan God (gloria in excelsis Deo).
b) Op aarde vrede.
c) In mensen een welbehagen.
(NBV-voetnoot: Hij vindt vreugde in de mensen)

19. Wat bedoelden ze met 'eer aan God in de hoogste hemel'?

-Jezus' geboorte was voor àlle engelen in de hemel een reden God te prijzen.

-Want die geboorte vormde een nieuw begin dat op één lijn stond met het allereerste begin van de wereld waarbij de engelen ook hadden gejuicht. (Job 38:4-7)

20. Wat bedoelden de engelen met 'op aarde vrede'?

-Jezus' geboorte vormde de garantie dat hier harmonieuze verhoudingen gaan komen, allereerst tussen God en mensen maar dan ook tussen mensen onderling.

-Want Hij bevrijdt uit de macht van de zonde.

21. En wat bedoelden ze met 'in mensen welbehagen'?

Jezus' geboorte vormde het tastbare bewijs dat God een welgevallen had aan de mensen en zich in liefde over hen wilde neerbuigen. (vergelijk Joh.3:16)

- 22. a) Mensen die op hun eer uit zijn, wijzen we af omdat ze zo egocentrisch zijn en zich laten gelden ten koste van anderen. Waarom is Gods gerichtheid op zijn eer niet negatief?
b) Wat is meer waard: het lofzingen door mensen of het lofzingen door engelen, en waarom?

40 DE MAGIËRS; JEZUS VRIJGEKOCHT; SIMEON EN ANNA

-0. Lees Mat.2; Luc.2:22-40; Openb.12; noteer je vragen.

1. Het kind Jezus is in Betlehem allereerst door herders opgezocht. Door wie nog meer?

-Door wijzen, of beter: magiërs, tovenaars.

-uit het oosten, of beter: het land binnengekomen via de oostelijke route en dus via Jericho.

2. Wat is hier later als extra bij bedacht?

a) In een apocrief evangelie wordt gesproken over koningen, en wel over een drietal gezien de drie geschenken (no.11b).

b) In de Middeleeuwen werden die drie koningen de vertegenwoordigers van de drie werelddelen: Afrika, Azië en Europa.

-3. Volgens een ander apocrief evangelie zouden in de stal in Betlehem een os en een ezel het kind Jezus hebben vereerd. Wat moeten we met zulke fantasieën?

4. Hoe waren de magiërs op de hoogte van Jezus' geboorte?

a) God had op zó'n manier in het heelal een ster laten verschijnen dat die volgens hun inzichten wel móest slaan op de geboorte van een uitzonderlijke Joodse koning.

b) Misschien waren ze ook bekend met de oeroude profetie van hun collega Bileam: er zou een ster opkomen uit Jakob, een scepter uit Israël. (Num.24:17; les 19.4-7)

5. Betekent no.4a een goddelijke goedkeuring van het geloof in astrologie, dus dat iemands levensloop valt af te leiden uit de sterrenwereld? (vergelijk Deut.4:19) Geef argumenten.

6. Waar gingen de magiërs heen en waarom?

Naar Jeruzalem, de hoofdstad van Judea, omdat ze aannamen dat het Joodse prinsje daar te vinden was.

7. Waarom leidde God hen niet rechtstreeks naar Betlehem maar liet Hij hen via Jeruzalem reizen?

Hij wilde door hun bezoek aan de Joodse hoofdstad zijn volk en de leiders daarvan officieel op de hoogte brengen van Jezus' geboorte.

8. Maar waarom koos God hiervoor heidense magiërs uit?

Zij waren onverdachte boodschappers omdat zij geen enkel zakelijk of politiek belang hadden bij hun boodschap.

9. Hoe was de reactie van de Joden op hun komst en waarom?

Ze waren niet blij maar raakten in verwarring:

-Uit ongeloof, omdat de gang van zaken tegen hun verwachtingen indruiste. (vergelijk no.13)

-Uit angst, omdat in deze situatie alles verwacht kon worden van de argwanende en wrede Herodes.

10. Hoe kwamen de magiërs tenslotte toch in Betlehem?

a) Herodes wees hen op Betlehem als geboorteplaats van de beloofde koning (wat hij van Joodse schriftgeleerden had vernomen).

b) God liet de hun bekende ster voor hen uitgaan en boven het huis stilstaan waar Jezus met zijn ouders verbleef.

11. Wat deden ze bij Jozef en Maria?

a) Ze aanbaden het kind Jezus.

b) Ze schonken het kind goud, wierook en mirre.

12. Wat was er bijzonder aan hun verering van Jezus?

-Niet alleen dat zij, heidense tovenaars, het kind vereerden (een voorproef van de tijd na pinksteren, toen het evangelie wereldwijd aanvaard werd).

-Maar vooral dat zij dit alléén deden, zonder de door hen geïnformeerde bewoners en leiders van Jeruzalem.

Les 40 (vervolg)

13. Wat tekende zich hier al af?

Dat de Joodse hoofdstad met haar bewoners en leiders (kerkmensen!) weinig moesten hebben van een Christus die via ontluistering en lijden koning zou worden. (vergelijk Mat.23:37)

-14. Stelling: 'Om mensen tot een verantwoorde opstelling, op welk gebied ook, te brengen, is het belangrijkste dat ze juist geïnforméerd zijn.'

Wat valt daarvan te zeggen? (vergelijk no.12-13)

15. Wat gebeurde na het bezoek van de magiërs aan Betlehem?

- a) De magiërs werden in een droom door God voor Herodes gewaarschuwd, waarom ze naar hun land terugkeerden zonder Herodes verslag uit te brengen.
- b) Jozef werd eveneens in een droom voor Herodes gewaarschuwd en tegelijk aangespoord met z'n gezin naar Egypte te vluchten (wat financieel mogelijk was door de geschenken van de magiërs).
- c) Herodes liet hierna alle jongetjes in Betlehem van twee jaar en jonger ombrengen.

16. Waar was Jezus' verblijf in Egypte een teken van?

Van alle vernedering die Hij zou ondergaan om zijn volk van diens schulden te bevrijden.

17. Hoe lang bleef Jozefs gezin in Egypte?

Totdat Jozef in een droom van een engel te horen kreeg dat Herodes overleden was.

18. Waar vestigden zij zich toen op aanwijzing van God?

- Niet in Jozefs stad Betlehem in Judea.
- Maar in Maria's stad Nazaret in Galilea.

19. Waarom reisden ze met Jezus naar de tempel in Jeruzalem?
- a) Om voor Maria reinigingsoffers te brengen, nodig in verband met de bevalling die ze had ondergaan.
  - b) Om hun (mannelijk, eerstgeboren) kind aan God aan te bieden en meteen weer vrij te kopen. (zie les 13.23-24)
- = De zogenaamde voorstelling in de tempel.
20. Dat ook Jezus aan God ter beschikking werd gesteld, wat werd daarmee aangegeven en waarom?
- Dat Jezus onze schulden op zich had genomen.
  - Want die gewoonte herinnerde eraan dat Israël het niet verdiende uit Egypte bevrijd te worden.
21. Doordat Jezus meteen weer vrijgekocht werd, welke dienst kon Hij daardoor verrichten?
- Een betere dienst dan die van de gewone priesters uit Aärons geslacht: de dienst van priester zoals ook Melchisedek dat was. (zie les 7.23-25 en les 17.4-5)
22. Wat overkwam Jozef en Maria tijdens hun bezoek aan de tempel in Jeruzalem?
- Toen werd hun kind Jezus als de Christus erkend door Simeon en door de hoogbejaarde Anna.
23. Waarover sprak Simeon?
- a) Dat het zien van het kind Jezus hem meteen zicht gaf op de beloofde wereldwijde redding.
  - b) Dat Jezus' toekomstige optreden bij velen verzet zou oproepen.
  - c) Dat Maria als door een zwaard doorstoken zou worden; dat wil zeggen: door het verzet tegen haar zoon zou zij innerlijk verscheurd worden. (vergelijk les 48.8a)
- 24. Wat voor betekenis, denk je, had het optreden van de herders, de magiërs en van Simeon en Anna voor Jozef en Maria zelf?

41 DE 12-JARIGE JEZUS IN DE TEMPEL; JOHANNES DE DOPER; JEZUS IN DE WOESTIJN.

-0. Lees Luc.2:40-4:15; Joh.1:1-34; Mat.11:2-15; 14:1-12; noteer je eventuele vragen.

1. Wat gebeurde er toen Jezus als 12-jarige door zijn ouders was meegenomen naar het pesachfeest in Jeruzalem?

- a) Na het vertrek van zijn ouders en streekgenoten bleef Hij alleen in Jeruzalem achter.
- b) Hij was aldoor in de tempel om naar de leraren daar te luisteren en hun vragen te stellen.

2. Wat hield Jezus zijn geschrokken ouders voor toen die Hem gevonden hadden?

Ze konden weten dat Hij in het huis van zijn Vader móest zijn.

3. Waarom hadden ze dat kunnen weten?

- a) Omdat Hij Gods eigen Zoon was en dus in het huis van zijn Vader thuishoorde.
- b) Omdat Hij voor zijn band met God het nódig had in de tempel te zijn.
- c) Omdat Hij Gods gebod royáál moest nakomen en daarom de volle zéven dagen van het feest moest blijven en niet alleen de gebruikelijke twéé dagen.

4. Wat deed het kind Jezus na deze episode en waarom?

- Hij voegde zich weer gehoorzaam naar de leiding van zijn ouders.
- Want het was voor Hem nog niet de tijd om zelfstandig aan het werk te gaan.

5. Wat maken deze gebeurtenissen duidelijk over Jezus?

Dat Hij als 12-jarig kind al zicht begon te krijgen op het unieke van zijn persoon en taak.

- 6 a) De voorvallen uit Luc.2 (van Jezus' geboorte t/m zijn bezoek aan de tempel) zijn in kleine kring gebeurd. Hoe kon Lucas daarvan dan weten? (zie 2:19,51b; 1:3)
b) Was Jezus door zijn goddelijke afkomst reeds als kind volwassen of was er bij Hem sprake van een normaal proces van volwassenwording? Zie Luc.2:47 en 2:52.

7. Hoe bereidde Johannes Jezus' optreden voor?

- a) Door aan te kondigen dat het hemelse koninkrijk dichtbij was en de uitschakeling zou brengen van de macht van het kwaad.
b) Door de Joden op te roepen hun leven te beteren en zich door hem in de Jordaan te laten dopen, als bevestiging van Gods vergeving.

8. Wat wordt bedoeld met het hemelse koninkrijk?

Gods rijk waarvan Christus namens God de koning is en de gelovigen de onderdanen zijn.

9. Hoe zette Johannes z'n boodschap kracht bij?

- a) Door net als Elia een mantel van kameelhaar te dragen.
b) Door alleen sprinkhanen en wilde honing te eten.
c) Door zich in de woestijn op te houden.

10. Waarom wilde ook Jezus door Johannes worden gedoopt?

Als teken ervan dat Hij de schulden van zijn volk op zich wilde nemen en die wilde afbetalen.

11. Wat gebeurde met Jezus na zijn doop en wat gaf God zo aan?

- a) -God de Vader sprak Hem aan als zijn Zoon,
-waarmee God aangaf dat Jezus vanaf dat moment als de Christus (= profeet, priester en koning) was aangesteld.
b) -De Heilige Geest daalde als een duif op Hem neer,
-waarmee God aangaf dat Jezus vanaf dat moment geschikt was voor zijn taak als de Christus.

Les 41 (vervolg)

12. Wat gebeurde na deze voorvallen met Jezus?

- a) Hij werd door de Geest naar de woestijn gevoerd.
- b) Daar bleef Hij 40 dagen, zonder iets te eten en terwijl Hij door Satan op de proef werd gesteld.

13. Waartoe probeerde de duivel Jezus aan het einde van die 40 dagen over te halen?

- a) -Dat Hij van stenen brood zou maken,
-om zo zijn honger te stillen.
- b) -Dat Hij van het dak van de tempel zou springen,
-om zich aan Gods bescherming toe te vertrouwen.
- c) -Dat Hij in aanbidding voor hem zou neerknielen,
-om van hem de macht over de aarde te ontvangen.

- 14. a) Hoe maakte Jezus het duidelijk dat Hij God ontrouw was geworden als Hij van stenen brood had gemaakt? (zie Luc.4:4; vergelijk les 19.14-17)
- b) Jezus wees Satans aanhalen van Ps.91 af. (Luc.4:9-12) Wat kunnen we daarvan in het algemeen leren voor onze hantering van de Bijbel?
- c) In de tijd van Jezus' optreden heette Satan 'de heerser van deze wereld'. (Joh.12:31) Waarom geldt dat nu niet meer? (zie Mat.28:18)

15. Wat wilde God door deze beproevingen laten uitkomen?

Dat Jezus, anders dan Adam in het paradijs, opgewassen was tegen zijn komende taak.

- 16. Net als Jezus moeten ook wij strijden tegen de duivel en daarbij moeten we Jezus' verdedigingsmethode hanteren: gebruikmaken van de Bijbel. Vandaar dat Paulus ons oproept: 'Draag als zwaard de Geest, dat wil zeggen Gods woorden.'
- a) Hoe worden wij dan door de duivel aangevallen?
  - b) Hoe kun je realiseren dat Gods Woord in je leven werkt als een zwaard waardoor je weerbaar bent tegenover Satan?

17. Toen Jezus na zijn beproeving in de woestijn weer bij Johannes de Doper kwam, hoe noemde die Hem toen? (Joh.1:29)

'Het lam van God dat de zonde van de wereld wegneemt.'

- 18. a) Bij deze typering van Jezus als Gods lam klinken minstens twee bijbelgedeelten door: Jes.53:5-7 en Ex.12:21-23 (zie les 13.14-15). Wat doet Jezus dan als lam voor ons?
b) In het boek Openbaring wordt Jezus vaak het lam genoemd maar ook eenmaal 'de leeuw uit de stam Juda' (Openb.5:5). Wat voor bemoedigends kun je daarin beluisteren?

19. Op welk moment twijfelde Johannes toch weer aan Jezus als de Christus en waarom?

-Toen hij vanuit z'n cel van Jezus' optreden hoorde.
-Want dat optreden beantwoordde niet aan zijn verwachting, namelijk dat Jezus metéén zijn koninkrijk op aarde zou stichten en zijn definitieve vonnis zou voltrekken. (vergelijk no.7a)

20. Wat heeft Jezus Johannes toen laten overbrengen?

Dat zijn optreden overeenkomstig de profetieën was.

21. Door wie was Johannes trouwens gevangengezet en waarom?

-Door Herodes (Antipas, les 38.1b),
-omdat Johannes hem erop aangesproken had dat hij z'n halfbroer diens vrouw Herodias had afgenomen.

22. Wat gebeurde zo'n jaar later op Herodes' verjaardag?

- a) Toen danste Herodias' dochter voor hem, waarom hij haar toestond een willekeurig geschenk te vragen.
b) Opgestookt door haar moeder vroeg zij toen om Johannes' hoofd op een schotel.
c) Herodes meende er niet onderuit te kunnen hieraan te voldoen, waarom hij bevel gaf Johannes te doden.
d) Door bijgelovige angst heeft hij Jezus lang aangezien voor de herleefde Johannes. (Mat.14:1-2)

42 DE EERSTE PERIODE VAN JEZUS' OPTREDEN

-0. Lees Joh.1:35-52; 2-4; Luc.4:16-44; Mat.11:16-30; noteer je eventuele vragen.

1. Hoe lang is Jezus werkzaam geweest in Palestina?

Een kleine 3½ jaar.

2. Wat kreeg Jezus al gauw om zich heen?

Vele leerlingen (NBG: discipelen), die hun beroep bleven uitoefenen maar telkens weer naar Hem toegingen. (zie les 43.1)

3. Wat was het eerste wonder dat Jezus verrichtte?

-Toen op een bruiloft te Kana in Galilea de wijn opraaakte, veranderde Hij zo'n 600 liter water uit 6 vaten in wijn van uitstekende kwaliteit.

-Dit als een voorproef en garantie van de overvloed en vreugde die Hij gaat geven op de nieuwe aarde. (vergelijk Am.9:11-13)

-4. Om zijn inzet voor iedereen is Jezus ongetrouwd gebleven, maar hoe kijkt hij blijkens dit wonder aan tegen het huwelijk?

5. Wat vond hierna plaats in de tempel te Jeruzalem?

a) Toen verdreef Jezus, met een zweep, uit een voorhof het vee dat daar te koop was om geofferd te worden.

b) Ook gooide hij het geld van de wisselaars op de grond dat daar te koop was om er de tempelbelasting mee te betalen.

6. Waarom deed Jezus dat?

Uit verontwaardiging erover dat men van het huis van zijn Vader een markt had gemaakt. (zie ook les 45.11b)

-7. Maar we mógen ons toch niet kwaad maken? (zie Ef.4:26,31)

8. Wat maakte Jezus bij deze gelegenheid meteen ook duidelijk?
- Dat er een eind zou komen aan de tempel met z'n offerdienst,
  - doordat Jezus als het beslissende offer verteerd zou worden.

9. Met wie voerde Jezus in Jeruzalem een lang gesprek en wat valt er van die persoon te vertellen?

Met Nicodemus:

- a) Hij was een farizeese schriftgeleerde, lid van het sanhedrin.
- b) Hij bezocht Jezus 's nachts om ongestoord te kunnen praten.
- c) Na Jezus' dood nam hij voor diens begrafenis veel kostbare balsem mee. (Joh.19:39)

10. Wat hield Jezus hem voor over het binnengaan van Gods rijk?

Daarvoor is nodig dat je door de Geest opnieuw geboren wordt.

11. Wat bedoelde Jezus daarmee?

-Iemand komt alleen bij God in de gunst en leeft dan later bij Hem in de hemel en daarna op de nieuwe aarde,
-als Gods Geest een ander mens van hem maakt, namelijk iemand die gelooft in Jezus als de Christus en ook verder gehoor geeft aan Gods Woord.

- 12. Onze innerlijke verandering wordt op twee manieren aangeduid: als 'wedergeboorte' en als 'bekering'. Wat is het verschil?

13. Wat zei Jezus in dit gesprek over Gods liefde?

'God had de wereld zo lief dat Hij zijn enige Zoon heeft gegeven, opdat iedereen die in hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft.' (Joh.3:16)

- 14. In 1Joh.4:8-10 staat: 'God is liefde.'

- a) Wie is volgens die tekst het levende bewijs van Gods liefde?
- b) Wanneer profiteren we van Gods liefde?
- c) Wanneer roepen we Gods toorn over ons af? (zie Joh.3:36)

Les 42 (vervolg)

15. Met wie voerde Jezus hierna in de provincie Samaria een gesprek en wat valt er van haar te zeggen?

Met een Samaritaanse vrouw uit Sichar:

- a) Ze had vijf mannen gehad en woonde met de zesde samen.
- b) Midden op de dag ging ze naar de bron om water te putten en trof daar toen Jezus aan.

16. Wat hield Jezus haar voor dat Hij haar kon geven?

-Levend water (= bronwater) dat haar dorst voorgoed zou lessen.

-Dat wil zeggen: door zijn geschenken, zoals Gods gunst en Geest, kon Hij haar ongekende levenskracht bezorgen.

17. En wat vertelde Jezus haar over het aanbidden van God?

Door zijn komst was de tijd aangebroken dat dit aanbidden niet meer aan een bepaalde plaats, de Jeruzalemse tempel, was gebonden maar overal kon gebeuren.

18. Wat was er opvallend aan Jezus' optreden?

- a) Dat Hij met een Samaritaans iemand sprak, terwijl er al heel lang vijandschap bestond tussen Samaritanen en Joden. (zie les 34.15a)
- b) Dat Hij met een vrouw sprak, want dat deden rabbi's niet.
- c) Dat Hij kritische dingen tegen die vrouw zei.

- 19. a) Wat was Jezus' motivatie om dit opvallende te doen?
b) Wat kunnen wij hiervan leren voor onze manier van omgaan met mensen?

20. Waar vestigde Jezus zich na ruim een jaar werken?

In Kafarnaüm aan het Meer van Tiberias (ook wel het Meer van Galilea of het Meer van Gennesaret genoemd).

21. Hoe reageerden de bewoners daar (leden van Gods volk!) op Jezus' toespraken en wonderen onder hen?

- Wel waren ze enthousiast over wat Hij zei en deed.
- Maar in feite sloten ze zich af voor zijn boodschap.

22. Hoe plaatste Jezus Nazaret voor de beslissing?

- Op een sabbat las Hij in de synagoge voor uit Jesaja over de tijd dat er bevrijding zou komen van allerlei nood.
- Daarbij zei Hij dat met zijn komst die tijd was aangebroken.

23. Aan welke twee gebeurtenissen uit de tijd van het OT herinnerde Jezus hen bij die gelegenheid?

- a) Dat Elia tijdens de 3½ jaar droogte niet naar een van de vele weduwen in Israël was gestuurd maar naar een weduwe in het land Sidon. (zie les 29.8-10)
- b) Dat Elisa niet een van de lijdens aan huidvraat in Israël had genezen maar Naäman de Syriër/Arameeër. (les 30.18-20)

24. Waarvoor wilde Jezus hen zo waarschuwen?

- a) Dat een heiden Gods kinderen kan voorgaan in het vertrouwen op God en in het erkennen van Gods dienaar.
- b) Dat het aan het ongeloof van Gods kinderen te wijten is als Gods gunst aan hen voorbijgaat en heidenen te beurt valt.

25. Wat verklaarde Jezus toen op een gegeven moment?

Op de dag van Gods eindvonnis zou het voor het goddeloze Sodom en Gomorra draaglijker zijn dan voor Gods ontrouwe volk.

26. Wat verzuchtte Jezus later toen Nazaret Hem bleef afwijzen?

'Nergens wordt een profeet zo miskend als in zijn eigen stad en in zijn eigen familie.' (Mat.13:57)

-27. Waarvoor worden wij in no.23-26 gewaarschuwd? (zie les 8.22)

43 DE TWAALF APOSTELEN; AMBTSDRAGERS; DE BERGREDE

-0. Lees Mat.5-7,10; Marc.2-3, 5-6; noteer je eventuele vragen.

1. Wat deed Jezus na enige tijd met zijn volgelingen?

Toen stelde Hij twaalf van hen aan als zijn bijzondere leerlingen die voortdurend met Hem mee zouden trekken, zonder nog hun oude beroep uit te oefenen. (zie ook les 42.2)

2. Wat zou later hun taak worden en hoe heetten ze daarom?

-Ze zouden als Jezus' getuigen optreden en dus doorgeven wat ze van Hem hadden gehoord en gezien.

-Ze heetten apostelen (= afgevaardigden) want ze zouden namens Jezus optreden, voor zijn persoon en werk uitkomen.

3. Noem eens zes apostelen en vertel van hen.

- 1 Simon: visser uit Betsaïda, uit de kring rond Johannes de Doper; kreeg van Jezus later de Aramese bijnaam Kefas (Grieks: Petrus, = rots), omdat hij als fundament van de kerk zou fungeren; had een leidende rol onder de Twaalf.
- 2 Jakobus: met zijn vader Zebedeüs en zijn broer Johannes visser uit Betsaïda; neef van Jezus; later door Herodes (Agrippa) onthoofd. (les 38.1c)
- 3 Johannes: broer van 2, dus ook visser en neef van Jezus; uit de kring rond Johannes de Doper; wordt aangeduid als: 'de leerling van wie Jezus veel hield' (Joh.13:23,26; 20:2; 21:7.20); aan hem vertrouwde Jezus, toen Hij aan het kruis hing, zijn moeder Maria toe. (zie ook les 38.8d)
- 4 Levi, bijgenaamd Matteüs: tollenaar in Kafarnaüm (had dus de inning van de belasting-op-waren gepacht); werd door Jezus opgeroepen Hem te volgen terwijl hij in zijn tolhuis zat. (zie les 38.8a)
- 5 Tomas: wilde met pasen pas geloven aan de levendwording van Jezus toen hij zelf Hem had gezien en aangeraakt.
- 6 Judas, bijgenaamd Iskariot (= de man van Keriot, een plaats in Judea): waarschijnlijk de enige van de Twaalf die niet uit Galilea afkomstig was; hij beheerde de gemeenschappelijke kas maar stal daaruit; hij wordt aangeduid als Jezus' verrader. (zie les 45.4c,5-6 en les 46.17-19)

4. Waarom stelde Jezus juist twáálf apostelen aan?

Om aan te sluiten bij het verleden (= les 10.22):

-Zoals de oudtestamentische fase van de kerk gebaseerd was op de 12 aartsvaders die tot 12 stammen zijn uitgegroeid,
-zo is de nieuwtestamentische fase van de kerk gefundeerd op Jezus' 12 apostelen. (Ef.2:20; Openb.21:14)

- 5. a) De apostelen zijn mensen uit een ver verleden. Toch zijn wij nog altijd van hun werk afhankelijk. In welk opzicht dan?
b) Waarom stelde Jezus Judas Iskariot als apostel aan terwijl Hij wist dat die Hem zou gaan verraden?

6. Welke drie apostelen betrok Jezus soms extra nauw bij zijn werk?

(Simon) Petrus en de gebroeders Jakobus en Johannes.

7. Bij welke gelegenheid deed Hij dat?

- a) Toen Hij de 12-jarige gestorven dochter van Jairus, de leider van de synagoge van Kafarnaüm, weer levend maakte.
b) Toen Hij op een berg in Galilea een ontmoeting had met Mozes en Elia. (les 44.19b,21a)
c) Toen Hij in de nacht voor zijn dood aan het kruis zich in Getsemane smekend tot God richtte. (les 46.4-5)

8. Waarom nam Jezus bij deze gelegenheden alleen dat drietal met zich mee?

- a) Enerzijds wilde Hij zoveel mogelijk voorkomen dat de genoemde gebeurtenissen meteen al overal bekend zouden worden.
b) Anderzijds wilde Hij bereiken dat de genoemde gebeurtenissen ná zijn vertrek wèl bekendheid zouden krijgen.

- 9. Wat voor bezwaar had Jezus ertegen dat de gebeurtenissen, vermeld bij no.7a-b, meteen al overal bekend zouden worden? (vergelijk Joh.6:14-15)

Les 43 (vervolg)

10. Welke drie soorten ambtsdragers kennen we vandaag in protestantse en gereformeerde kerken en wat is hun taak?
- a) De dienaar des Woords (predikant), met als taak:
    - Preken, de sacramenten toedienen, voorgaan in het bidden.
    - Onderricht (catechisatie) geven, vooral aan de jeugd.
    - Bezoeken afleggen (pastoraat).
    - Leiding geven aan de gemeente.
  - b) De ouderling, met als taak:
    - Jaarlijks huisbezoek (laten) brengen aan alle adressen.
    - Leiding geven aan de gemeente, samen met de predikant.
  - c) De diaken, met als taak:
    - De kerkleden aansporen elkaar van dienst te zijn.
    - Waar nood is: helpen (door geld of inzet) en bemoedigen.
- 11. Welke van deze taken trekt jou aan en waarom?
12. Waarom heet de toespraak uit Matteüs 5-7 'de bergrede'?
- Jezus stond toen op een berghelling, bij het Meer van Galilea.
13. Waarmee begint de bergrede?
- Met acht felicitaties (NBG: zaligsprekingen): daarin noemt Jezus hen die afhankelijk leven van God gelukkig omdat ze op weg zijn naar een grootse toekomst binnen Gods koninkrijk.
14. Wat zei Jezus over onze positie en opdracht?
- We zijn het zout/licht van (= voor) de wereld.
  - Dus moeten we als zout wèrken en licht uitstralen.
15. En wat zei Jezus over zijn verhouding tot de wet uit het OT?
- Hij was gekomen om die wet tot vervulling te brengen.
  - Dat wil zeggen: Hij wilde door zijn woorden en daden laten zien hoe verstrekkend Gods geboden zijn.

16. Hoe liet Jezus in Mat.5 de reikwijdte van Gods geboden zien?

Door met gezag zijn uitleg ('Ik zeg jullie...') te plaatsen tegenover de uitleg van Gods geboden in de mondelinge overlevering ('Jullie hebben gehoord dat gezegd werd').

-17. Hoe moeten we omgaan met een uitspraak als Mat.5:39?
(vergelijk hoe Paulus zich opstelde, Hand.16:35-37)

18. Welke opdracht gaf Jezus in de bergrede inzake de naaste?

'Behandel anderen steeds zoals je zou willen dat ze jullie behandelen.' (Mat.7:12)

-19. a) Welk Nederlands gezegde lijkt op het gezegde van no.18?
b) Welke van de twee is volgens jou het moeilijkst en waarom?

20. Waarom vraagt Jezus met deze opdracht niet te veel van ons?

Omdat Hij tegelijk zegt: 'Vraag en er zal je gegeven worden.'

21. Wat bedoelt Jezus met dit woord van Hem niet en wat wel?

-Niet: dat we alles krijgen waar we God om vragen.

-Maar: dat we alles krijgen wat we nodig hebben om trouw te zijn aan Gods onderwijs. (Mat.7:12 staat ná Mat.7:7-11)

22. En wát hebben we vooral nodig en waarom?

Gods Geest, want die geeft ons:

a) Wijsheid om Gods onderwijs verantwoord toe te passen.

b) Kracht en bereidheid om Gods onderwijs op te volgen.

23. Toch merken we telkens dat Gods opdrachten onháálbaar zijn.
Waar toe spoort dit pijnlijke feit ons dan ook aan?

Om altijd weer onze toevlucht te nemen tot Jezus Christus met zijn verzoenend offer en het vernieuwende werk van zijn Geest.

44 GELIJKENISSEN; WONDEREN; CAESAREA FILIPPI

-0. Lees Mat.13,16-18; 21:33-22:14; 25:1-13; Luc.10:25-42; 15-16; Joh.5-9; noteer je eventuele vragen.

1. Noem eens zes gelijkenissen en geef hun betekenis aan.

- 1 De zaaier en het zaad: Als Gods Woord wordt uitgedragen, heeft dat, ondanks alle mislukkingen, uitwerking op de mensen. (Mat.13)
- 2 Het onkruid tussen de tarwe: God laat toe dat hier een samenleving is van gelovigen en ongelovigen, maar aan het einde van de geschiedenis maakt Hij scheiding tussen hen. (Mat.13; zie les 19.21-24a)
- 3 De barmhartige Samaritaan: Belangrijk is niet te theoretiseren over de vraag wie je naaste is, maar zelf een naaste te zijn voor wie dat nodig heeft. (Luc.10)
- 4 Het verloren schaap: Als iemand die afgedwaald is, zich weer omkeert naar God, is daarover in de hemel grote vreugde. (Luc.15)
- 5 De verloren zoon: Als iemand die afgedwaald is, zich weer omkeert naar God, wordt hij door God met open armen ontvangen; dan moeten ook wij zo iemand royaal ontvangen. (Luc.15)
- 6 De wijze en dwaze bruidsmeisjes: Omdat het onbekend is wanneer Jezus terugkomt, moeten we er steeds op voorbereid zijn Hem te ontmoeten: anders verspelen we het voorrecht voorgoed bij Hem te zijn. (Mat.25)

2. Waarom ging Jezus in gelijkenissen spreken?

- a) Om zijn boodschap voor sommigen duidelijker te maken en dus om hun de geheimen van het koninkrijk te onthullen.
- b) Om zijn boodschap voor anderen moeilijker te maken.

3. Voor wie werd Jezus' boodschap van Gods koninkrijk dankzij zijn gelijkenissen duidelijker?

Voor wie gelóófd in Jezus als de koning van het koninkrijk:
-Zij stonden open voor de betekenis van de gelijkenissen.
-Zij wilden moeite doen om door te denken over de onverwachte wendingen die altijd in Jezus' gelijkenissen voorkomen.

4. Noem eens vijf natuurwonderen van Jezus.

- 1 Op een bruiloft in Kana water in wijn veranderd.
- 2 Tweemaal een onverwachte, grote visvangst.
- 3 Een hevige storm gestild.
- 4 Tweemaal een menigte royaal van eten voorzien.
- 5 Op water gewandeld, waarbij Petrus mocht meedoen.

5. Wat blijkt hieruit over de reikwijdte van Jezus' reddingswerk?

Zijn reddingswerk beperkt zich niet tot de mens maar strekt zich uit tot héél het geschapene, want Hij wil bereiken:

- a) Dat de vernietigende krachten in de wereld worden uitgeschakeld, en zo:
- b) Dat het geschapene weer volledig dienstbaar is aan het welzijn van de mens en de eer van God.

-6. Waarom wordt verteld dat Jezus de koorts en later de wind bestrafte? (Luc.4:39;8:24; vergelijk Luc.13:11,16)

7. Wat voor genezingswonderen heeft Jezus verricht?

- Verlamden weer laten lopen.
- Mensen bevrijd die door demonen bezeten waren.
- Blinden weer ziende gemaakt (bijvoorbeeld Bartimeüs).
- Doofstommen weer laten horen en spreken.
- Lijders aan huidvraat genezen.

8. Welke drie personen heeft Jezus weer levend gemaakt?

- a) Een jongen uit Naïn, het enige kind van een weduwe.
- b) De 12-jarige dochter van Jairo uit Kafarnaüm.
- c) Lazarus uit Betanië bij Jeruzalem die (met z'n zusters Maria en Marta) vriend was van Jezus en al 4 dagen in z'n graf lag.

9. Wat maakte Jezus door zijn wonderen duidelijk?

- a) Dat Hij macht heeft over alles en de meerdere is van Satan.
- b) Dat Hij dood en verderf uit de wereld wil verwijderen.
(vergelijk Openb.21:1-5; 22:1-5)

Les 44 (vervolg)

10. Jezus' wonderen heten ook 'tekenen' omdat ze naar iets anders verwijzen. Wat voor bedoeling had Jezus daar dan mee?

- a) Daarmee bekrachtigde Hij het goddelijk gezag van zijn persoon. (Joh.2:11; 5:36; Hand.2:22)
- b) Daarmee bewees Hij dat zijn boodschap betrouwbaar was, want Hij gaf een voorproef van de nieuwe aarde.

11. Voor wie hadden Jezus' wonderen deze betekenis?

Voor hen die vooraf al geloofden, dus die Jezus als de Christus erkenden en zijn boodschap aanvaardden.

12. Want wat konden Jezus' wonderen niét bewerken?

Dat zijn òngelovige toehoorders tot geloof kwamen:
-Wel waren die enthousiast over de wonderen die ze zagen.
-Maar voor zijn boodschap sloten ze zich af.
(Joh.6:41,52,60,66 na 6:2,14; 11:45-53 na 11:39-44)

- 13. a) Welke troost geeft no.4-9 ons als we in moeite verkeren?
b) Waardoor worden wij het meest in ons geloof gesterkt, door wonderen of door iets anders? (zie Luc.16:27-31)

14. Wat voor bijzonders gebeurde er in Caesarea Filippi?

- a) Daar werd Jezus door Petrus erkend als 'de Christus, de Zoon van de levende God'. (Mat.16:16)
- b) Daar kondigde Jezus voor het eerst aan dat Hij zou worden gedood en uit zijn graf zou opstaan.
- c) Daar riep Jezus op onszelf te verloochenen.

15. Waarom weigerde Petrus het te aanvaarden dat Jezus zou lijden en sterven?

Dit paste niet in het beeld dat Petrus en de meeste Joden toen van de Christus hadden.

16. Wat voor iemand verwachtten ze dan en hoe was Jezus in werkelijkheid?

-Ze verwachtten een luisterrijke koning die via strijd een aards Israël zou stichten.

-Maar Jezus was zonder koninklijke glorie en ging via lijden een hemels koninkrijk stichten.

17. Wat betekent het dat je jezelf moet verloochenen?

-Als je voor de keus staat: 'Ga ik God gehoorzamen?' of: 'Ga ik aan mezelf denken?'

-Dan moet je de gehoorzaamheid aan God laten voorgaan.

-18. Jezus zei in Mat.16:24 ook: 'Je moet je kruis op je nemen.'

a) Wij zeggen wel eens: 'Ieder huis heeft z'n kruis' Wat betekent die uitdrukking?

b) Jezus' opdracht dat we ons kruis op ons moeten nemen, betekent iets anders. Wat dan?

19. Wat vond, na Jezus' verblijf in Caesarea Filippi, plaats op een berg in Galilea?

a) Daar begonnen Jezus' gezicht en kleding oogverblindend te stralen.

b) Daar had Jezus een gesprek met Mozes en Elia.

c) Daar sprak God zelf: 'Dit is mijn geliefde Zoon, in Hem vind Ik vreugde. Luister naar Hem!' (Mat.17:5)

= De zogenaamde verheerlijking op de berg.

20. Waarom liet God dat gebeuren?

a) Om de aanwezige Petrus, Jakobus en Johannes erin te sterken dat Jezus de Christus was; en vooral:

b) Om Jezus te sterken vanwege zijn aanstaande lijden.

-21. a) Waarom had Jezus uitgerekend met Mozes en Elia een ontmoeting?

b) In 2 Petr.1:16-19 herinnert Petrus aan deze bijzondere gebeurtenis. Wat wilde hij z'n lezers zo op het hart binden?

45 JESUS OVER ZICHZELF; ZIJN LAATSTE WEEK

- 0. Lees Mat.21:1-32; 23-24; 25:31-36; Joh.10-17; noteer je eventuele vragen.
1. Noem uit het Evangelie naar Johannes zeven 'Ik ben'-woorden van Jezus waaruit het unieke blijkt van zijn persoon en werk.
- 1 Ik ben het brood dat leven geeft. (Joh.6:35)
  - 2 Ik ben het licht voor de wereld. (Joh.8:12)
  - 3 Ik ben de deur voor de schapen. (Joh.10:7)
  - 4 Ik ben de goede herder. (Joh.10:11)
  - 5 Ik ben de opstanding en het leven. (Joh.11:25)
  - 6 Ik ben de weg, de waarheid en het leven. (Joh.14:6)
  - 7 Ik ben de ware wijnstok. (Joh.15:1)
- 2. Er wordt wel eens gezegd: 'Er zijn twee mogelijkheden: òf Jezus is geestelijk gestoord òf Hij is echt God zelf. Een derde mogelijkheid is er niet, bijvoorbeeld: Hij is een groot man, een bijzondere wijsheidsleraar.' Wat vind jij hiervan?
3. Wat gebeurde er tijdens een maaltijd in Betanië, de zondag (anderen: zaterdag) vóór Jezus' kruisiging?
- Toen zalfde Maria, zuster van Marta en Lazarus, Jezus' voeten.
4. Hoe werd op die daad van haar gereageerd?
- a) Jezus noemde haar daad een voorbereiding op zijn begrafenis.
  - b) Enkele apostelen noemden haar daad een verkwisting van geld dat beter aan de armen gegeven had kunnen worden.
  - c) Judas ergerde zich aan haar daad omdat het hem als beheerder van de kas nu onmogelijk was zich met de opbrengst van die zalf te verrijken.
5. Wat deed Judas zelfs na deze gebeurtenis?
- Hij ging naar het sanhedrin en verklaarde zich voor dertig zilverstukken bereid Jezus uit te leveren.

6. Wat waren Judas' mogelijke beweegredenen voor dit verraad?
  - a) Hij werd gedreven door hebzucht.
  - b) Hij was teleurgesteld over Jezus' opstelling als de Christus. (zie Joh.6:71 nà 6:15)

7. Wat deed Jezus die maandag (anderen: zondag) en waarom?
  - Hij reed op een ezelsveulen Jeruzalem binnen.
  - Want Hij wilde zelf nog een laatste keer Gods stad oproepen Hem als de beloofde Christus te erkennen.

8. Hoe reageerden de mensen op die intocht? ('Palmpasen')
  - a) De Joodse leiders ergerden zich eraan, mee uit angst voor de mogelijke militaire reactie van de Romeinen.
  - b) Galilese pelgrims die met Hem meegetrokken of Hem vanuit Jeruzalem tegemoet gekomen waren, juichten Hem toe als 'de zoon van David' en dus als de beloofde koning.

9. Toch had Jezus hiermee zijn doel niet bereikt, want waaraan zagen die juichende mensen voorbij?
  - Dat Jezus niet een (gevechts)paard maar een ezel bereed.
  - Dus: dat Jezus een zachtmoedig koning was, die niet via strijd maar via lijden zijn rijk zou stichten. (vergelijk les 44.16)

- 10. a) Waarom hield Jezus zijn koninklijke intocht in Jeruzalem op een ezelsvéulen?
  - b) Matteüs maakt ook nog melding van een moederdier. Dat heeft alles te maken met Jezus' inzicht in diergedrag, want welk risico loopt een berijder als z'n ezel in paniek raakt?

11. Wat deed Jezus dinsdag (of: maandag) vóór zijn kruisiging?
  - a) Toen vervloekte Hij een vijgenboom omdat Hij daaraan geen vruchten vond om zijn honger te stillen.
  - b) Daarna joeg Hij de kooplui en kopers weg uit de tempel, terwijl Hij de tafels van de wisselaars omgooide (de dieren liet Hij begaan): de tweede 'tempelreiniging' (les 42.5-6).

Les 45 (vervolg)

12. Jezus vervloekte die vijgenboom omdat Hij de Joden ergens voor wilde waarschuwen. Waarvoor dan?

Dat God zijn kinderen afstraft als hun geloof geen vruchten oplevert, dus niet zichtbaar wordt in hun toewijding aan God en de naaste. (vergelijk Luc.13:6-9)

13. Waarom reinigde Jezus de tempel deze tweede keer?

Uit verontwaardiging over de handelwijze van de priesters als beheerders van de tempel:

- Zij hadden van de tempel een rovershol gemaakt terwijl het een huis van gebed moest zijn, en dus:
- Zij waren meer uit op winstgevende handel dan op het godsdienstige welzijn van het volk.

14. Wat deed Jezus woensdag (of: dinsdag) vóór zijn kruisiging?

- a) Hij sprak zevenmaal het 'wee jullie' uit over de Farizeeën, omdat die met al hun extra regels niet toekwamen aan de kern van de wet: de liefde voor God en de naaste.
- b) Hij kondigde de verwoesting van Jeruzalem aan (als straf voor de Joodse afwijzing van Hem), en in het verlengde daarvan: zijn vonnis aan het einde van de geschiedenis.

15. Wat deed Jezus de donderdag hierna?

- a) Hij liet zijn apostelen het pesachmaal klaarmaken.
- b) Hij waste aan het begin van die maaltijd hun voeten.
- c) Hij stelde het avondmaal in. (vergelijk les 13.17-21)
- d) Hij voerde gesprekken met zijn apostelen en bad met hen.
- e) Hij ging naar Getsemane, een hof met olijfbomen.

16. Wat was Jezus' bedoeling met die voetwassing?

- Zijn apostelen laten zien dat Hij in zijn liefde voor hen tot het uiterste wilde gaan, en dus:
- Hen voorbereiden op zijn vernedering aan het kruis.

- 17. a) Jaarlijks wast de paus een paar armen de voeten, als toepassing van Joh.13:14-17. Wat is daarvan te zeggen?
b) Hoe kunnen wij Jezus' voetwassing in ons leven navolgen?
18. Hoe bemoedigde Jezus zijn apostelen in hun verdriet over zijn aanstaande vertrek?
- Door te beloven dat Hij zijn Geest als pleitbezorger (NBG: trooster) zou sturen.
19. Waar zou de Geest bij hen op inwerken?
- a) Op hun geheugen, zodat ze zich Christus' woorden en daden later weer precies zouden herinneren.
b) Op hun begrip, zodat ze de betekenis van Christus' onderwijs en van het oudtestamentische onderricht over Christus zouden doorzien.
20. Wat zou de Geest daardoor bij hen bereiken?
- a) Dat ze vertrouwd zouden zijn met de volle waarheid over Christus, en dan ook:
b) Dat ze als betrouwbare oor- en ooggetuigen van Christus konden optreden. (vergelijk les 43.2)
c) Dat ze later de boeken van het NT konden schrijven.
21. Voor wie bad Jezus die donderdagnacht?
- a) Voor zichzelf: of God Hem wilde herstellen in de glorieuze positie die Hij oorspronkelijk in de hemel had. (Joh.17:1-5)
b) Voor zijn apostelen: of God hen wilde beschermen zodat ze Hem toegewijd bleven. (Joh.17:6-19)
c) Voor alle latere kerkleden: of God hen één wilde maken en hen bij Christus' wilde brengen zodat ze zijn glorieuze positie zouden zien. (Joh.17:20-26)
- 22. a) De gelovigen hebben dus de opdracht één te zijn. Maar wat is voor die eenheid noodzakelijk? (zie Joh.17:20)
b) Stelling: 'Als gelovigen moeten we onderling niet letten op wat ons scheidt maar wat ons verbindt.' Wat vind je daarvan?

46 GETSEMANE; JEZUS' GEVANGENNEMING; JUDAS; PETRUS

-0. Lees Mat.26:36-56,69-75; 27:1-10; Luc.22:39-62; Joh.18:1-11; noteer je eventuele vragen.

1. Hoe heet de kerkelijke feestdag waarop we terugdenken aan Jezus' sterven en waarom heet die zo?

Goede Vrijdag, want op die ene vrijdag heeft Jezus door zijn lijden en sterven onze schulden bij God afbetaald en zo vrij-spraak voor ons bereikt.

2. Heeft Jezus toen uitzonderlijke zwaar geleden?

-Niet als we op de uiterlijke feiten letten: andere mensen hebben nog ergere martelingen ondergaan.

-Wel als we verder kijken: vooral in Getsemane en op Golgota heeft Jezus de volle intensiteit ondergaan van Gods toorn over onze overtredingen.

-3. Uiteindelijk heeft Jezus zijn héle leven lijden ondervonden. Uit welke feiten blijkt dat?

4. Wat gebeurde er allemaal met Jezus in Getsemane?

a) Hij werd tot stervens toe bang en zweette zelfs bloed om het lijden dat Hij nog moest ondergaan.

b) Driemaal vroeg Hij God de beker aan Hem voorbij te laten gaan (= Hem het komende lijden te besparen).

c) Tegelijk verklaarde Hij dat uiteindelijk Gods wil moest gebeuren.

d) Onderwijl werd Hij door een engel gesterkt.

5. Waardoor hebben we kennis van deze gebeurtenissen?

-Jezus had drie van zijn apostelen meegenomen in Getsemane: Petrus, Jakobus en Johannes. (vergelijk les 43.6-8)

-Wel sliepen ze telkens in (en lieten hierdoor Jezus in feite in de steek!) maar tussendoor hoorden en zagen ze toch voldoende.

- 6. In Getsemane zei Jezus tegen het drietal: 'De geest is wel gewillig, maar het lichaam (NBG: vlees) is zwak.' (Mat.26:41)
- a) Wat bedoelen wij met deze uitdrukking?
  - b) Wat zou Jezus met zijn uitspraak bedoeld hebben? (zie ook Rom.7:18-25)
  - c) Waarom hebben we bidden dus zo nodig?

7. Waarom moest Jezus al in Getsemane zo erg lijden?

Omdat God en Satan Hem toen voor het laatst op de proef stelden.

8. Wat voor verschil was er in hun opzet?

- a) Satan probeerde te bereiken dat Jezus zou terugdeinzen voor het komende lijden en zo ontrouw zou worden aan Gods opdracht. (vergelijk Luc.22:53c)
- b) God wilde vaststellen dat Jezus bereid was zich gewillig op te offeren en dus werkelijk geschikt was voor zijn taak. (vergelijk Hebr.5:7-8)

9. Wat bedoelde Jezus ermee dat Gods wil moest gebeuren?

Hij zou zich richten naar het plan dat God al in het OT had bekendgemaakt: dat de Christus redding tot stand zou brengen door plaatsvervangend te lijden.

10. Waaruit blijkt in het OT dat de Christus moest lijden?

- a) Uit de dierenoffers, die een uitbeelding vormden van Christus' zelfopoffering.
- b) Uit een profetie als Jes.53, waarin werd aangekondigd dat Christus onze schulden zou overnemen.

11. Hoe stond Jezus die vrijdag dan ook tegenover zijn vijanden?

-Niet als een slachtoffer van hen dat weerloos hun wandaden onderging, maar:
-Als de meerdere van hen die hun wandaden gebruikte om Gods plan met Hem af te werken.

Les 46 (vervolg)

12. Hoe bleek Jezus' bereidheid Gods plan-met-Hem uit te voeren meteen al in Getsemane?

-In plaats dat Hij vluchtte toen Hij zijn vijanden hoorde naderen,
-ging Hij hun tegemoet om zich aan hen over te geven.

13. Hoe liet Jezus uitkomen dat zijn gevangenneming Hem niet werd afgedwongen, maar dat het zijn vrijwillige keuze was die toe te laten?

Hij liet de eerste poging om Hem te grijpen mislukken doordat Hij de soldaten door zijn macht liet terugdeinzen en op de grond vallen.

14. Wat deed Petrus toen men Jezus hierna alsnog wilde grijpen?

Hij sloeg met z'n zwaard in op Jezus' vijanden en hakte Malchus, een dienaar van de hogepriester, diens rechteroor af.

15. Wat deed Jezus hierna?

a) Hij droeg Petrus op z'n verzet te staken en genas Malchus.
b) Hij liet zich door zijn vijanden boeien, waarop de apostelen Hem in de steek lieten en wegluchtten.

- 16. Jezus zei tegen Petrus: 'Wie naar het zwaard grijpt, zal door het zwaard omkomen.' (Mat.26:52)

a) Dit klopt met onze ervaring. Kun jij dat aangeven?
b) Hoe is dit woord te rijmen met Rom.13:4 over de overheid?

17. Wat was Judas' aandeel in Jezus' gevangenneming?

a) Hij had het sanhedrin verraden dat Jezus die nacht in Getsemane zou doorbrengen.
b) Hij wees de soldaten hun arrestant aan door Jezus met een kus te begroeten.

18. Hoe liep het verder met Judas af?
- a) Toen hij later op de dag merkte dat Jezus terechtgesteld zou worden, kreeg hij wroeging over z'n verraad.
  - b) Omdat het sanhedrin weigerde z'n dertig zilverstukken terug te nemen, smeed hij die in de tempel neer.
  - c) Daarna hing hij zich op, waarbij het touw brak en hij bij z'n val opengereten werd.
- 19. a) Jezus móest verraden worden. Is Judas dan nog wel aansprakelijk voor z'n wandaad? (vergelijk Mat.26:21-25)
- b) Judas pleegde zelfmoord. Moet je van een zelfmoordenaar zeggen dat die voor eeuwig verloren is? De laatste daad van zo iemand was immers in strijd met Gods geboden.
20. Wat gebeurde er met Petrus toen Jezus' proces voor het sanhedrin gaande was?
- a) Om het proces te kunnen volgen ging hij de binnenplaats op van het huis van de hogepriester, waar ook het sanhedrin bijeen was.
  - b) Toen men hem er driemaal op aansprak dat hij bij de kring van Jezus' volgelingen hoorde, ontkende hij dat alle drie keren ten stelligste; tijdens de derde keer kraaide een haan.
  - c) 'De Heer draaide zich om en keek Petrus aan' (Luc.22:61), waarna die naar buiten ging en bitter huilde.
  - d) Want op dat moment herinnerde Petrus zich Jezus' aankondiging dat hij vóór het kraaien van de haan Hem driemaal verloochend zou hebben. (Luc.22:31-34)
  - e) Ook herinnerde hij zich vast z'n eigen heftige verklaring dat hij liever zou sterven dan Jezus verloochenen.
21. Wat is er bijzonder aan dat Jezus zich naar Petrus omkeerde?
- a) Dat Hij niet alleen gericht was op zijn eigen moeiten, maar:
  - b) Dat Hij ook aandacht had voor die ene persoon en zo handelde overeenkomstig zijn gebed om bescherming van hem.
- 22. a) Waarin verschillen het berouw van Judas (Mat.27:3-4) en het berouw van Petrus (Mat.26:75) van elkaar?
- b) Wat heeft die zoekende blik van Jezus jou te zeggen?

47 JESUS' PROCES; OP WEG NAAR HET KRUIS OP GOLGOTA

- 0. Lees Mat.26:57-68; 27:11-33; Luc.22:63-23:32; Joh. 18:28-19:18; noteer je eventuele vragen.
1. Door wie is Jezus allemaal ondervraagd?
    - a) Kajafas, die de hogepriester was en dus voorzitter van het sanhedrin (les 38.2).
    - b) Pilatus (les 38.1b), die gewoonlijk in Caesarea resideerde maar in verband met het pesachfeest in Jeruzalem verbleef om toezicht te houden op de Judese pelgrims.
    - c) Herodes (Antipas, les 38.1b), die ook in Jeruzalem verbleef, in verband met de Galilese pelgrims op het pesachfeest.

  2. Hoe was Jezus' opstelling bij die ondervragingen?
    - a) Hij sprak alleen en dan ook vrijuit als gevraagd werd naar de kern van zijn persoon en werk.
    - b) Voor de rest zweeg Hij omdat zijn rechters toch niet uit waren op de waarheid.

  3. Wat zei Jezus over zijn persoon en werk?
    - a) Tegenover Kajafas:
      - Hij was de Christus (= de beloofde koning).
      - Hij zou aan Gods rechterhand plaatsnemen en als rechter terugkomen (= Hij was Gods eigen Zoon).
    - b) Tegenover Pilatus:
      - Zijn koningschap hoorde niet bij deze wereld.
      - Hij was gekomen om van de waarheid te getuigen.

  4. Hoe verliep Jezus' proces voor het sanhedrin?
    - a) Eerst traden getuigen op, maar die spraken elkaar tegen.
    - b) Toen richtte Kajafas de kernvraag tot Jezus of Hij de Christus was, de Zoon van de levende God.
    - c) Jezus beaamde dit en sprak over zijn toekomst (= no.3a).
    - d) Omdat Jezus zich zo op één lijn stelde met God werd Hij ter dood veroordeeld wegens godslastering - een beschuldiging die ze vaker hadden geuit. (Joh.5:15-18; 8:56-59; 10:29-39)

5. Waarom stuurde het sanhedrin Jezus naar Pilatus en op welke beschuldiging?
  - a) Volgens hun godsdienstige opvatting mochten zij op een feestdag geen doodvonnis voltrekken; daarom wilden ze Pilatus zover brengen dat hij dat voor hen deed.
  - b) Ze kwamen met de politieke beschuldiging dat Jezus zich de Christus noemde, dus koning, waarom Hij als opstandeling beschouwd moest worden tegen de Romeinen. (Pilatus had vast geen interesse in hun godsdienstige beschuldiging, 4d)

6. Voor Pilatus zijn in feite twee processen tegen Jezus gevoerd. Waar liepen die op uit?

Het 1e proces op zijn geseling, het 2e op zijn doodvonnis.

7. Hoe verliep het begin van het eerste proces?
  - a) Pilatus verhoorde Jezus (= no.3b), waarna hij Jezus onschuldig verklaarde.
  - b) Het sanhedrin vertelde toen dat Jezus het volk al in Galilea oproerig had gemaakt.
  - c) Pilatus stuurde het sanhedrin met Jezus daarom naar Herodes, die vanwege z'n bijgelovige angst voor Jezus (les 41.22d) en z'n nieuwsgierigheid blij was Hem te zien.
  - d) Toen ze waren teruggekeerd verklaarde Pilatus dat Herodes en hij Jezus onschuldig achtten; hij zou Hem vrijlaten, maar Hem eerst (om hun tegemoet te komen) laten geselen.

8. Hoe werd Jezus' proces doorkruist en wat deed Pilatus toen?
  - a) -Er verschenen Judese burgers die gebruik wilden maken van het recht dat ze op het pesachfeest mochten bepalen welke gevangene de stadhouder zou vrijlaten.
-Dit keer kozen ze voor Barabbas, die had meegedaan aan een oproer waarbij iemand vermoord was.
  - b) Pilatus maakte van hun komst gebruik door hun te vragen of ze niet liever Jezus vrij wilden hebben.
  - c) Aangespoord door het sanhedrin riepen de Judeeërs dat Barabbas vrij moest en dat Jezus moest worden gekruisigd.
  - d) Pilatus verklaarde toen te blijven bij z'n uitspraak dat Jezus vrijgelaten zou worden, maar liet Jezus toch geselen.

47 (vervolg)

9. Hoe verliep Jezus' proces vanaf dat moment?

- a) Jezus werd bespot door de soldaten, die hem een purperen mantel omdeden, een kroon van doornen opzetten en voor Hem als 'zegevierende' koning neerknielden.
- b) Daarna liet Pilatus Jezus aan de Joden zien, met de woorden: 'Hier is Hij, de mens,' (Latijn: Ecce homo), = 'Kijk maar, de straf is voltrokken, waarom ik Hem nu vrijlaat.'
- c) De Joden schreeuwden toen dat Jezus toch gekruisigd moest worden want Hij had zich uitgegeven voor Gods Zoon.
- d) Dit maakte Pilatus bang want wat hij beseftte dat hun haat diep zat omdat Jezus de kern van hun geloof had aangetast.

-10. Om het wispelturige van de volksgunst aan te geven wordt gezegd: 'Vandaag hosanna, morgen kruisigt hem'. Dit klopt niet want wie riepen deze beide leuzen? (zie no.8a-c en les 45.8b)

11. Hoe verliep Jezus' tweede proces voor Pilatus?

- a) Pilatus verhoorde Jezus nog eens en verklaarde Hem op grond daarvan weer onschuldig.
- b) De Joodse leiders dreigden toen: Pilatus verspeelde de gunst van de keizer (en daarmee z'n carrière) als hij iemand losliet die in feite een opstandeling was.
- c) Pilatus liet een schaal met water halen waarin hij z'n handen wuste met de woorden: hij was onschuldig aan Jezus' dood.
- d) Pilatus bevestigde de aanklacht met de woorden: 'Hier is Hij, uw koning', waarna hij Jezus veroordeelde tot de kruisiging.

12. Wat moeten we bij dit alles geen moment vergeten?

- Terwijl Jezus, wat zichzelf betreft, als een onschuldige voor zijn aardse rechters stond,
- stond Hij, met onze schulden beladen, als een schuldige voor zijn hemelse Rechter.

-13. In dit verband is sprake van het pesachfeest (Joh.19:14a). Hoe moeten wij dus tegen Jezus' lijden aankijken? (= les 41.17-18a)

14. Wat gebeurde er met Jezus na Pilatus' vonnis?

- a) Hij werd met twee misdadigers naar de plaats van terechtstelling gebracht.
- b) Daarbij werd Hij gedwongen zelf zijn kruis (waarschijnlijk alleen de dwarsbalk) te dragen.
- c) Toen Hem dit te zwaar werd, moest een voorbijganger, Simon uit Cyrene, Jezus' kruis dragen.

15. Hoe heette de plaats van terechtstelling?

Golgota, wat schedelplaats betekent en kennelijk een kale heuvel was in de vorm van een schedel.

-16. Jezus is buiten de stad terechtgesteld. Waaraan was Hij daarvoor gelijk? (Lev.16:27; Hebr.13:11-12)

17. Wat was er toen bijzonder aan als iemand gekruisigd werd?

- Zo iemand hing als het ware in tussen hemel en aarde.
- Daarmee werd in die tijd aangegeven dat hij verbannen was uit de gemeenschap met God en met mensen en dus dat Gods vloek op hem rustte. (Deut.21:22-23)

18. Wat maakt Jezus' kruisiging dan ook duidelijk aan ons?

- a) Dat Jezus Gods vloek die op ons rustte over heeft genomen, en dan ook:
- b) Dat wie in de gekruisigde Jezus gelooft zeker kan zijn van Gods gunst. (Gal.3:13-14)

19. Wat moet Jezus' kruisiging daarom bij ons oproepen?

Niet alleen medelijden maar vooral:

- a) Erkenning dat onze schulden bij God loodzwaar zijn.
- b) Verwondering dat Jezus zich zo vergaand voor ons heeft willen inzetten.

-20. Bach's Matteüs-passie is heel populair. Wat vind je daarvan?

6. Wanneer deed Jezus zijn tweede uitspraak?

Toen een van de misdadigers Hem verzocht of Hij bij zijn komst in zijn koninkrijk aan hem wilde denken.

-7. Deze misdadiger wordt soms benijd: 'Dat is toch het mooiste: jarenlang lekker je eigen zin doen en dan vlak voor je dood nog even bekeerd en gered worden.'

Wat valt van deze benadering te zeggen?

8. Wat blijkt uit Jezus' derde, dubbele uitspraak?

- a) Zijn liefde voor zijn moeder die Hij niet onverzorgd wilde achterlaten (en die er vast verbijsterd bij stond omdat de kruisiging strijdig leek met Gabriëls bericht, Luc.1:32-33).
- b) Zijn toewijding aan Gods plan met Hem waarvoor Hij bereid was alle banden door te snijden.

9. Van 12-3 uur was er duisternis. Wat maakt die duidelijk?

Dat Jezus de volle intensiteit van Gods toorn onderging en zo verschrikkingen doormaakte die opwogen tegen de verschrikkingen van de hel.

10. Waarom deed Jezus zijn vierde uitspraak?

- Niet als een uiting van vertwijfeling want Jezus wist waarom God Hem verlaten had.
- Maar als een hartstochtelijk beroep op God Hem weer gunstig gezind te zijn want Jezus beseftte: Hij was klaar met Gods straf.

11. Waarom wéigerde Jezus aan het begin van zijn kruisiging te drinken maar vróeg Hij aan het éinde erom?

- a) -Aan het begin ging het om een verdovende drank.
  - Die wilde Jezus niet omdat Hij het erge van zijn lijden welbewust wilde en moest ondergaan.
- b) -Aan het einde ging het om een dorstlessende drank.
  - Die wilde Jezus drinken omdat Hij het luidkeels en zo publiek wilde bekendmaken: 'Het is volbracht'.

Les 48 (vervolg)

12. Wàt was, naar Jezus beseftte, volbracht?

Alles wat Hij volgens Gods reddingsplan uit het OT door zijn actieve inzet aan plaatsvervangend lijden moest ondergaan.

-13. In ònze plaats is Jezus door God verlaten en heeft Hij helse kwellingen ondergaan. Waar kunnen wij nu zeker van zijn?

14. Wat voor bijzonders was er aan Jezus' sterven?

- a) Dat was een actieve daad van Hem want Hij wist dat de taak voltooid was waarvoor God Hem het menselijk leven had gegeven. (vergelijk Joh.10:17-18)
- b) Daarom deed Hij ook luidkeels enkele uitspraken (no.3.5-7), bóóg Hij zijn hoofd en gâf (= overhandigde) Hij de geest.

15. Ook Jezus' sterven was in onze plaats. Toch sterven ook wij nog, maar wat betekent ons sterven?

- a) De dood van ons slechte 'ik', en:
- b) Een poort naar het eeuwige leven bij God: voorlopig in de hemel (Fil.1:23); bij Jezus' terugkeer op de nieuwe aarde.

16. Wie zijn verantwoordelijk voor Jezus' dood?

- a) De toenmalige Joodse leiders van het sanhedrin, de aanwezige Joden uit Jeruzalem en Judea en Pilatus, want door hen is de onschuldige Jezus aan het kruis terechtgesteld.
- b) Vooral wijzelf, want om onze ontrouw aan God uit te boeten móést Jezus lijden en sterven.

17. Wat is er met deze Judese Joden en/of hun kinderen gebeurd?

-Zij zijn rond 70 het slachtoffer geworden van bloedige onderlinge twisten en van de Romeinse verwoesting van hun stad.
-Dit omdat ze Jezus als de Christus bléven afwijzen ondanks de getuigenverklaringen van de apostelen. (Mat.23:37-24:2)

- 18. Hoe komt het dat de Joden ook na 70 de eeuwen door zoveel leed hebben ondervonden?
19. Wat gebeurde meteen na Jezus' sterven?
- a) Het voorhangsel (gordijn) in de tempel scheurde van boven tot onderen in tweeën.
  - b) Er volgde een aardbeving waarbij rotsen spleten.
  - c) Vele graven gingen open, de doden daarin werden levend, en na Jezus' levendwording op zondag lieten zij zich aan vele bekenden in Jeruzalem zien (waarna zij vermoedelijk met lichaam en al de hemel zijn binnengegaan).
- = Zo gaf God er publiek bekendheid aan wat Jezus door zijn zelfopoffering had bereikt - dit om te stimuleren tot geloof.
20. Wat heeft Jezus blijkens het scheuren van het tempelgordijn door zijn zelfopoffering bereikt?
- a) Dat de tempel, Gods woning op aarde, voor alle gelovigen openstond en dus inclusief de offerdienst kon verdwijnen.
  - b) Dat ook de hemel zelf voortaan vrij toegankelijk is voor de gelovigen zodat ze zich in hun gebed vol vertrouwen tot God kunnen richten. (Hebr.10:19-22)
21. Wat heeft Jezus blijkens die aardbeving door zijn offer bereikt?
- a) Dat er een voorproef plaatsvond van de dag dat hemel en aarde beven en zo omgevormd worden tot een nieuwe wereld die onwankelbaar is (Hebr.12:26b-27), en dus:
  - b) Dat Gods vervloeking van de wereld vanwege de menselijke ontrouw (zie les 4.12-14) eens ongedaan wordt gemaakt.
22. Wat heeft Jezus blijkens het opengaan van die graven door zijn zelfopoffering bereikt?
- Hij heeft afgerekend met de heerser over de dood, de duivel (Hebr.2:14) en zal dan ook de dood zelf overwinnen, en dus kunnen wij er zeker van zijn:
- a) Dat de dood moet meewerken aan onze redding (zie no.15), al blijft hij een vijand: hij snijdt meedogenloos banden door.
  - b) Dat de dood en dus ook verdriet eens uitgebannen worden.

49 JESUS' BEGRAFENIS, LEVENDWORDING EN VERTREK

- 0. Lees Mat.27:57-28:20; Marc.16; Luc.23:50-24:53; Joh.19:31-42; 20-21; 1Kor.15; Hand.1:1-14; noteer je vragen.
1. Wat deden de soldaten in de namiddag bij de twee misdadigers aan het kruis op Golgota en waarom?

-Ze verbrijzelden met een ijzeren staaf hun onderbenen,
-om zo hun stervensproces te versnellen, zodat de lijken vóór de pesach-sabbat begraven konden worden.
  2. Wat deden die soldaten bij Jezus?
    - a) Toen ze zagen dat Hij al gestorven was, lieten ze zijn benen heel: een bewijs van Gods zorg.
    - b) Wel stak een soldaat z'n speer in Jezus' zij tot in het hart, waarna er bloed en water (= bloederig vocht) uit vloeide: een bewijs van zijn dood.
  - 3.
    - a) Waarom zou Johannes zo nadrukkelijk die verklaring uit Joh.19:35 toegevoegd hebben aan Joh.19:34?
    - b) Waarom is het belangrijk voor ons geloof Jezus' sterven als een féit te erkennen?
  4. Wie richtte zich tot Pilatus en met welk verzoek?

-Jozef van Arimatea, lid van het sanhedrin.
-Hij vroeg Pilatus om Jezus' lichaam: hij wilde dit bijzetten in het graf dat hij in de rotsen voor zichzelf had laten uithouwen.
  5. Welke gebeurtenissen vonden hierna plaats?
    - a) Pilatus willigde Jozefs verzoek in.
    - b) Jozef haalde Jezus van het kruis af, wikkelde Hem in linnen en legde Hem in z'n nieuwe rotsgraf.
    - c) Nicodemus (les 42.9-11) hielp hem hierbij en had voor de begrafenis zo'n 30 kilo balsem meegenomen.
    - d) Enkele vrouwelijke volgelingen van Jezus waren als toeschouwers bij het graf aanwezig.

6. Wat was opvallend aan deze begrafenis van Jezus?
  - Dat Hij niet, zoals met terechtgestelde misdadigers gebeurde, ergens in de grond werd gestopt, maar:
  - Dat Hij bij de rijken werd bijgezet. (zie Jes.53:9)
  - = Jezus' onluisterde gang naar de diepte was al omgebogen in een luisterrijke gang naar boven.

7. Hoe lang heeft Jezus in zijn graf gelegen?

Drie dagen: van vrijdag-namiddag tot zondagmorgen vroeg.

8. Waarom is Jezus uit zijn graf opgestaan?
  - a) -Hij wil ons door zijn Geest geloof geven,
    - zodat we aanpakken wat Hij door zijn lijden voor ons verworven heeft: vergeving en eeuwig leven.
  - b) -Hij wil ons door zijn Geest omvormen,
    - zodat we een nieuw leven leiden, gericht op God.
  - c) -Hij wil ons later door zijn Geest uit ons graf laten opstaan,
    - zodat we onvergankelijk en luisterrijk zijn.

- 9. Er wordt beweerd: 'Het gaat er niet om of Jezus ècht is opgestaan maar of Hij voor ju leeft.'

Wat valt daarvan te zeggen? (zie no.8 en 1Kor.15:14-19)

10. Wat deden de Joodse leiders toen ze hoorden dat Jezus gewoon begraven was en waarom?
  - Ze vroegen Pilatus toestemming om Jezus' graf te verzegelen en daarbij een wachtpost te plaatsen.
  - Want ze herinnerden zich Jezus' aankondiging dat Hij op de derde dag zou herleven; daarom waren ze bang dat Jezus' leerlingen zijn lichaam zouden weghalen en dan rondvertellen: 'Jezus leeft!' (Of waren ze bang dat Jezus ècht zou herleven?)

11. Waarom waren de Joodse maatregelen zinloos?
  - a) Jezus' leerlingen waren te bang om iets te ondernemen.
  - b) Jezus verliet het graf terwijl de steen er nog voor lag.

Les 49 (vervolg)

12. En wat gebeurde er bij het graf?

- a) Er verscheen een oogverblindende engel die de steen voor het graf wegrolde, wat met een aardbeving gepaard ging.
- b) Door dit alles werden de bewakers zo bang dat ze als dood neervielen en daarna wegvluchtten.

13. Wat valt verder van deze soldaten te vertellen?

- a) Enkelen gingen naar het sanhedrin om verslag uit te brengen.
- b) Ze werden omgekocht om rond te vertellen dat Jezus' lichaam door zijn leerlingen was gestolen.

14. Voor wie rolde die engel de grafsteen weg en waarom?

Voor de vrouwelijke volgelingen van Jezus die er juist toen aankwamen om Jezus' lichaam te verzorgen, want:

- a) Zij moesten zelf zien dat het graf leeg was en dat Jezus zijn aankondiging had waargemaakt.
- b) Ze moesten wat ze gezien hadden vertellen aan de apostelen.

15. Welk refrein keerde die zondag telkens terug, maar wat heeft Jezus uiteindelijk bij zijn apostelen bereikt?

- a) Het refrein was: ze weigerden te geloven dat Jezus leefde.
- b) Jezus bereikte dat ze zeker waren van zijn levendwording.

- 16. a) Jezus' eerste getuigen waren vrouwen. Wat kunnen we daaruit afleiden voor hun positie in de kerk?
- b) Hoe kun je het ongeloof van de apostelen verklaren?
  - c) Wat is voor ons de waarde van hun ongeloof op die zondag?

17. Aan wie liet Jezus zich die zondag onder andere zien?

- a) Maria van Magdala toen ze bij het graf stond.
- b) Twee leerlingen die onderweg waren naar Emmaüs.
- c) De gezamenlijke apostelen maar zonder Tomas.

18. Wat verklaarde Tomas een zondag later en wat zei Jezus toen?

- Toen hij Jezus zag, erkende hij: 'Mijn Heer en mijn God. '
- Jezus zei toen: 'Gelukkig zijn zij die niet zien en toch geloven.'

19. Hoe bleek in Galilea Jezus' speciale zorg voor Petrus?

- Driemaal vroeg Hij Petrus of die Hem echt liefhad en droeg Hij hem op zijn schapen te weiden.
- Zo maakte Jezus hem en de anderen duidelijk dat Petrus' verloochening van Hem vergeven was en dat Petrus net als de anderen zijn apostel was.

20. Welke opdracht gaf Jezus vlak voor zijn vertrek?

- a) Om overal het grote nieuws over Hem te vertellen en de mensen te leren zich te houden aan zijn onderwijs.
- b) Om hen die gaan geloven te dopen in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

21. Wat betekent het als je gedoopt wordt 'in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest'?

Je wordt dan officieel verbonden met God en Hij zegt dan tegen jou dat Hij jouw God wil zijn.

22. Hoe verliep Jezus' vertrek?

- a) Vanaf de Olijfberg bij Jeruzalem steeg Hij op voor de ogen van zijn leerlingen terwijl Hij hen zegende.
- b) Toen schoof een wolk onder Hem: een teken ervan dat Hij op dat moment door God in de hemel werd gehaald.

23. Wat bereikte Jezus door zijn vertrek?

- a) Hij verdreef Satan uit de hemel. (zie les 36.5)
- b) Hij nam naast God plaats; daardoor kan Hij:
  - als koning namens God de hele wereld besturen;
  - zijn volgelingen geven wat ze nodig hebben;
  - werken aan de komst van de nieuwe wereld.

50 DE KOMST VAN CHRISTUS' GEEST

- 0. Lees Hand.1:15-2:47; 1Joh.1-4; Openb.1-5,19-22; noteer je eventuele vragen.
NB In de Handelingen-periode zijn de brieven en Openbaring geschreven; hoofdstukken daaruit staan bij de leesopdracht.
1. Om voor ons te kunnen zorgen (zie les 49.8,23) moest Christus een vervolg geven op de vrijdag van zijn kruisiging. Wat dan?
    - a) Pasen = Jezus' opstaan uit het graf.
    - b) Hemelvaart = Jezus' plaatsnemen in de hemel (40 dagen na pasen).
    - c) Pinksteren = Jezus' sturen van de Geest vanuit de hemel (10 dagen na de hemelvaart).
    - d) De laatste dag = Jezus' terugkeer, als Hij de dood uitbant en alles vernieuwt.

  - 2. Jezus is vertrokken naar de hemel en toch heeft Hij beloofd met ons te zijn (Mat.28:20). Hoe maakt Hij dat dan waar?

  3. Wat deden Christus' volgelingen na zijn vertrek?
    - a) Ze waren in Jeruzalem bij elkaar, onder wie: de apostelen, Christus' broers en zijn moeder Maria.
    - b) Ze kozen een vervanger voor Judas, zodat het twaalfal apostelen weer voltallig was.

  4. Wat deed Christus op de pinksterdag?
    - a) Toen stuurde Hij vanuit de hemel de Heilige Geest.
    - b) Door zijn Geest zorgde Hij ervoor dat de apostelen vrijuit en ter zake over Gods 'grote daden' spraken. (Hand.2:11)

  - 5.
    - a) Waarom heeft Christus zijn Geest uitgerekend op het Joodse pinksterfeest gestuurd? (zie les 17, no.9.2)
    - b) Als je let op de aanwezigheid van engelen, welk verschil is er dan tussen Jezus' geboorte, levendwording en pinksteren?
    - c) Waarom is dit verschil in aanwezigheid van engelen eigenlijk vanzelfsprekend?

6. Ook al in de tijd van het Oude Testament was de Heilige Geest werkzaam onder de gelovigen. Wat is er vanaf het pinksterfeest in Jeruzalem niéuw aan het werk van de Geest?
  - a) Hij is nu veel overvloediger aan de gelovigen gegeven: Hij is als een regenbui over hen uitgegoten (vergelijk Jes.44:3).
  - b) Hij werkt nu als Christus' Geest en zorgt ervoor dat mensen door het geloof met Christus verbonden worden.

7. Waarmee ging de komst van Christus' Geest gepaard?
  - a) Een geluid als van een hevige windvlaag.
  - b) Een soort vlammen die zich als vuurtongen verspreidden.
  - c) Het spreken in vreemde talen.

8. Waarom liet Christus dit gebeuren?

Om de komst en de betekenis van de Geest voor iedereen in Jeruzalem hoorbaar en zichtbaar te maken.

9. In welk opzicht is de Geest met de wind te vergelijken?

-Zoals de wind ongrijpbaar en onstuitbaar z'n gang gaat,
-zo werkt de Geest op een ondoorgrondelijke en onweerstaanbare manier in op ons innerlijk. (Joh.3:8)

10. In welk opzicht is de Geest met vuur te vergelijken?

-Zoals vuur loutert en verwarmt,
-zo heeft de Geest een zuiverende en bezielende uitwerking op ons innerlijk. (vergelijk Mat.3:11b-12 en 1Tes.5:19)

11. De apostelen spraken in voor hen vreemde talen. Wat was daarvan het gevolg en wat gaf God daarmee aan?
  - a) Daardoor hoorden de de omstanders (pelgrims uit landen rond de Middellandse Zee) zich niet in de taal uit de synagoge, het Aramees, toespreken maar in hun moedertaal.
  - b) Daarmee gaf God aan dat het geloof in Christus eenheid sticht, ondanks verschillen in taal en cultuur. (zie les 7.1-9)

Les 50 (vervolg)

- 12. a) Wat valt ervan te zeggen als landgenoten die één zijn in geloof toch naar aparte kerken gaan omdat ze verschillen in ras en/of cultuur?
b) Heel vroeger werd overal in kerkdiensten Latijn gesproken. Wat is er voor en wat is er tegen zo'n wereldwijde kerktaal?
13. Er zijn ook bijbellezers die bij dat gebeuren op de pinksterdag denken aan een spreek- en een hoorwonder. Hoe dan?
- a) De apostelen zouden in de (voor buitenstaanders onbegrijpelijke) taal van de Geest gesproken hebben (die in 1Kor. wordt aangeduid als 'klanktaal', NBG: 'spreken in tongen').
b) Bij deze gelegenheid gaf de Geest er meteen een vertaling bij, die overigens alleen opgepakt werd door gelovigen.
14. Wat was het belangrijkste gebeuren op de pinksterdag?
- Niet die indrukwekkende verschijnselen waarmee de komst van de Geest gepaard ging.
-Maar dat Petrus, die eerst zo bang en vol onbegrip was, toen publiek een toespraak hield waarin hij uitleg gaf van het OT.
15. Wat bewees de komst van de Geest over Christus?
- a) Dat Hij leeft en als koning heerst in de hemel.
b) Dat Hij zich vanuit de hemel op aarde gelden laat.
16. Wat is dan ook de beste naam voor Lucas' tweede boek?
- Niet: 'Handelingen van de apostelen' (zo heet het boek in onze bijbeluitgaven).
-Maar: 'Handelingen van Christus en zijn Geest'.
- 17. a) Kun jij het in je eigen leven aanwijzen dat Christus kennelijk leeft en in jouw leven werkzaam is?
b) Kunnen we het ook in de geschiedenis aanwijzen dat Christus zich met zijn bestuur op aarde laat gelden?

18. Hoe reageerden vele toehoorders op Petrus' toespraak?
- a) Ze schrokken omdat ze beseften wat ze hadden gedaan door mee te werken aan de moord op Christus.
  - b) Ze vroegen Petrus hoe ze gered konden worden.
  - c) Ze gaven gehoor aan de oproep van Petrus om hun toevlucht te zoeken bij Christus en zich te laten dopen als onderstreping ervan dat God hun hun zonden vergaf.
- 19. a) Ook nu nog geldt dat je nooit vrijblijvend kunt luisteren naar het evangelie over Jezus Christus. Waarom eigenlijk niet? (vergelijk Hand.2:19-21)
- b) Die ene pinksterdag werd het aantal volgelingen van Christus met 3000 uitgebreid. Hoe kan het dat Petrus' toespraak zo snel zo'n groot effect had? Zoiets maken wij nooit mee.
20. Het wordt niet vermeld dat na Petrus' toespraak behalve volwassenen ook kinderen werden gedoopt; ook elders in het NT is er nooit sprake van het dopen van kinderen. Toch worden in vele kerken zelfs baby's van gelovigen gedoopt. Hoe zit dat?
- a) Vanaf Gods verbond met Abraham horen baby's van gelovigen feitelijk bij Gods verbond en gelden Gods beloften ook voor hen. Door hun doop wordt dit officiëel gemaakt.
  - b) In het NT wordt enkele keren vermeld dat een volwassene gedoopt werd 'en zijn huis'; in het OT is dat een standaarduitdrukking voor in elk geval man, vrouw en kinderen.
21. Maar hoe weten we dat het ook in het NT nog altijd geldt dat baby's partij zijn van Gods verbond ?
- Als een gebruik uit het OT (dierenoffers, rein-onrein, de besnijdenis, Joodse feesten) niet meer geldt voor het NT, wordt dat altijd expliciet duidelijk gemaakt.
  - Nergens wordt in het NT vermeld dat de positie van de kinderen van gelovigen sinds pinksteren anders zou zijn geworden; integendeel, Petrus verklaart tegenover z'n toehoorders: 'Voor u geldt de belofte, evenals voor uw kinderen.' (Hand.2:39).
- 22. Op welk punt is er geen verschil tussen de doop van een baby en van een volwassene en op welk punt is er wel een verschil?

51 DE GEMEENTE IN JERUZALEM; HET VERZET VAN HET SANHEDRIN

- 0. Lees Hand.3-7; Hebr.1-4; 10:18-12:13; noteer je vragen.
1. Wat voor bijzondere activiteit verrichtte Christus' Geest in de vroege christelijke kerk?
- a) Hij werkte in op het geheugen en het begrip van de apostelen zodat ze hun taak als getuige van Christus afdoende konden verrichten. (zie les 45.19-20)
  - b) Hij verleende vele gelovigen speciale gaven, onder meer:
    - In vreemde talen spreken (andere visie: spreken in tongen of klanktaal; vergelijk les 50.7c,11,13).
    - Mensen genezen zonder medicijnen of operaties.
- 2. Voorgangers die zich op de genezingsdienst toeleggen zeggen soms: 'Als iemand niet genezen wordt is dat een bewijs dat die te weinig gelooft.' Wat vind jij van die visie? (zie Marc.9:24)
3. Voor wie waren deze speciale gaven als steun in de rug nodig?
- a) Voor de apostelen, want zij moesten het fundament leggen voor de christelijke kerk.
  - b) Voor de gelovigen van toen, want zij moesten de overstap maken naar een nieuwe fase in de kerkgeschiedenis.
4. Wat was Christus' bedoeling met die speciale gaven van toen?
- Ze waren tekenen: ze richtten de aandacht op Christus, want:
- a) Daarmee liet Hij merken dat Hij als levende Heer betrokken was bij het werk van de apostelen.
  - b) Daarmee bewees Hij dat de boodschap van de apostelen betrouwbaar was, namelijk dat Christus de zonde met haar gevolgen zou wegnemen. (vergelijk les 44.9-10)
5. Aan wie zijn deze speciale gaven dan ook beloofd?
- Alleen aan de apostelen en aan de gelovigen van hun tijd.
(Marcus 16:15-20; Hebr.2:1-4)

6. Kunnen we het verwachten dat deze speciale gaven ook in onze tijd nog voorkomen?
  - a) Dat hoeft niet, want het fundament van de christelijke kerk is nu gelegd zodat de overgangsfase achter de rug is.
  - b) Dat kan wel, want de Heilige Geest is niet gebonden aan tijd en plaats; in zijn vrijheid geeft Hij die gaven dan ook soms.

- 7. Ook al was de functie van de tempel voorbij (zie les 48.20a), toch bleven Christus' volgelingen de tempel bezoeken (vergelijk Hand.3:1; 21:26). Waarom eigenlijk?

8. Wat was hun eerste wonder en wat gebeurde daarna?
  - a) Petrus en Johannes genazen bij de tempelpoort in Christus' naam een man die levenslang verlamd was.
  - b) Ze riepen de mensen op Jezus als de Christus te erkennen.
  - c) Het sanhedrin nam hen gevangen en riep hen ter verantwoording, waarop zij over Jezus verklaarden: 'Zijn naam is de enige op aarde die de mens redding biedt.' (Hand.4:12)
  - d) Toch droeg het sanhedrin hun op over Christus te zwijgen.
  - e) Zij zeiden toen dat ze wel móesten spreken over wat ze van Christus hadden gehoord en gezien.

- 9. Wat vind je ervan dat in no.8c Jezus de enige wordt genoemd die ons redding biedt? (vergelijk Joh.14:6) Vaak wordt immers gezegd: 'Je kunt op vele manieren gered worden. Het maakt dus weinig uit of je christen bent, moslim of hindoe.'

10. De apostelen bléven in het publiek spreken over Christus; wat deed het sanhedrin toen en wat volgde hierop?
  - a) Het sanhedrin nam àlle apostelen gevangen, maar een engel bevrijdde hen en droeg hun op door te gaan met hun werk.
  - b) Voor het sanhedrin gebracht verklaarden ze dat ze God meer moesten gehoorzamen dan mensen.
  - c) Gamaliël stelde voor hen te laten worden, want:
    - hun beweging was een mensenzaak en zou dan verlopen,
    - of die was Gods zaak en was dan niet te vernietigen.
  - e) Daarop werden de apostelen gegeseld en vrijgelaten, met het verbod over Christus te spreken.

Les 51 (vervolg)

- 11. a) Waarom was Gamaliëls advies, vermeld in no.10c (Hand.5:38-39), menselijk gezien heel slim?
b) Waarom was het principiëel gezien toch verkeerd?
12. Waardoor werden de kerkleden in Jeruzalem getypeerd?
a) Ze bleven trouw aan het onderricht van de apostelen en aan de band met elkaar.
b) Ze hadden alles gemeenschappelijk.
13. Wat wordt ermee bedoeld: ze hadden alles gemeenschappelijk?
-Niet dat het persoonlijk eigendom was afgeschaft (zoals communisten later beweerd hebben).
-Maar: wie wat kon missen, stelde dit ter beschikking aan wie daar behoefte aan had.
14. Welke twee kerkleden van toen misdroegen zich op dit gebied en bij welke gelegenheid?
Ananias en Saffira, toen ze een stuk land hadden verkocht en een deel van de opbrengst ter beschikking van de armen stelden.
15. Wat nam Petrus hun dan kwalijk?
-Niet dat ze maar een déél van de opbrengst afstonden, want ze hadden het recht vrij over hun geld en goed te beschikken.
-Maar dat ze deden alsof ze de héle opbrengst afstonden, waarmee ze God en zijn Geest bedrogen.
16. Hoe strafte God hen en wat wilde Hij daarmee duidelijk maken?
-Meteen na Petrus' terechtwijzing stierven ze.
-Want zo wilde God eens voor al duidelijk maken: dat Hij ongehoorzaamheid aan Hem hoog opneemt, dus: dat iedereen goed moet weten hoe hij zich in Christus' kerk opstelt.

17. Mee door dit gebeuren ziet de kerk het als haar taak aan grensbewaking te doen. Wat wordt daarmee bedoeld?

Dat tucht wordt toegepast: kerkleden worden aangesproken op onbijbelse opvattingen en gedragingen. (zie les 18.21-22)

18. Als je tucht toepast, waartussen moet je een balans zoeken?

- a) Geduldig-zijn: we komen hier niet verder dan tot een begin.
- b) Appellerend-zijn: God neemt geen genoegen met laksheid.

19. Wat deden de apostelen toen de armenzorg haperde?

Ze stelden zeven mannen aan, onder wie Stefanus en Filippus.

20. Hoe is Stefanus de eerste martelaar geworden?

- a) Voor het sanhedrin gebracht hield hij z'n toehoorders voor:
  - dat God zijn volk veel voorrechten had verleend;
  - dat Israël zich telkens tegen God had verzet;
  - dat zij niets beter waren dan hun voorvaders.
- b) Hij werd ter dood veroordeeld en toen buiten Jeruzalem gestenigd, waarbij de daders hun mantel toevertrouwden aan een jonge rabbi, Saulus/Paulus uit Tarsus in Klein-Azië.

21. Hoe werd deze eerste martelaar door Christus bemoedigd?

Aan het einde van z'n proces zag hij de hemel geopend en Christus zoals die aan Gods rechterhand stond. (Hand.7:55)

- 22. Waarom zag Stefanus Jezus niet naast God zitten maar stáán?

23. Waarom was de afwijzende opstelling van het sanhedrin tegenover de apostelen en Stefanus bijzonder erg?

- a) Ze verspeelden daarmee de laatste kans die Christus hun bood om Hem alsnog te erkennen. (vergelijk les 48.5)
- b) Ze riepen daarmee Gods toorn over zich op, die zo'n 30 jaar later, rond 70, tot een uitbarsting is gekomen. (= les 48.17)

52 FILIPPUS; PAULUS IN DAMASCUS; PETRUS, CORNELIUS

- 0. Lees Hand.8-12; Jak.1-2,4-5; 1Petr.1-2; 2Petr.1-3; noteer je eventuele vragen.

- 1. Welke opdracht gaf Christus zijn apostelen voordat Hij naar de hemel vertrok en hoe is die opdracht verlopen? (Hand.1:8)
  - De apostelen moesten van Christus getuigen in Jeruzalem, in Judea en Samaria, 'tot aan de uiteinden van de aarde.'
  - Christus heeft er zelf voor gezorgd dat die opdracht is uitgevoerd doordat Hij zijn leerlingen telkens over de drempel heen hielp om naar een nieuwe doelgroep te gaan.

- 2. Wat bewijst dit over de macht en zorg van Christus? (vergelijk Mat.20:18,20)

- 3. Wat gebeurde na Stefanus' dood met de Jeruzalemse gemeente?
  - a) Die werd door het sanhedrin vervolgd, waarbij Paulus een leidende rol had. (vergelijk les 51.20b)
  - b) De leden van de gemeente die konden vluchten, verspreidden zich over een groot gebied.

- 4. Wat was het positieve gevolg van hun verstrooiing?
  - Dat ze het grote nieuws over Christus bekendmaakten:
  - a) Aan de Joden elders, van Judea tot in Syrië toe.
  - b) Aan de Samaritanen.

- 5. Een oud gezegde luidt: 'Het bloed der martelaren is het zaad der kerk.' Wat zou dat betekenen?

- 6. Wie werkten onder Samaritanen en vertel daarvan.
  - a) Eerst Filippus (les 51.19): hij genas velen.
  - b) Daarna Petrus en Johannes: zij legden de gelovigen de handen op, waarna die merkbaar de Geest ontvingen - een teken dat ook zij bij Christus en zijn gemeente hoorden.

7. Welke pas-gedoopte man moesten de apostelen in Samaria terechtwijzen en waarom?

Simon de magiër:

- a) Hij lette alleen maar op Filippus' wonderen.
- b) Toen hij zag wat Petrus' handoplegging uitwerkte, bood hij geld aan om ook hem die macht te geven. (vandaar de term simonie = het verkrijgen van een kerkelijke ambt voor geld)

8. Met welke afzonderlijke persoon had Filippus contact?

Met een eunuch, een hoge ambtenaar van de Ethiopische koningin, belast met het beheer van haar schatkist, die op de terugweg was van een pelgrimstocht naar Jeruzalem.

9. Hoe verliep Filippus' contact met hem?

- a) Filippus hoorde hem in z'n reiswagen uit Jesaja 53 lezen over Christus' plaatsvervangend lijden.
- b) Filippus vroeg toen of hij begreep wat hij las, waarna de eunuch hem uitnodigde uitleg te geven.
- c) Tenslotte doopte Filippus hem.
- d) Ondanks Filippus' vertrek vervolgde de eunuch z'n weg vol vreugde.

- 10. a) Waarom was die eunuch zo blij, ofwel: wat was er door z'n geloof in Christus voor die eunuch veranderd? (zie Deut.23:2 en Jes.56:3-5)
- b) Wat kunnen mensen met een beperking hiervan leren?

11. Wat gebeurde met Paulus, na z'n acties in Jeruzalem?

- a) Hij ging naar Damascus om ook daar Joodse christenen gevangen te nemen.
- b) Onderweg werd hij opeens omstraald door een fel licht, waaruit Christus sprak en hem opdroeg in Damascus nadere instructies af te wachten.
- c) Na afloop hiervan bleek Paulus blind te zijn zodat hij naar Damascus geléid moest worden.
- d) Na drie dagen kreeg hij bezoek van Ananias, die in een visioen door Christus geïnformeerd was.

Les 52 (vervolg)

12. Wat deed Ananias?

- a) Hij legde Paulus de handen op, waarna die weer kon zien; ook doopte hij Paulus.
- b) Hij hield Paulus voor dat Christus hem de taak gaf te getuigen van wat hij van Christus had gehoord en nog zou horen. (vandaar de aanduiding van Paulus als dertiende apostel)

13. Wat gebeurde hierna met Paulus?

- a) Hij ging spreken in de synagogen van Damascus.
- b) Toen z'n leven gevaar liep, vluchtte hij, waarna hij in Jeruzalem en Judea gingen werken.
- c) In de tempel kreeg hij een visioen waarin Christus hem opdroeg onder de heidenen te gaan werken.
- d) Uit Jeruzalem gevlucht ging hij via Tarsus naar Arabië, maar na enkele jaren moest hij ook daarvandaan vluchten.
- e) Hij bracht een kort bezoek aan Jeruzalem, waarna hij ging werken in Syrië en Cilicië (ten noorden van Tarsus).
- f) Vandaar haalde Barnabas hem op om in Antiochië in Syrië te gaan meehelpen met het werk onder de heidenen daar.

14. Niet alleen Paulus ging, aangespoord door Christus, onder de heidenen werken, ook andere Joodse christenen gingen dat doen. Hoe zijn zij daartoe gekomen?

Doordat Christus hen daartoe heeft overgehaald door middel van de geschiedenis van Petrus en Cornelius.

15. Waar was Petrus toentertijd en wat overkwam hem daar?

Hij was in Joppe, waar hij een visioen kreeg:

- a) Hij zag hoe een soort linnen kleed uit de hemel werd neergelaten waarin zich reine en onreine dieren bevonden.
- b) Hij kreeg de opdracht te slachten en te eten.
- c) Toen hij protesteerde omdat hij nog nooit iets onreins had gegeten, werd hem gezegd: 'Wat God rein heeft verklaard, zul jij niet als verwerpelijk beschouwen.'
- d) Dit gebeurde driemaal.

16. Wat wilde God Petrus hierdoor duidelijk maken?

-Dat de voedselvoorschriften voorbij waren, en dus ook:
-dat er geen scheidsmuur meer bestond tussen Joden en niet-Joden. (zie les 17.17b,18b)

17. Wie richtten zich hierna tot Petrus en waarom?

-Dienaren van Cornelius, een Romeins hoofdman uit Caesarea, die met z'n huisgenoten God vereerde.
-Cornelius had namelijk in een visioen van een engel de opdracht gekregen Petrus bij zich uit te nodigen.

18. Wat deed Petrus toen en hoe verliep die ontmoeting?

- a) Onderricht door het visioen ging hij zonder aarzelen met Cornelius' dienaren mee naar Caesarea.
- b) Terwijl Petrus nog over Christus vertelde, ontvingen de aanwezigen merkbaar de Geest doordat ze in talen gingen spreken (vreemde talen of klanktaal?, zie les 50.11,13).
- c) Hieruit leidde Petrus af dat ook zij gedoopt konden worden, al waren ze geen besneden Joden.

19. Wat gebeurde hierna met Petrus?

- a) Hij werd gevangen genomen door Herodes (Agrippa, les 38.1c), nadat die Jakobus (les 43.3.2) had onthoofd.
- b) 's Nachts leidde een engel hem de gevangenis uit.

-20. Een bijzonder detail: de gelovigen baden voor Petrus' bevrijding, maar ze dachten aan een engel toen Petrus opeens voor de deur stond. Wat zegt dat over ons omgaan met ons gebed?

21. Wie noemden Christus' volgelingen voor het eerst 'christenen'?

Heidenen in Antiochië in Syrië, enkele jaren na pinksteren.

- 22. a) Waarom noemen gereformeerden zich soms 'calvinisten'?
- b) Waarom is 'christenen' een betere naam voor ons?

53 HET APOSTELCONVENT; PAULUS' ZENDINGSREIZEN

- 0. Lees Hand.13:1-21:15; Gal.1,5; Ef.3-4; Fil.1:27-2:18; 4; no-
teer je eventuele vragen.
1. Wie hadden na Paulus' eerste reis (dus na no.12-14) er be-
zwaar tegen dat gelovige heidenen 'zomaar' werden gedoopt en
waarom hadden ze bezwaar?
- Judaïsten: bepaalde christenen van Joodse afkomst.
-Zij achtten Mozes' bepalingen betreffende de besnijdenis,
rein en onrein eten en de feestdagen náást Christus' werk
onmisbaar om gered te kunnen worden; daarom wilden ze die
bepalingen verplichtend opleggen aan christenen van heidense
afkomst.
- 2. Ook wij denken soms dat náást Christus' werk nog iets anders
nodig is voor onze redding. Kun je voorbeelden bedenken?
3. Wat deed de gemeente van Antiochië in Syrië toen die in aan-
raking kwam met de opvatting van de Judaïsten?
- Ze stuurde Paulus en Barnabas naar Jeruzalem, waarop een
vergadering werd belegd, het zogenaamde apostelconvent.
4. Wat sprak deze vergadering uit en waarom?
- a) -De genoemde oudtestamentische bepalingen zijn door
Christus' komst geen verplichting meer,
-want alleen door te geloven is er redding.
- b) -De christenen van heidense afkomst moesten zich voorlopig
wel van onder andere bloed onthouden,
-want ze moesten christenen van Joodse afkomst niet on-
nodig voor het hoofd stoten.
- 5. a) Stel: een moslim die christen is geworden, heeft nog altijd
grote moeite met alcohol en varkensvlees. Hoe zouden wij
als medechristenen in die situatie no.4b kunnen toepassen?
- b) Maar hóren we no.4b wel toe te passen of mogen we van die
ex-moslim vragen dat die zich aan de meerderheid aanpast?

6. Hoe kwam het dat de apostel Paulus tijdens z'n reizen in zo'n korte tijd in vele landen gemeentes kon stichten?
- a) Omdat de Heilige Geest in die begintijd blijkbaar bijzonder krachtdadig werkzaam is geweest.
  - b) Omdat toen overal in het Romeinse rijk Joden woonden met hun synagoges (de zogenaamde diaspora = verstrooiing).

7. Wat was de uitwerking van deze diaspora?

Dat vele heidenen vertrouwd waren met het OT, want:

- a) Ze hadden zich volledig bij het Jodendom aangesloten (= de Jodengenoten of proselieten), of:
- b) Ze waren met belangstelling bij het Jodendom betrokken (= de vereerders van God).

8. Wat deed iemand als Paulus dan ook tijdens z'n reizen en wat was mee daardoor het gevolg?

-Hij richtte zich overal eerst tot de mensen in de synagoge,
-met als gevolg dat daar al gauw velen geloofden.

9. Waarom was dit voor Paulus ook een principe?

-De joden waren toen nog altijd partij van Gods verbond, het volk dat God had uitverkoren (Rom.9:4); dus:
-Zij moesten als Gods volk de gelegenheid krijgen als eerste het grote nieuws te horen. (Rom.1:16)

10. Hoe reageerden de meeste Joden op Paulus' boodschap en wat concludeerde Paulus daaruit?

-Ze wezen die af en ondernamen vaak van alles om Paulus het werken onmogelijk te maken. (bijvoorbeeld Hand.13:45,50)
-Daaruit concludeerde hij dat hij zich in die plaatsen voortaan tot de heidenen kon richten, zodat ook zij partij konden worden van Gods verbond. (bijvoorbeeld Hand.13:46-47)

- 11. Hoe bleek in Paulus' tijd en blijkt ook nu Gods trouw aan zijn vroegere verbond met de Joden? (zie Rom.11:1-5)

Les 53 (vervolg)

12. Wat gebeurde op Cyprus, tijdens Paulus' eerste reis?

- a) Hij sprak tot de landvoogd, Sergius Paulus.
- b) Hij werd tegengewerkt door een Joodse magiër, Barjesus/Elymas, die daarom een tijd blind werd.

13. Wat gebeurde tijdens de eerste reis in Lystra?

- a) Paulus genas daar een verlamde.
- b) De bewoners meenden toen dat Paulus en z'n reisgenoot Barnabas mensgeworden goden waren.
- c) Ze wilden daarom aan hen offeren maar Paulus kon dit voorkomen door op God als Schepper te wijzen.
- d) Opgestookt door Joden van elders stenigden ze Paulus.

-14. Op al z'n reizen voorzag Paulus door handenarbeid zelf in z'n levensonderhoud. Waarom eigenlijk? (vergelijk 1Kor.9:11-15)

15. Hoe kwam Paulus tijdens z'n tweede reis ertoe van Klein-Azië over te steken naar Macedonië (= Europa)?

Doordat hij in een nachtelijk visioen een Macedoniër zag die hem smeekte over te steken en hulp te geven.

16. Hoe kwam hierna Paulus' werk in Filippi in gevaar?

- a) Hij bevrijdde een slavin van een waarzeggende geest die haar bezet hield, tot woede van haar eigenaars.
- b) Hij werd toen samen met Silas voor de stadsbestuurders gesleurd, die hen lieten geselen en gevangenzetten.

17. Wat gebeurde 's nachts toen ze in de gevangenis zaten?

- a) Er kwam een aardbeving waardoor alle deuren opensprongen en alle boeien losschoten, tot schrik van de cipier.
- b) Hij wilde toen zelfmoord plegen; Paulus hield hem hiervan af door te vertellen dat de gevangenen nog aanwezig waren.

18. Hoe liet dit verder af?

- a) De cipier bracht Paulus en Silas naar z'n huis; die vertelden over Christus, waarop de cipier en z'n huisgenoten tot geloof kwamen en gedoopt werden.
- b) De volgende dag wilde het stadsbestuur Paulus vrijlaten; die wees toen op de aantasting van hun Romeins burgerrecht en stond erop dat zij hen uitgeleide deden - wat gebeurde.

19. Waarover ging Paulus' toespraak tot de filosofen in Athene?

- a) Hij sloot aan bij het feit dat er in Athene een altaar stond met het opschrift: 'Aan de onbekende god.'
- b) Hij benadrukte dat God de Schepper is van de wereld en eens door Christus de wereld rechtvaardig zal oordelen.

- 20. a) Op welk moment verloren de Atheense filosofen hun belangstelling voor Paulus' boodschap? (zie Hand.17:32)
- b) Naar preken moeten we open en kritisch luisteren.
    - Wat zou dat betekenen?
    - Hoe blijkt dat ze in Berea zo luisterden? (zie Hand.17:11)

21. Door wie werd Paulus in Efeze, tijdens z'n derde reis, tegengewerkt en hoe verliep dat?

Door Demetrius, een zilversmid die Artemis-tempeltjes maakte:

- a) Hij was kwaad op Paulus omdat door diens werk velen ermee ophielden Artemis te vereren, waardoor de verkoop van die tempeltjes terugliep.
- b) Door hem en z'n collega's liep het theater vol met mensen die schreeuwden: 'Groot is de Artemis van Efeze.'

22. Wat deed Paulus in Troas en Milete, aan het einde van z'n derde reis?

- a) In Troas maakte hij een jongeman, Eutychus, weer levend nadat die tijdens een samenkomst door slaap overmand uit een vensterbank op de derde verdieping was doodgefallen.
- b) In Milete spoorde hij de oudsten van Efeze aan trouw te zijn in hun werk en op te passen voor wolven die de kudde zouden binnendringen = kerkleden met een afwijkende leer.

54 PAULUS GEVANGENSCHAP EN BRIEVEN; CHRISTUS' TERUGKEER

- 0. Lees Hand.21:15-28:31; Rom.1,3,5-6,8,12-13; 1Kor.1,5,12-13; 2Kor.3,5,12; noteer je eventuele vragen.
1. Wat gebeurde toen Paulus aan het einde van z'n derde reis in Jeruzalem kwam?
    - a) Hij werd door Joodse pelgrims uit Klein-Azië in de tempel gezien en op grond van een valse beschuldiging door hun toedoen mishandeld, maar ontzet en gevangen door het Romeinse garnizoen.
    - b) Hij vertelde de verzamelde Joden over z'n ontmoeting met Christus en z'n werk onder de heidenen; in reactie hierop eisten de Joden z'n dood.
    - c) Voor het sanhedrin gebracht verklaarde Paulus terecht te staan om z'n geloof aan de levendwording van de doden, waarop grote onenigheid ontstond tussen de Farizeeën en Sadduceeën. (zie les 38.4-5)
    - d) Toen een samenzwering bekend werd om Paulus te vermoorden, werd hij naar Caesarea overgebracht, waar hij twee jaar gevangen zat.

  2. Aan wie kon Paulus daar over Christus vertellen?
    - a) Stadhouder Felix, in aanwezigheid van z'n Joodse aanklagers uit Jeruzalem.
    - b) Felix' opvolger Festus, weer in aanwezigheid van z'n aanklagers; hij beriep zich toen op de keizer.
    - c) Festus' gast Agrippa (zoon van Herodes Agrippa, les 38.1c).

  3. Wat gebeurde tijdens Paulus' zeereis naar Rome?
    - a) Tegen Paulus' advies in vertrok men van Kreta; men kwam in noodweer terecht, dat 14 dagen aanhield en waardoor lading en tuig overboord moest.
    - b) Overeenkomstig Paulus' aankondiging strandde men, op Malta, waarbij de opvarenden gered werden.
    - c) Toen Paulus' bij het neerleggen van takken op een vuur door een adder gebeten werd, kon hij die zonder gevolgen afschudden; hij genas de vader van de gouverneur.

4. Hoe verliep Paulus' leven hierna?

- a) Hij bleef twee jaar in Rome onder huisarrest.
- b) Vrijgekomen maakte hij nog verschillende reizen.
- c) Weer gevangengenomen werd hij in Rome onthoofd, ongeveer in dezelfde tijd dat Petrus daar ondersteboven gekruisigd werd - aldus de overlevering.

5. Deze laatste gegevens ontbreken in Handelingen, want wat is de bedoeling van dit boek niet en wat wel?

- Niet om Paulus' of Petrus' leven te beschrijven.
- Maar om te vertellen hoe Christus de aankondiging die Hij bij zijn vertrek gedaan had, heeft waargemaakt, namelijk dat van Hem getuigd zou worden van Jeruzalem tot aan de uiteinden van de wereld. (Deze aankondiging was trouwens tegelijk een opdracht voor de apostelen: Hand.1:8; vergelijk les 52.1)

6. Met welk bericht over Paulus eindigt Handelingen dan ook?

Hij 'onderrichtte vrijmoedig over de Heer Jezus Christus, zonder dat hem iets in de weg werd gelegd'. (Hand.28:31)

-7. Als Christus zo zijn aankondiging waargemaakt heeft, waarop kunnen wij dan vertrouwen als we letten op:

- a) Het vervolg van onze persoonlijke levensgeschiedenis?
- b) Het vervolg van de geschiedenis van de christelijke kerk?

8. Vertel van Paulus' dertien brieven die in het NT staan.

- a) Ze zijn onderweg of in de gevangenis geschreven.
- b) Ze worden verdeeld in:
  - Algemene brieven, gericht tot een gemeente, namelijk in: Rome, Korinte, Galatië, Efeze, Filippi, Kolosse, Tessalonica.
  - Pastorale brieven, gericht tot een persoon: Timoteüs, Titus en Filemon.

-9. In z'n brief aan Filemon schrijft Paulus over diens weggelopen slaaf Onesimus. Welke betekenis heeft vs.8-17 voor de toenmalige verhouding heer-slaaf?

Les 54 (vervolg)

10. Noem eens vijf bekende hoofdstukken uit Paulus' brief aan de gemeente in Rome.

- a) Rom.6: over ons begraven-zijn in Christus' dood.
- b) Rom.8b: over het tegenwoordige lijden.
- c) Rom.8c: over het feit dat niets ons kan scheiden van Gods liefde door Christus.
- d) Rom.9-11: over de positie van Israël.
- e) Rom.13a: over de overheid.

11. Noem eens drie bekende hoofdstukken uit 1Korintiërs.

- a) 1Kor.7: een loflied op de ongehuwde staat.
- b) 1Kor.13: een loflied op de liefde.
- c) 1Kor.15: over de opwekking uit de dood van Christus en van de gelovigen.

12. Wie hebben de andere brieven van het NT geschreven?

- a) Een onbekende: Hebreëen (= Joden); veel aandacht voor de priesterdienst in de tempel.
- b) Jakobus, broer van Christus, gericht tot Joden; nadruk op de eis dat ons geloof een levend geloof moet zijn.
- c) De apostel Petrus: twee brieven; aansporing vol te houden en waarschuwing tegen dwaling.
- d) De apostel Johannes: 3 brieven (+ Openbaring); nadruk op Gods liefde en de onderlinge liefde.
- e) Judas, broer van Jakobus en Christus; waarschuwing tegen losbandigheid.

13. Waarom hebben deze brieven van haast 2000 jaar geleden nog altijd waarde voor ons?

Omdat van hun brieven geldt wat Paulus zei over de oudtestamentische boeken: 'Elke schrifttekst is door God geïnspireerd en kan gebruikt worden om onderricht te geven, om dwalingen en fouten te weerleggen, en om op te voeden tot een deugzaam leven.' (2Tim.3:17; vergelijk hoe Petrus Paulus' brieven op één lijn stelt met 'de overige geschriften' = het OT)

14. Waar is nu het wachten op?

Op Christus' terugkeer, ofwel op de dag:

- a) Dat de gestorvenen weer allemaal levend worden.
- b) Dat over alle mensen wordt rechtgesproken.
- c) Dat er een nieuwe wereld komt.

15. Vóór Christus' terugkeer is er toch ook al vrijspraak voor ons. Wanneer spreekt God ons dan eigenlijk vrij?

- a) In dit leven voorlopig, als we vertrouwen op zijn beloften.
- b) Bij ons sterven definitief, als Hij ons naar de hemel haalt.
- c) Bij Christus' terugkeer publiek, als Hij ons op de nieuwe aarde laat wonen.

16. Waardoor wordt de nieuwe wereld gekenmerkt?

- a) Satan, diens demonen, de ongelovigen en de dood zijn weg.
- b) De gelovigen leven daar oog in oog met God, omhuld door zijn glorie en bezielde door zijn Geest.

17. Door welk positief feit verlangen we soms weinig naar deze toekomst, en in welk opzicht is dat terecht?

We lopen warm voor het mooie en vreugdevolle van deze wereld en zijn dus met deze wereld verbonden; dat is terecht:

- a) Omdat God deze wereld heeft gemaakt en Hij ons daarin een plaats en een taak heeft gegeven, en dus:
- a) Omdat we door onze binding aan de wereld God de eer geven die Hem als Schepper en als onze Opdrachtgever toekomt.

18. In welke opzichten is het kwalijk dat we soms weinig naar deze toekomst uitzien?

- a) -We hebben dan te weinig oog voor de vernietigende gevolgen van het kwaad in de wereld.
-Maar die moeten ons juist aan het hart gaan en laten verlangen naar de uitschakeling ervan.
- b) -We vertrouwen soms te weinig in het onbekende dat komt.
-Maar gehoord Gods beloften kunnen we er gerust op zijn dat de toekomst het heden in alle opzichten ver overtreft.

55 BIJLAGE: JAARTALLEN V.H. OUDTESTAMENTISCHE ISRAËL

David	1000	<u>Noordelijke Israël:</u>
Salomo		
Verdeling van Israël	931	Verdeling van Israël
Rechabeam		Jerobeam
	900	
Josafat		Achab
		Elia / Elisa
Atalja		Jehu
Joas		
	800	
		Jerobeam II
		Jona; Amos
Uzia/Azarja - Achaz		
Hosea, Micha		
Jesaja	722	Einde noordelijke rijk
Hizkia		door de Assyriërs
	700	
		<u>Judea:</u>
<u>Judea:</u>		
Josia		
Jeremia		
	600	
Ondergang van Jeruzalem	586	door de Babyloniërs
Ezechiël, Daniël		o.l.v. Nebukadnessar
Eerste terugkeer	538	Zerubbabel en Jozua
Herbouw van de tempel	500	
		Haggai, Zacharia
Ester		
Tweede terugkeer	458	Ezra
Nehemia / herbouw muren	425	Maleachi
	400	